

Załącznik do Uchwały nr
Rady Miasta Rawa Mazowiecka
z dnia

PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2015-2025

RAWA MAZOWIECKA, 2015

ZESPÓŁ REDAGUJĄCY LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA RAWA MAZOWIECKA

mgr inż. arch. Stanisław Bochyński

mgr Maciej Huculak

na podstawie pierwszej wersji dokumentu autorstwa zespołu BDKM Grupa Doradcza

dr Aleksandra Jadach - Sepioto

mgr inż. Przemysław Zaremba

mgr Małgorzata Okońska – Zaremba

mgr Marek Dondelewski

mgr Elżbieta Nowosiadły

SPIS TREŚCI

I. Zakres programu	5
II. Powiązanie z aktualnymi dokumentami Miasta i Regionu	9
1.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO.....	9
1.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO	11
1.3. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA	12
1.4. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA RAWA MAZOWIECKA	15
III. Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście - diagnoza sytuacji kryzysowej.....	19
3.1. WPROWADZENIE.....	19
3.2. SFERA SPOŁECZNA.....	21
3.2.1. DEMOGRAFIA	21
3.2.2. BEZPIECZEŃSTWO	24
3.2.3. DOCHODY LUDNOŚCI	26
3.2.4. BEZROBOCIE.....	26
3.2.5. UZALEŻNIENIE OD POMOCY SPOŁECZNEJ	31
3.2.6. OŚWIATA I WYCHOWANIE	37
3.2.7. KULTURA.....	40
3.2.8. AKTYWNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH I PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ	42
3.2.9. ANALIZA PRZESTRZENNA PROBLEMÓW W SFERZE SPOŁECZNEJ	48
3.3. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	59
3.3.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA MIASTA.....	59
3.3.2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENU	62
3.3.3. ZASOBY MIESZKANIOWE.....	64
3.3.4. UKŁAD KOMUNIKACYJNY	65
3.3.5. WŁASNOŚĆ GRUNTÓW I BUDYNKÓW	66

3.3.6. DZIEDZICTWO KULTUROWE I OCHRONA ZABYTKÓW	67
3.3.7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	69
3.3.8. PRZESTRZENNA ANALIZA PROBLEMÓW W SFERZE TECHNICZNEJ I PRZESTRZENNEJ	74
3.4. GOSPODARKA	77
3.4.1. RAWA MAZOWIECKA JAKO LOKALIZACJA INWESTYCJI	77
3.4.2. ZATRUDNIENIE.....	78
3.4.3. PODMIOTY GOSPODARCZE	79
3.4.4. GŁÓWNI PRACODAWCY	83
3.4.4. PRZESTRZENNA ANALIZA PROBLEMÓW W SFERZE GOSPODARCZEJ	83
3.5. PODSUMOWANIE DIAGNOZY CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH W RAWIE MAZOWIECKIEJ – OKREŚLENIE SKALI I CHARAKTERU POTRZEB REWITALIZACYJNYCH	86
IV. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji	90
V. Zakres programowanych działań rewitalizacyjnych	94
5.1. DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA I OSIĄGNIĘCIA W ZAKRESIE REWITALIZACJI W RAWIE MAZOWIECKIEJ – MIĘDZYOKRESOWA I PROBLEMOWA KOMPLEMENTARNOŚĆ DZIAŁAŃ WRAZ Z LISTĄ DZIAŁAŃ UZUPEŁNIAJĄCYCH DZIAŁANIA INWESTYCYJNE.....	94
5.2. WIZJA WYPROWADZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ZE STANU KRYZYSOWEGO – ZAŁOŻENIA PROGRAMU (PLANOWANY EFEKT REWITALIZACJI).....	106
5.3. CELE PROGRAMU REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁANIA	107
5.4. LISTA PLANOWANYCH GŁÓWNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH WRAZ Z INDYKATYWNymi RAMAMI FINANSOWYMI	108
5.5. MATRYCE LOGICZNE PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH	110
VI. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między działaniami - System wdrażania i realizacji programu	125
VII. zasady partnerstwa i współpracy w rewitalizacji rawy mazowieckiej	127
VIII. System monitorowania, oceny i aktualizacji programu.....	128
SPIS RYSUNKÓW	131
SPIS TABEL.....	133

I. ZAKRES PROGRAMU

Program Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2015-2025 to dokument kompleksowy, opracowany zgodnie z podejściem zalecanym w Umowie Partnerstwa, projekcie Krajowej Polityki Miejskiej, Założeniach Narodowego Planu Rewitalizacji oraz zgodny z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014—2020”. W szczególności Program spełnia wymogi określone w załączniku do „Wytycznych” dotyczące cech i elementów programów rewitalizacji.

Od powstania poprzedniego dokumentu pn. „Lokalny program rewitalizacji obszarów miejskich w Rawie Mazowieckiej”¹ minęło 9 lat, w czasie których miasto korzystało z różnorodnych źródeł finansowania rozwoju lokalnego, wykorzystując wiele nadarzających się okazji do poprawy dostępności i jakości usług publicznych (edukacyjnych, kulturalnych, społecznych i komunalnych). Władze miasta podejmowały także starania zmierzające do poprawy sytuacji na obszarach kryzysowych.

Rewitalizacja obszarów miejskich jest zgodnie z definicją podaną w Założeniach Narodowego Planu Rewitalizacji „wyprowadzeniem ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, a także kultury, tożsamości i dziedzictwa), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji”². Skoordynowany charakter tego procesu wymaga, aby miał on lidera, który dopasuje zakres i metody działań rewitalizacyjnych do zdiagnozowanych potrzeb obszaru kryzysowego. W Rawie Mazowieckiej funkcję koordynatora spełniają władze lokalne. Wraz z rozwojem gospodarczym miasta władze lokalne różnie definiowały priorytety. Początkowo ich działania koncentrowały się wokół ukształtowania w Rawie ośrodka o randze powiatowej, pełniącego funkcje administracyjne, kulturalne i handlowo-usługowe z dużym naciskiem na rozwój przedsiębiorczości i zapewnienie mieszkańcom pewnych i atrakcyjnych miejsc pracy. Rozwojowi funkcji ponadlokalnych towarzyszyło dbanie o ład przestrzenny i estetykę w mieście oraz programowanie rewaloryzacji zabytków i rehabilitacji zasobów mieszkaniowych. Rawa Mazowiecka

¹ Lokalny program rewitalizacji obszarów miejskich w Rawie Mazowieckiej, Rawa Mazowiecka 2005.

² Narodowy Plan Rewitalizacji 2022, Założenia, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014.

ma stać się atrakcyjną lokalizacją dla inwestorów i turystów, a także dobrym miejscem zamieszkania.

Zgodnie z zapisami zawartymi w projekcie Krajowej Polityki Miejskiej nadrzędnym celem rewitalizacji jest poprawa jakości życia, a działania rewitalizacyjne „powinny być prowadzone w miastach, które niezależnie od wielkości, funkcji i położenia borykają się z wewnętrznymi problemami”³. Modernizacja zabudowy i przestrzeni publicznych przestaje być celem samym w sobie, a staje się narzędziem do osiągnięcia poprawy jakości życia mieszkańców Rawy Mazowieckiej, poprzez skoordynowanie planów w sferze inwestycyjnej z rozwiązaniem realnych potrzeb społecznych i gospodarczych.

Rewitalizacja miasta to wspólne działania władz, lokalnych przedsiębiorców, społeczności i innych uczestników. Aktywność samorządu w Rawie przyciągnęła inwestorów i kapitał, który przyczynił się do rozwoju rynku nieruchomości. Wzrósł popyt na tereny pod budownictwo mieszkaniowe i działalność gospodarczą. Miasto nie tylko wykorzystuje swoje uprawnienia do określania warunków użytkowania i sposobów zagospodarowania terenów w nowych lokalizacjach, ale także dba o wizerunek i ład przestrzenny miasta w jego historycznej części. Na podstawie sporządzonego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta powstał zasób gruntów przeznaczonych na cele rozwojowe miasta, działalność inwestycyjną, w szczególności na realizację budownictwa mieszkaniowego oraz związanej z nim infrastruktury technicznej. Miasto współdziała ze spółkami komunalnymi, wnosząc do nich aportem nieruchomości. Z punktu widzenia rewitalizacji miasta istotne znaczenie ma działalność Rawskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego, które od kilku lat prowadzi działania rehabilitacyjne w tkance miejskiej w śródmieściu.

Władze miasta współdziałają także z mieszkańcami w trosce o ochronę środowiska i wzmocnienie walorów przyrodniczych miasta i okolicy. Priorytetem są działania zmierzające do poprawy warunków wodnych – przywrócenie zdegradowanych bądź utraconych walorów doliny rzeki Rawki, a także poprawa ilości i jakości innych wód powierzchniowych i podziemnych. Obok działań skoncentrowanych na jakości wód, władze miasta dbają o walory rekreacyjne terenów zielonych oraz zachowanie w ich granicach różnorodności biologicznej. W 2004 r. władze miasta zainicjowały kilkietapowy proces rewaloryzacji Parku Miejskiego, którego kolejny etap planowany jest w obecnym okresie programowania.

³ Krajowa polityka miejska, projekt, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2015.

Rewitalizacji miasta służą także inwestycje infrastrukturalne. Miasto prowadzi na bieżąco modernizację i wymianę istniejącej sieci, urządzeń (podziemnych i naziemnych), wykorzystuje także kredyty z ekokonwersji na cele restrukturyzacji zaopatrzenia w ciepło – zmodernizowano węzły cieplne przy zastosowaniu nowych energooszczędnych technologii i opomiarowania.

Działania rewitalizacyjne są elementem polityki rozwoju. Rewaloryzacja przestrzeni miejskiej, lokalizacja w niej nowych usług i tworzenie miejsc pracy to uatrakcyjnienie danego obszaru, zatrzymanie mieszkańców w mieście, przyciągnięcie inwestorów, a w miastach o znacznych walorach historycznych także turystów. Zwłaszcza w przypadku Rawy Mazowieckiej, którą historia czyni jednym z najciekawszych miejsc regionu, podkreślenie wartości dziedzictwa kulturowego wydaje się istotnym celem.

Przestrzeń miejska to także interakcje i więzi międzyludzkie. Ich wzmocnienie, budowanie kapitału społecznego i intelektualnego to inwestycja, która przeciwdziała patologiom społecznym i wykluczeniu społecznemu. Również w tym zakresie władze miasta wykorzystały w poprzednim okresie programowania nadarzające się okazje do poprawy dostępności i jakości usług edukacyjnych, społecznych, kulturalnych i sportowych. Dzięki temu Rawa Mazowiecka jako siedziba powiatu ma coraz większe znaczenie ponadlokalne w zakresie administracji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji, kultury, rekreacji i sportu.

Działania rewitalizacyjne programowane przy pomocy niniejszego dokumentu pokazują, że rewitalizacja jest istotnym elementem całościowej wizji rozwoju Rawy Mazowieckiej przy aktywnej partycypacji społecznej. Program jest ujęciem kompleksowym – łączy działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej, techniczno-funkcjonalnej i środowiskowej. Stwarza warunki do wspólnego działania władz samorządowych, mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych w ramach czytelnych ram, gwarantujących komplementarność działań poszczególnych podmiotów i instytucji, spójność (komplementarność) przestrzenną projektów i działań oraz dążenie do pozyskania różnorodnych środków na projektowane działania (komplementarność źródeł finansowania). Jednocześnie kontynuacja działań z poprzednich lat, zwłaszcza w sferze społecznej, gwarantuje ich ciągłość, co – jak podkreślają „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014—2020”⁴ – jest niezbędnym warunkiem powodzenia rewitalizacji. Ciągłość ta ma zapewnić nie tylko komplementarność międzyokresową, ale i spójne podejście do rozwiązywanych problemów. W kontekście nowym wymogów wskazanych w „Wytycznych” warto podkreślić

⁴ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014—2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 3 VII 2015.

kompleksowość dotychczas prowadzonych w Rawie Mazowieckiej działań rewitalizacyjnych. Zrealizowano wiele działań infrastrukturalnych, którym towarzyszyły działania społeczne. W obecnym okresie programowania będą one kontynuowane w podobny sposób, choć główny akcent będzie postawiony na rozwiązywanie problemów społecznych i pobudzanie lokalnej aktywności gospodarczej przy pomocy projektów miękkich i inwestycyjnych. Dalsze działania rewitalizacyjne w sferze społecznej nie mogą być prowadzone bez wsparcia infrastrukturalnego (poprawy ładu przestrzennego, zniesienia barier architektonicznych i poprawy dostępności dla osób niepełnosprawnych i starszych, przeznaczenia dodatkowych budynków na potrzeby społeczne).

Naczelną zasadą programowania rewitalizacji w Rawie Mazowieckiej jest koncentracja działań na terenie o największych problemach społecznych, współwystępujących z problemami w sferze technicznej i gospodarczej, ale jednocześnie o największym potencjale lokalnym. Tworząc warunki do rewitalizacji miasta, władze lokalne dążą do uruchomienia procesów odnowy w pierwszej kolejności na obszarze, który w zakładanym okresie będzie zdolny do wyjścia ze zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych dzięki skoordynowanemu i skoncentrowanemu wsparciu. W związku z tym z dwóch obszarów zdegradowanych (Centrum i Południowy-Zachód) wskazano jako obszar rewitalizacji obszar Centrum ze względu na koncentrację zjawisk kryzysowych. Jest to jednocześnie obszar najcenniejszy ze względów centrotwórczych, o największym natężeniu występowania obiektów historycznych o znaczeniu dla tożsamości lokalnej i rozwoju społeczno-gospodarczego Rawy Mazowieckiej. Cele i kierunki działań zaproponowane w Programie wynikają nie tylko z analizy ilościowej i jakościowej problemów wewnątrzmijskich, ale odpowiadają także na potrzeby zgłoszone przez mieszkańców w trakcie ankiety przeprowadzonej w trakcie diagnozy obszaru zdegradowanego. Gwarantuje to, że efekty działań będą odpowiedzią na realnie występujące problemy i rewitalizacja obszaru rewitalizacji przyczyni się do rozwoju całego miasta.

II. POWIĄZANIE Z AKTUALNYMI DOKUMENTAMI MIASTA I REGIONU

1.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

W warstwie diagnostycznej Lokalnego Programu Rewitalizacji wykazano dużo problemów zidentyfikowanych dla miast powiatowych w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego*. Główne problemy istniejące i potencjalne to stagnacja ekonomiczna, utrata dotychczas pełnionych funkcji społeczno-ekonomicznych, brak odpowiedniej infrastruktury społecznej, kulturalnej i zdrowotnej, żeby zatrzymać mieszkańców dążących do emigracji z miasta, regionu lub kraju. W odniesieniu do Rawy Mazowieckiej wskazano także na potencjał etnograficzny i turystyczny, który należy wydobyć poprzez odpowiednie działania rewaloryzacyjne i aktywizacyjne proponowane w Programie⁵.

Rawa Mazowiecka zaliczona została w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego* do ośrodków o wysokim potencjale rozwojowym, charakteryzujących się:

- wysokim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców,
- koncentracją podmiotów otoczenia przedsiębiorczości, co jest ważnym czynnikiem lokalizacji nowych inwestycji gospodarczych,
- stosunkowo wysokimi dochodami z podatku CIT⁶.

Jak pokazuje przedstawiona w części II diagnoza nie wszystkie z wymienionych cech są atrybutami Rawy Mazowieckiej. Aby mogła ona pełnić funkcję wiodącą i wykorzystać potencjał rozwojowy konieczne jest przede wszystkim wzmocnienie lub powstanie nowych lokalnych instytucji otoczenia biznesu, w tym instytucji finansowych. W *Strategii* wskazano wiele miast, których struktura gospodarcza jest mało konkurencyjna i stanowi słabą bazę rozwoju w perspektywie długookresowej, mało jest też ośrodków, które realnie pełnią funkcje o znaczeniu ponadlokalnym lub regionalnym. Rawa Mazowiecka ze wspaniałą historią i dziedzictwem, prężną gospodarką i znacznym potencjałem lokalizacyjnym opartym na zasobach

⁵ *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Zarząd Województwa Łódzkiego, Załącznik do uchwały nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013 r., Łódź 2013, s. 27.

⁶ Tamże, s. 41.

przygotowanych terenów inwestycyjnych, może wykorzystać swoją szansę na istotne miejsce w regionie łódzkim. Jedną z dróg do tego jest rewitalizacja miasta, restrukturyzacja jego bazy ekonomicznej, poprawa ładu przestrzennego, aktywizacja obszarów o niewykorzystanym potencjale rozwojowym.

Strategia wskazuje, że działania podejmowane w ramach *Lokalnych Programów Rewitalizacji* nie miały charakteru zintegrowanego⁷. Z uwagi na to niniejszy Program został zbudowany w ten sposób, aby umożliwić pełną integrację działań aktywizujących społeczność lokalną i przedsiębiorców, modernizujących zdegradowaną tkankę urbanistyczną i przywracających ład przestrzenny oraz wykorzystujących walory kulturowe i przyrodnicze miasta, nawet w sytuacji ich zatarcia lub niewystarczającego wyeksponowania w dotychczasowych działaniach.

Miasto jest dobrze przygotowane do realizacji założeń *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego* – posiada prawie 100% pokrycie planami miejscowymi, współpracuje z lokalną społecznością i organizacjami, wspiera podmioty ekonomii społecznej (spółdzielnia socjalna).

Spośród strategicznych kierunków działań przypisanych do obszarów miejskich w ramach celu pn. „Obszary miejskie zapewniające mieszkańcom wysoki poziom życia, wykorzystujące przewagi konkurencyjne do dynamicznego wzrostu gospodarczego oraz adaptujące się do zmian demograficznych i klimatycznych” odnoszących się do wyzwań stojących przed Rawą Mazowiecką należy wymienić:

- Wspieranie systemowych działań rewitalizacyjnych obszarów zdegradowanych społecznie i gospodarczo.
- Wspieranie działań na rzecz kształtowania przestrzeni publicznych wysokiej jakości.
- Wspieranie działań na rzecz podnoszenia jakości usług publicznych oraz dostosowania ich do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
- Wspieranie działań na rzecz efektywności energetycznej m.in. wdrażanie technologii energooszczędnych w budownictwie, energetyce, transporcie i gospodarce odpadami,
- Wspieranie działań na rzecz racjonalizacji gospodarki wodno-ściekowej, w tym zwiększania retencji wód.
- Wspieranie działań na rzecz zachowania i kształtowania korytarzy przewietrzających oraz ochrony terenów zielonych⁸.

⁷ Tamże, s. 42.

⁸ Tamże, s. 101.

1.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Rawa Mazowiecka, zgodnie z zapisami *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego*, pełnić będzie w strukturze osadniczej regionu rolę ponadlokalnego bieguna wzrostu, skupiającego na swoim terenie najlepiej wykształcone kadry specjalizujące się w wybranych funkcjach, wykorzystującego swój endogeniczny potencjał⁹. Razem z Łowiczem, Radomskiem i Wieluniem, Rawa Mazowiecka stanowi podstawę równoważenia wojewódzkiego systemu osadniczego¹⁰. Istotnym deficytem rozwojowym w tym kontekście jest brak powiązań kolejowych miasta z Łodzią¹¹, zwłaszcza biorąc pod uwagę znaczenie kolei szybkich prędkości dla rozwoju regionu.

W ramach równoważenia sieci ponadlokalnych biegunów wzrostu *Plan* przewiduje wspieranie w Rawie Mazowieckiej rozwoju funkcji przemysłowej, opartej na tradycyjnych działach przemysłu (metalowym, meblarskim, rolno-spożywczym – przetwórstwie mięsa i owoców) i funkcjonowaniu podstrefy ŁSSE. Wzmocnienia wymaga także funkcja logistyczna (lokalne centrum logistyczne), funkcja edukacyjna w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego. Z punktu widzenia rewitalizacji miasta istotne znaczenie ma wspieranie funkcji turystycznej, opartej na walorach kulturowych i folklorze lokalnym. *Plan* podkreśla potrzebę włączenia miasta w sieć unikatowych miast historycznych o znaczeniu regionalnym i działania związane z rewitalizacją zabytkowych struktur miejskich¹².

Stwierdzono, że 37 ośrodków w województwie łódzkim rozpoczęło prace w zakresie przekształcania historycznej przestrzeni. Z uwagi na wysokie koszty prac wymagają one kontynuacji. Wśród wymienionych jest Rawa Mazowiecka¹³. Wskazuje się także na potrzebę uznania za pomnik historii układu urbanistycznego w granicach strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej oraz utworzenia Archeologicznego Parku Kulturowego w Rawie Mazowieckiej¹⁴.

Miasto powinno utrzymywać funkcję ośrodka subregionalnego o ponadlokalnym oddziaływaniu, wzmacniając potencjał ludnościowy i gospodarczy. Jednocześnie istotnym elementem jego rozwoju ma być potencjał terenów zielonych – obszaru chronionego krajobrazu i rezerwatu przyrodniczego „Rawka”, którego część

⁹ *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego. Aktualizacja*, Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi, Łódź 2010, s. 94.

¹⁰ Tamże, s. 106.

¹¹ Tamże, s. 55.

¹² Tamże, s. 114-115.

¹³ Obok Łodzi, Łowicza, Piotrkowa Trybunalskiego, Skierniewic, Łęczycy, Sieradza, Wielunia, Uniejowa i Zduńskiej Woli (tamże, s. 155).

¹⁴ Tamże, s. 155.

w postaci „Obszaru Chronionego Krajobrazu Górnej i Środkowej Rawki” zawiera się w granicach administracyjnych miasta.

1.3. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Program przyczynia się do realizacji celu generalnego „Strategii Rozwoju Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2014-2020”, tj. poprawy jakości życia mieszkańców poprzez prowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju cywilizacyjnego miasta, budowanie więzi społecznych oraz wzrost znaczenia Rawy Mazowieckiej na arenie regionalnej i krajowej. Miasto będzie atrakcyjną lokalizacją dla inwestorów i przyjaznym miejscem zamieszkania. Działania rewitalizacyjne realizują szereg celów operacyjnych wskazanych w „Strategii”.

Tabela 1. Priorytety rozwojowe i cele operacyjne realizowane przez działania rewitalizacyjne

Lp.	Priorytety rozwojowe	Cele operacyjne
1.	Rozwój bazy ekonomicznej miasta	1.2. Rozwój infrastruktury lokalnego handlu. 1.5. Tworzenie zintegrowanego systemu promocji miasta w dziedzinie turystyki, rekreacji i przedsiębiorczości. 1.6. Wspieranie rozwoju turystyki poprzez wykorzystanie zabytków, wydarzenia kulturalne oraz walory naturalne. 1.10. Opracowanie i promocja produktów i atrakcji turystycznych.
2.	Rozwój kapitału ludzkiego i aktywizacja rynku pracy	2.2. Aktywizacja zawodowa absolwentów oraz osób pozostających bez pracy; 2.3. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (realizacja programów stypendialnych); 2.4. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy (w tym m.in. samo-zatrudnienie, organizowanie robót publicznych); 2.5. Rozwój placówek szkolenia zawodowego i zmian kwalifikacji; 2.6. Umacnianie placówek szkolnictwa średniego;

		2.7. Tworzenie warunków imigracji absolwentów szkół wyższych do miasta; 2.8. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego (wzmacnianie więzi lokalnych i budowanie tożsamości, wspieranie integracji społecznej, podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców); 2.9. Podejmowanie i rozwijanie współpracy z partnerami krajowymi i zagranicznymi (umowy partnerskie z miastami bliźniaczymi, wymiana doświadczeń).
3.	Poprawa standardów infrastrukturalnych	3.1. Uzupelnianie sieci i modernizacja układu komunikacyjnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym: parkingi, chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie, urządzenia bezpieczeństwa ruchu); 3.2. Rozwój infrastruktury i podnoszenie standardów sieci wodno - kanalizacyjnych; 3.3. Usprawnianie systemu energetycznego (gaz, c.o., elektroenergetyka); 3.5. Modernizacja zasobów mieszkaniowych i przygotowywanie terenów dla budownictwa; 3.6. Modernizacja istniejącej bazy oraz uzupełnianie wyposażenia technicznego miejscowych placówek służby zdrowia, oświaty, kultury i sportu; 3.7. Stała poprawa funkcjonowania systemu pomocy społecznej (w tym dla osób niepełnosprawnych) i przeciwdziałanie marginalizacji mieszkańców miasta; 3.8. Przywracanie osobom niepełnosprawnym warunków (instytucjonalnych i materialnych) do sprawnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym; 3.9. Stała poprawa lokalnego systemu

		bezpieczeństwa cywilnego, sanitarnego i ekologicznego
4.	Rozwój funkcji wyższego rzędu	4.2. Rozwój dóbr i produktów turystycznych; 4.3. Rozwój specjalistycznych usług medycznych (poprawa jakości i dostępności do systemu ratownictwa medycznego, poprawa jakości leczenia specjalistycznego zarówno stacjonarnego jak i ambulatoryjnego); 4.4. Zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury; 4.5. Rozwój bazy sportowej i rekreacji; 4.6. Podejmowanie inicjatyw kulturalnych; 4.7. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.
5.	Stąa poprawa struktury funkcjonalno-przestrzennej (ładu przestrzennego)	5.1. Rewitalizacja zaniedbanych fragmentów przestrzeni publicznych w mieście (w tym podniesienie rangi funkcji śródmiejskiej) oraz zespołów mieszkaniowych; 5.2. Rozwój i kształtowanie zróżnicowanych form środowiska mieszkaniowego; 5.5. Kształtowanie terenów zieleni i rekreacji.

ŹRÓDŁO: STRATEGIA ROZWOJU RAWY MAZOWIECKIEJ NA LATA 2014-2020.

W „Strategii” jako problemowe określono dwa spośród wymienionych powyżej priorytetów rozwojowych – rynek pracy i strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta, co skłania do wyeksponowania strategicznego znaczenia działań rewitalizacyjnych w Rawie Mazowieckiej. Z kolei jako strategiczne wskazano działania związane z kształtowaniem wizerunku miasta. Dlatego w sferze technicznej istotne jest powiązanie rewaloryzacji przestrzeni publicznej i modernizacji zabudowy śródmiejskiej z dbałością o obiekty zabytkowe i wykorzystaniem walorów naturalnych. W sferze społeczno-ekonomicznej natomiast fundamentalne są w dalszym ciągu działania aktywizacyjne.

1.4. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Zgodnie z zapisami *Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Miasta Rawa Mazowiecka*¹⁵ struktura miasta w części centralnej, tj. w granicach określonych rzekami Rawką i Rylką, ul. Targową, ul. Reymonta, drogą ekspresową, ul. Przemysłową i ul. Browarną, jest ustabilizowana i nie podlega znaczącym zmianom. Zmiany w tym obszarze dotyczyć będą uzupełniania zabudowy, wymiany lub rewitalizacji zabudowy zdekapitalizowanej, stopniowej redukcji funkcji produkcyjnych na rzecz funkcji usługowych¹⁶.

Stan ładu przestrzennego na obszarze miasta jest oceniany w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego* jako dobry. Podstawowe elementy ochrony to:

- utrzymanie skali zabudowy i sieci ulic w najstarszej części miasta, objętej strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- ograniczenie realizacji dominant wysokościowych na fragmentach wyżynnych obszaru miasta,
- utrzymanie bez zabudowy korytarza ekologicznego rzeki Rawki i rzeki Rylki,
- utrzymanie dróg jako głównych osi urbanistycznych¹⁷.

Na ocenę ładu przestrzennego mają wpływ zmiany funkcjonalne wynikające z:

- aktywizacji ekonomicznej mieszkańców w obrębie miejsca zamieszkania w szczególności w zakresie świadczenia usług,
- zmian materiałowych i technologicznych w budownictwie,
- rozbudowy systemów infrastruktury technicznej.

Tendencje do rozproszenia zabudowy uwiadcniają się najbardziej na obszarach peryferyjnych, jednak ze względu na lokalizację przy trasach dojazdowych do śródmieścia także wpływają na ogólne odczucie ładu przestrzennego. Dominujące problemy to:

- zakłócone linie zabudowy w pierzejach ulic,
- różne formy architektoniczne budynków w pierzejach dróg od parterowych do trzykondygnacyjnych z dachami płaskimi, stromymi, kopertowymi, z

¹⁵ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rawa Mazowiecka*, III edycja, Rawa Mazowiecka, załącznik nr 1 do Uchwały nr LIV/399/2010 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 10 listopada 2010 r.

¹⁶ *Studium*, s. 45.

¹⁷ *Studium*, s. 27.

kalenicami równoległymi i prostopadłymi do przylegającej ulicy, z wysokimi piwnicami i bez podpiwniczenia, ze schodami w elewacji frontowej.

Tego typu zabudowie przeciwdziałają zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zdecydowanie lepiej w związku z tym należy ocenić ład przestrzenny w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej, gdzie można zauważyć uzupełnianie historycznych pierzei zabudowy w miejscach zlikwidowanej zabudowy o niskim standardzie¹⁸.

Zakłada się, że rozwój przestrzenny na terenie miasta będzie odbywał się w sferze mieszkalnictwa, miejsc pracy i rekreacji¹⁹. W sferze mieszkalnictwa realizowana będzie zasada pierwszeństwa dogęszczania istniejącej zabudowy i koncentracji funkcji mieszkalnych na wyznaczonych do tego celu terenach. W związku z tym założono:

- uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej na obszarach wolnych enklaw w terenach istniejącej zabudowy w szczególności na obszarze ograniczonym granicami dolin rzecznych rzeki Rawki i Rylki, ulicą Reymonta i drogą ekspresową,
- w obszarach przebudowy i rehabilitacji zabudowy w strefie śródmiejskiej podnoszenie standardu budynków nadających się do modernizacji, likwidację zabudowy substandardowej, realizację zabudowy plombowej zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi,
- dopuszczenie zabudowy mieszkaniowej na obszarach o niskonakładowym przygotowaniu inwestycji, dostępnych komunikacyjnie, położonych stycznie z istniejącą zabudową,
- koncentrację działań inwestycyjnych w zakresie zabudowy o niskiej intensywności w zachodniej części miasta,
- konieczność określenia terenów pod osiedlową zielenią rekreacyjną i usługi osiedlowe w przypadku nowych inwestycji,
- uzależnienie możliwości realizacji inwestycji od wyposażenia terenów pod zabudowę co najmniej w sieci elektromagnetyczne??, wodociągowe i kanalizację sanitarną²⁰.

Zgodnie ze wskazanym podejściem w części zapisów poświęconych zrównoważonemu rozwojowi przestrzennemu miejsc pracy zakłada się:

- w sferze usług promowanie realizacji usług o znaczeniu ogólnomiejskim i powiatowym w centralnej części miasta,

¹⁸ Tamże.

¹⁹ *Studium*, s. 46.

²⁰ *Studium*, s. 46.

- w sferze produkcji, usług produkcyjnych, magazynów i składów:
 - restrukturyzację istniejących zakładów,
 - zagospodarowanie pustostanów kubaturowych i terenowych w istniejących zakładach,
 - promowanie wolnych terenów w obszarach zabudowy dla realizacji obiektów produkcyjno-usługowych przy zachowaniu warunków bezpieczeństwa i ochrony obiektów mieszkalnych.

W zachowaniu ładu przestrzennego w Rawie Mazowieckiej istotne są również założenia dotyczące kierunków rozwoju miejsc rekreacji. W szczególności zakłada się:

- wyeksponowanie walorów turystycznych miasta poprzez wnioskowanie o nadanie statusu pomnika historii układowi urbanistycznemu w staromiejskiej części, utworzenie Archeologicznego Parku Kulturowego oraz „Rawskiej Strefy Turystycznej” (teren staromiejski i dolina rzeki Rawki),
- ochronę terenów zieleni parkowej z wyeksponowaniem rekreacyjnego potencjału tych terenów poprzez wprowadzenie ścieżek pieszych i rowerowych²¹.

Dążąc do koncentracji usług o znaczeniu ogólnomiejskim i powiatowym w centralnej części miasta i poprawę obsługi administracyjnej mieszkańców zakłada się w ramach inwestycji celu publicznego rozbudowę istniejącego ratusza z eliminacją biur w budynkach prywatnych²².

Wyznaczono także obszar przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości zamieszkania i sprzyjający aktywności społecznej i budowaniu więzi – Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego, ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Plac Wolności²³.

Znaczące zmiany w strukturze przestrzennej miasta będą wynikać z postępującej zabudowy kolejnych terenów przemysłowych „Skierniewicka”, „Mszczonowska” i terenów ŁSSE – podstrefa Rawa Mazowiecka. Z dotychczasowych tendencji rozwojowych obszaru miasta wynikają następujące generalne kierunki zmian w strukturze przestrzennej:

- rozwój ponadlokalnego centrum usługowego w rejonie ul. Targowej i Reymonta,

²¹ *Studium*, s. 47.

²² *Studium*, s. 69.

²³ *Studium*, s. 70.

- dalszy rozwój stref przemysłowych w rejonie ulic Skierniewickiej, Mszczonowskiej i Białej, Białej i Aleksandrówka, Opoczyńskiej i Reymonta, Opoczyńskiej i Krakowskiej,
- rozwój zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w ramach obszarów już zabudowanych poprzez jej dogęszczanie,
- zajmowanie kolejnych terenów pod zabudowę jednorodzinną na obrzeżach już istniejących osiedli mieszkaniowych²⁴.

²⁴ *Studium*, s. 45-46.

III. CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI W MIEŚCIE - DIAGNOZA SYTUACJI KRYZYSOWEJ

3.1. WPROWADZENIE

Rawa Mazowiecka jest jednym z najstarszych miast na Mazowszu – stolica powiatu rawskiego. Zajmuje powierzchnię 1 428 ha i jest zamieszkiwana przez 17 819 osób²⁵, przy czym gęstość zaludnienia wynosi 1 248 osób na 1 km².

Miasto leży na Wysoczyźnie Rawskiej, we wschodniej części województwa łódzkiego. Przez miasto przepływają dwie rzeki – Rawka oraz jej dopływ, Ryłka. Z Rawką związane są początki osadnictwa w Rawie Mazowieckiej – trzy grodziska (Stara Rawa, Dzwonkowice i Anielska Góra). Następnie powstała przedlokacyjna osada miejska (obecnie „Stare Miasto”). Prawa miejskie uzyskała Rawa w 1321 r., a w latach 1355-1370 zbudowano murowany Zamek Książąt Mazowieckich. Miasto zawdzięczało swój rozkwit w XIV w. panowaniu Siemowita III, sprzymierzeńca i sojusznika Kazimierza Wielkiego. Z tego okresu pochodził katalog mazowieckiego prawa zwyczajowego. Książę Siemowit III przeprowadził także reformę sądownictwa, administracji i skarbu, co zapewniło miastu – stolicy księstwa – dobre warunki rozwoju gospodarczego na długie lata. Księstwo zostało inkorporowane do Korony dopiero w 1462 r. przez Kazimierza IV Jagiellończyka, stając się stolicą województwa rawskiego. W 1562 r. natomiast, przeprowadzając reformę skarbu, Zygmunt August utworzył stałe środki na utrzymanie wojska zaciężnego, tzw. skarb kwarciany, na którego siedzibę wybrał właśnie Rawę Mazowiecką, a jego administratorem uczynił starostę rawskiego, przyczyniając się do wzmocnienia znaczenia politycznego miasta w okresie państwa elekcyjnego. Mimo tego miasto, które ucierpiało dotkliwie w czasie potopu szwedzkiego, przez dłuższy czas pozostawało w stagnacji, aż w latach 1815-1830 przeprowadzono regulację miasta – wzniesiono zabudowę rynku i ratusz, powstał park w stylu angielskim i zainstalowano oświetlenie uliczne,

²⁵ Dane z 2012 r.,

http://www.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lodzkie/portrety_gmin/rawski/miasto_rawa_mazowiecka.pdf.

uregulowano rzekę Rawkę, podjęto także próbę lokacji osady włókienniczej. Powstania, a następnie I wojna światowa utrudniały rozwój miasta. Po odzyskaniu niepodległości miasto rozwijało się bardzo dynamicznie przede wszystkim wzdłuż dawnego Przedmieścia Krakowskiego (ob. ul. Kościuszki), jednak II wojna światowa znów przerwała ten proces. W czasie wojny zginęło około 2 000 mieszkańców miasta, została też zniszczona cała dzielnica żydowska. Po II wojnie światowej stopniowo usunięto zniszczenia, powstały nowe zakłady produkcyjne i usługowe, podnosząc znaczenie lokalnego przemysłu. Obecnie ze względu na bogatą historię, dziedzictwo kulturalne i walory przyrodnicze (rezerwat przyrody rzeki Rawki oraz zalew Dolna) miasto jest ważnym ośrodkiem nie tylko przemysłowym, ale także kulturalnym i rekreacyjnym w regionie łódzkim.

Rys. 1. Lokalizacja Rawy Mazowieckiej na mapie Polski

3.2. SFERA SPOŁECZNA

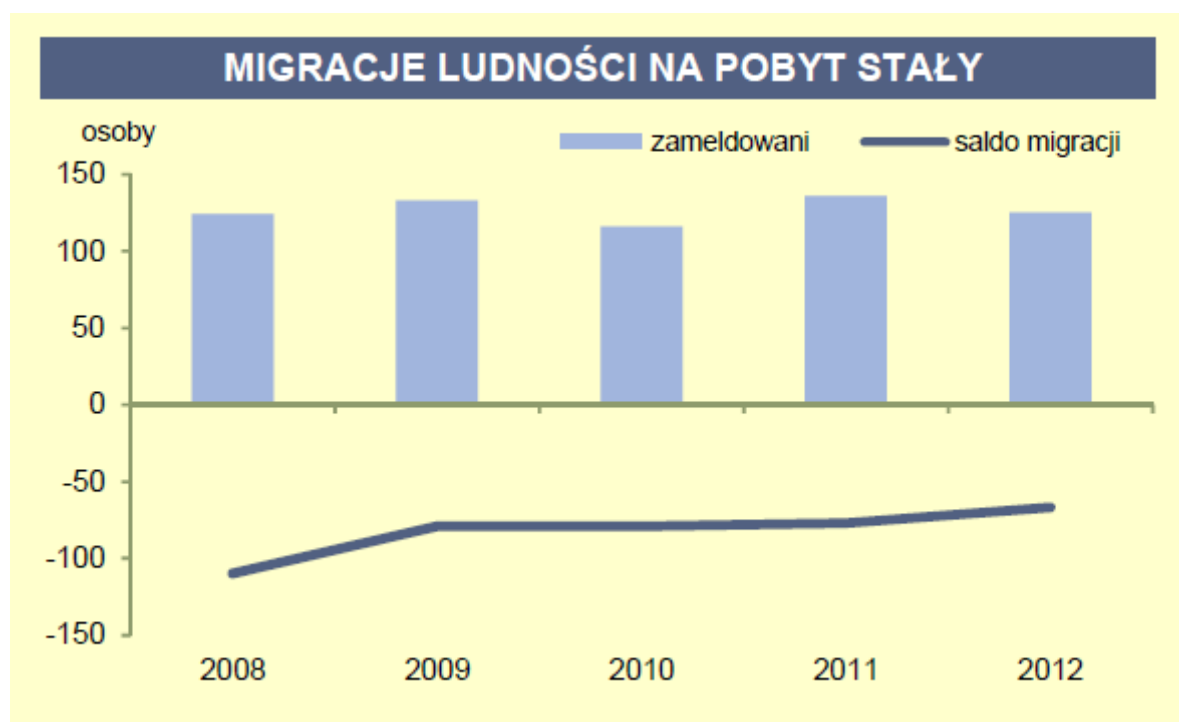
3.2.1. DEMOGRAFIA

Ludność Rawy Mazowieckiej wynosi obecnie (stan na koniec roku 2014) 17 819 osób, przy gęstości zaludnienia na poziomie 1 242 osób na 1 km².

W latach 90-tych XX wieku miasto odnotowywało istotny ubytek migracyjny, jednak dane z 2006 r. pokazują, że więcej osób przyjeżdża niż wyjeżdża z Rawy. Liczba osób wyjeżdżających do pracy wynosiła 956, natomiast przyjeżdżało do pracy 1 454 osoby²⁶. Sytuacja ta wynikała z rozwoju gospodarczego, a przede wszystkim powstania nowych zakładów produkcyjnych w strefach przemysłowych.

W kolejnych latach siła ciężenia większych miast, głównie Warszawy i Łodzi spowodowała, że liczba migracji na zewnątrz przewyższa migracje wewnętrzne.

Rys. 2. Migracje ludności na pobyt stały

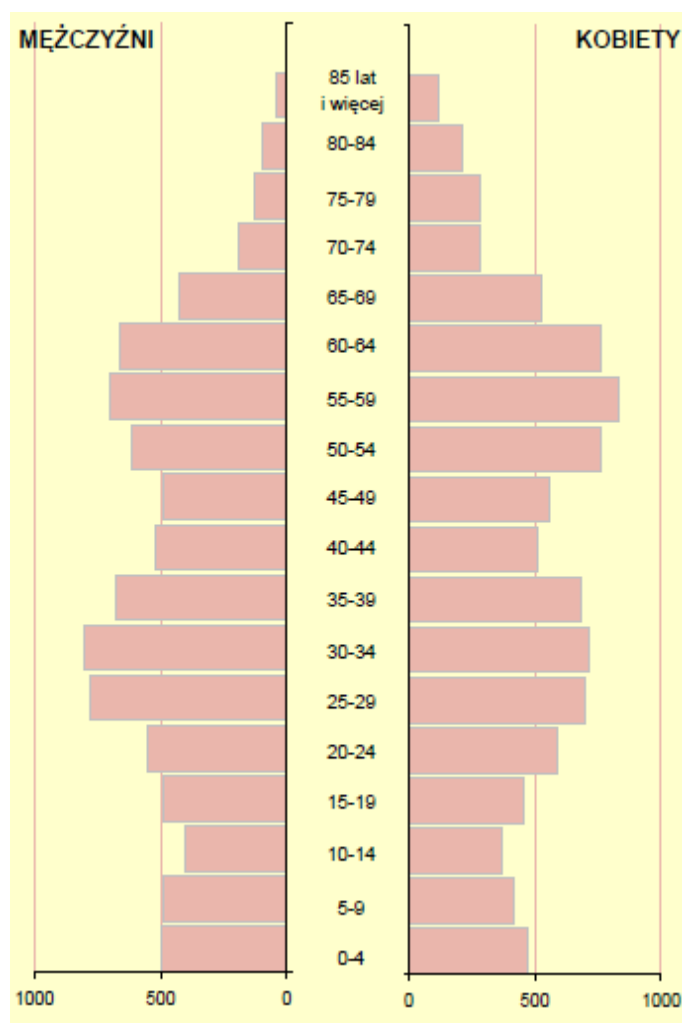

ŹRÓDŁO: GUS.

²⁶ Bank Danych Lokalnych GUS.

W strukturze mieszkańców dominują nieznacznie kobiety – na 100 mężczyzn w roku 2013 było 108 kobiet. Przewagę kobiet w strukturze mieszkańców można także zaobserwować, analizując piramidę wieku. Charakterystyczna jest przewaga kobiet w wieku poprodukcyjnym. Z kolei przewaga mężczyzn jest widoczna w okresie produkcyjnym, szczególnie niepokojąca jest wśród osób w wieku 25-40 lat, a więc w okresie rozrodczym.

Rys. 3. Piramida wieku mieszkańców Rawy Mazowieckiej w 2013 r.

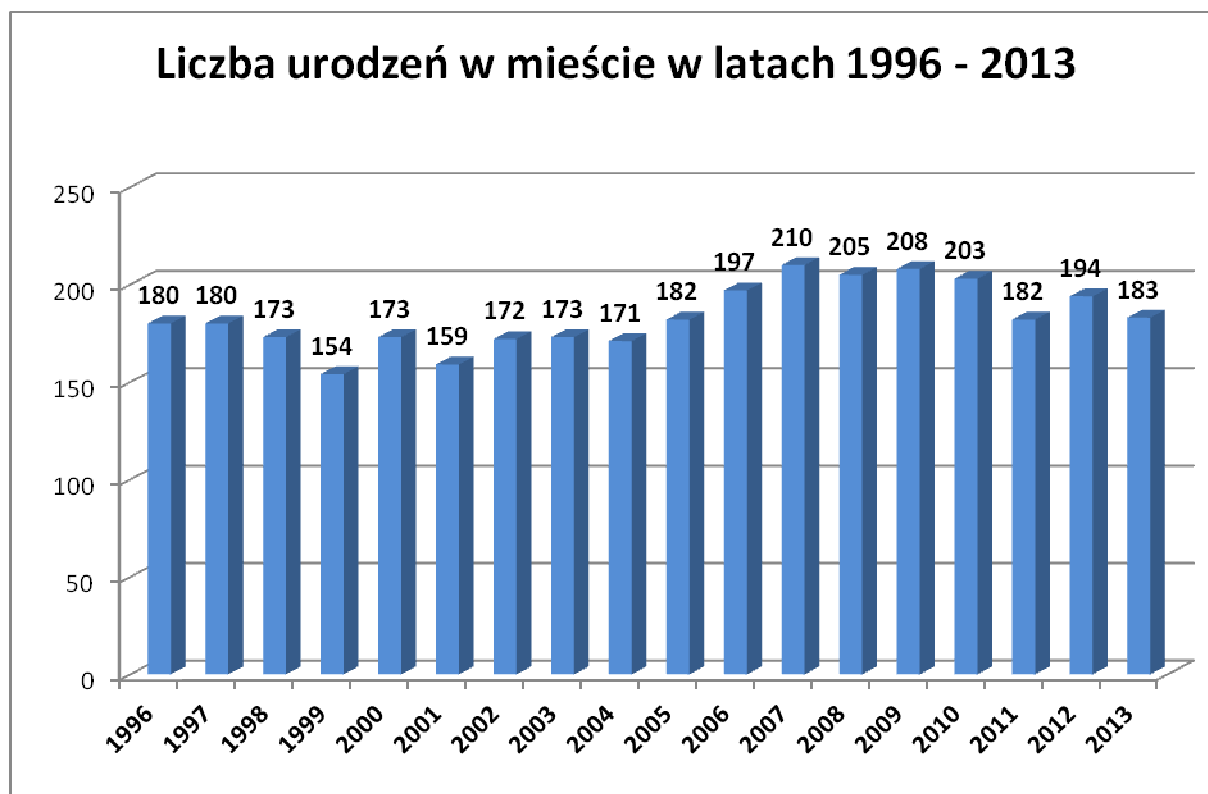

ŹRÓDŁO: GUS.

Analiza danych demograficznych pokazuje jednak, że latach 1996-2013 występowały niewielkie różnice w liczbie urodzeń, co może oznaczać duży potencjał oddziaływania poprzez właściwą politykę prorodinną. W szczególności potrzebne są dostępne miejsca w żłobkach i przedszkolach.

Oferta dla kobiet zachęcająca do osiedlania się i planowania dalszego życia rodzinnego w Rawie Mazowieckiej.

Rys. 4. Liczba urodzeń w Rawie Mazowieckiej w latach 1996-2013

ŹRÓDŁO: URZĄD MIASTA.

Współczynnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wzrastał w latach 2010-2012, wynosząc odpowiednio 48,7 w 2010 r., 50,1 w 2011 r. oraz 52,3 w 2012 r. Można także zauważyć stopniowe starzenie się społeczności rawskiej, co sugeruje, że w analizie ilościowej problemów należy analizować nie tylko obciążenie demograficzne, ale także rozkład przestrzenny osób sędziwych w strukturze miasta.

Tabela 2. Wybrane dane demograficzne w 2013 r.

Wyszczególnienie	2012
Ludność, w tym kobiety	17 819 9 264
Przyrost naturalny	26
Saldo migracji ogółem	-68
Ludność w wieku: – przedprodukcyjnym	3 225

– produkcyjnym	11 511
– poprodukcyjnym	3 083

ŹRÓDŁO: GUS.

Celem działań rewitalizacyjnych powinno być uatrakcyjnienie Rawy Mazowieckiej jako miejsca pracy i zamieszkania, aby możliwe było odwrócenie negatywnych tendencji migracyjnych. Konieczne jest prowadzenie działań inwestycyjnych w połączeniu z aktywną polityką wspierania oświaty, sportu i kultury na terenie miasta, aby wzmocnić ponadlokalny charakter usług publicznych świadczonych przez miasto i stworzyć dla mieszkańców dojeżdżających do pracy do większych miast atrakcyjne miejsce rekreacji i wypoczynku. Duże znaczenie dla rozwoju rynku pracy i aktywizacji zawodowej młodych kobiet ma żłobek miejski – pierwszy tego rodzaju obiekt użyteczności publicznej w Rawie Mazowieckiej.

Miasto stwarza także warunki do aktywizacji zawodowej, przekwalifikowania, a także – w ramach działań rewitalizacyjnych – będzie wspierać funkcjonowanie całych rodzin, m.in. dzięki profilowanej ofercie wsparcia dla kobiet oraz rodzin, w których są osoby niepełnosprawne.

3.2.2. BEZPIECZEŃSTWO

Centrum miasta charakteryzuje się dużym udziałem zdegradowanej zabudowy, starymi kamienicami z oficynami, w których mieszkają po części ludzie o niskim poziomie wykształcenia, niewielkim dochodzie, często bezrobotni wywodzący się z rodzin patologicznych. Z tego powodu jako jeden z elementów analizy ilościowej wybrano wiek budynków w mieście, ściśle skorelowany ze zużyciem technicznym.

Z przeprowadzonych przez Policję analiz wynika, że liczba przestępstw koncentruje się w wyznaczonym wstępnie obszarze przeznaczonym do priorytetowych działań rewitalizacyjnych. Brak ładu przestrzennego i degradacja zabudowy mieszkaniowej powodują, że w przestrzeni publicznej centrum miasta brakuje aktywności społecznej, stałych i częstych spacerowiczów, pieszych załatwiających codzienne sprawy. W przestrzeni aktywnie odwiedzanej i wykorzystywanej przez mieszkańców łatwiej budować poczucie bezpieczeństwa.

Tabela 3. Przestępstwa na obszarze Rawy Mazowieckiej i w wyznaczonym obszarze kryzysowym

Kategoria	Obszar	Miasto	Obszar	Miasto	Obszar	Miasto
-----------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

	kryzysowy		kryzysowy		kryzysowy	
	2011	2011	2012	2012	2013	2013
RAZEM	73	210	62	175	52	143
W tym:						
Rozbój	4	8	3	5	3	8
Bójki i pobicia, uszkodzenia ciała	7	12	2	13	6	16
Uszkodzenia mienia	8	30	11	24	3	13
Włamania (w tym także do obiektów handlowych, mieszkań, samochodów)	11	36	8	28	3	14
Narkotykowe	2	6	-	4	10	13
Kradzieże	28	78	18	53	18	45

ŹRÓDŁO: POLICJA.

Podobną sytuację można zaobserwować w odniesieniu do wykroczeń.

Tabela 4. Wykroczenia na obszarze Rawy Mazowieckiej i w wyznaczonym obszarze kryzysowym

Kategoria	Obszar kryzysowy	Miasto	Obszar kryzysowy	Miasto	Obszar kryzysowy	Miasto
	2011	2011	2012	2012	2013	2013
RAZEM	551	1351	260	809	187	466
W tym:						
Zakłócanie spokoju, porządku publicznego (art. 51 KW)	79	281	70	272	34	98
Wybryk nieobyczajny (art. 140 KW)	10	23	14	29	7	23
Kradzież (art. 119 KW)	15	31	14	30	10	22
Zniszczenie, uszkodzenie rzeczy	-	-	3	3	2	4

Niezachowanie środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia, drażnienie zwierzęcia (art. 77 i 78 KW)	4	10	1	1	1	2
--	---	----	---	---	---	---

ŹRÓDŁO: POLICJA.

Nasilenie zjawisk przestępczych i wykroczeń w strefie śródmiejskiej jest zjawiskiem typowym, jednak warto zwrócić na nie uwagę w kontekście planowanych inwestycji zmierzających do poprawy jakości przestrzeni publicznej na rewitalizowanym obszarze. Zarówno poczucie bezpieczeństwa osobistego, jak i brak strachu o mienie, to podstawowe warunki aktywnego korzystania z przestrzeni publicznej i tak pożądanym w śródmieściu Rawy remontów.

3.2.3. DOCHODY LUDNOŚCI

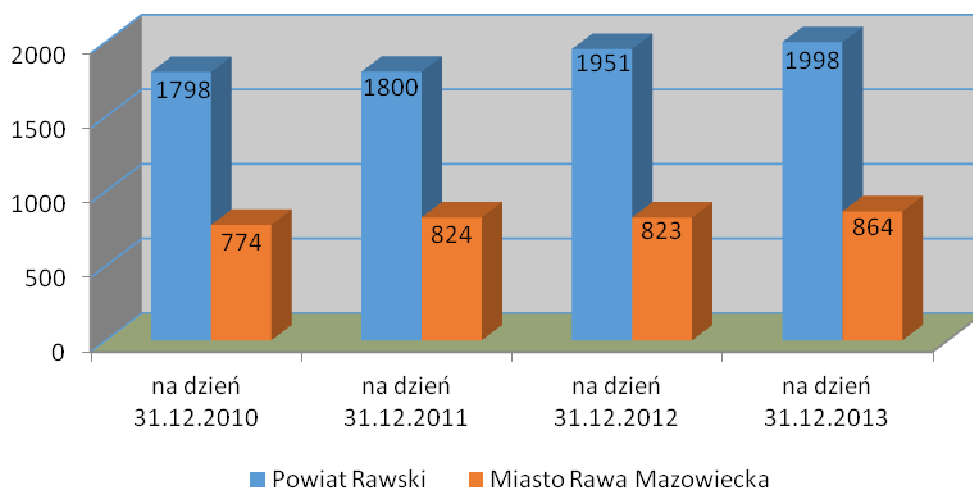
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w zakładach na terenie powiatu rawskiego wynosiło w 2012 r. 2.760 zł, co stanowiło około 92% przeciętnych zarobków w województwie łódzkim i 80% przeciętnego wynagrodzenia w Polsce. Najwyższe wynagrodzenia wypłacane są w sektorze przedsiębiorstw. Przewodzą w tym zakresie przedsiębiorstwa zaopatrujące w energię elektryczną, gaz, wodę oraz firmy logistyczne i spedycyjne działające na terenie miasta.

Narodowy spis powszechny ludności przeprowadzony w 2011 r. pokazał, że podobnie, jak w 2002 r. większość osób utrzymuje się z dochodów z pracy najemnej i samozatrudnienia, a stosunkowo niewiele już z pracy w rolnictwie. Do rzadkości należą dochody z najmu. W związku z dużą liczbą emerytów w mieście wiele osób utrzymuje się z niskich dochodów. Stosunkowo duża grupa mieszkańców miasta korzysta ze wsparcia pomocy społecznej w różnym zakresie.

3.2.4. BEZROBOCIE

W roku 2013 liczba osób w wieku produkcyjnym, wg faktycznego miejsca zamieszkania, wynosiła 12 507, tj. 69,94 % ogółu ludności miasta. Bezrobocie zarówno na terenie miasta Rawa Mazowiecka, jak i Powiatu Rawskiego w latach 2010 – 2013, wykazuje tendencję zwyżkową, na co zapewne ma wpływ sytuacja gospodarki w kraju jak i w całej Unii Europejskiej.

Rys. 5. Poziom bezrobocie w Rawie Mazowieckiej na tle powiatu w latach 2010 – 2013 (liczba osób)

ŹRÓDŁO: DANE URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA, GUS – BANK DANYCH REGIONALNYCH.

Wśród ogółu liczby bezrobotnych mieszkańców, zarówno z terenu miasta Rawa Mazowiecka, jak i powiatu rawskiego większą grupę stanowią mężczyźni.

Tabela 5. Poziom bezrobocie wg kryterium płci

	bezrobotni ogółem	mężczyźni	% ogółu bezrobotnych	kobiety	% ogółu bezrobotnych
na dzień 31.12.2010 r.					
Rawa Mazowiecka	774	422	54,52	352	45,48
Powiat Rawski	1798	971	54,00	827	46,00
na dzień 31.12.2011 r.					
Rawa Mazowiecka	824	446	54,13	378	45,87
Powiat Rawski	1800	949	52,72	851	47,28
na dzień 31.12.2012 r.					

Rawa Mazowiecka	823	435	52,86	388	47,14
Powiat Rawski	1951	1017	52,13	934	47,87
na dzień 31.12.2013 r.					
Rawa Mazowiecka	864	476	55,09	388	44,91
Powiat Rawski	1998	1082	54,15	916	45,85

ŹRÓDŁO: DANE URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA, GUS – BANK DANYCH REGIONALNYCH.

Analiza aktywności ekonomicznej ludności miasta Rawa Mazowiecka wg kryterium wykształcenia pokazuje, że dominują osoby z wykształceniem zawodowym. Największą grupę osób bezrobotnych stanowią kolejno posiadający wykształcenie (wg stanu na dzień 31.12.2013):

- zasadnicze zawodowe - 236 (27,31%),
- policealne i średnie zawodowe - 212 (24,54%),
- gimnazjalne i poniżej - 209 (24,19%),
- wyższe - 111 (12,85%),
- średnie ogólnokształcące - 96 (11,11%).

Pozostałe dane dotyczące poziomu bezrobocia wg kryterium wykształcenia, z terenu miasta, przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 6. Zarejestrowani bezrobotni z terenu miasta Rawa Mazowiecka wg wykształcenia (2010 – 2013)

Poziom wykształcenia	31.12.			
	2010	2011	2012	2013
Wyższe	71 9,17%	105 12,74%	119 14,46%	111 12,85%
Policealne i średnie zawodowe	170 21,96%	174 21,12%	203 24,67%	212 24,54%
Średnie ogólnokształcące	87 11,24%	72 8,74%	84 10,21%	96 11,11%
Zasadnicze zawodowe	241 31,14%	278 33,74%	218 26,48%	236 27,31%

Gimnazjalne i poniżej	205 26,49%	195 23,66%	199 24,18%	209 24,19%
RAZEM	774	824	823	864

ŹRÓDŁO: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

Zarówno miasto Rawa Mazowiecka, jak i powiat rawski dysponują jednak młodą i coraz lepiej wykwalifikowaną kadrą pracowników. W aspekcie tworzenia nowych miejsc pracy, korzystnie przedstawia się struktura wiekowa bezrobotnych. Zdecydowaną większość potencjalnych pracowników stanowią bowiem osoby młode, w wieku 18 – 44 lata. Mniej korzystnie przedstawia się jednak bardziej szczegółowa analiza. Dla całego okresu badanego (lata 2010 – 2013) w przypadku Rawy Mazowieckiej najliczniejszą grupę bezrobotnych (940 osób) stanowią osoby w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat. Podobna tendencja zauważalna jest w latach 2010 – 2013 w powiecie (2106 osób), co ilustruje tabela poniżej.

Tabela 7. Struktura bezrobotnych wg wieku i płci

	31.12.2010		31.12.2011		31.12.2012		31.12.2013	
	bezrobotni		bezrobotni		bezrobotni		bezrobotni	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
w wieku 18 - 24								
Rawa Mazowiecka	153	83	158	78	111	53	137	71
Powiat Rawski	492	267	494	260	455	228	465	232
w wieku 25 - 34								
Rawa Mazowiecka	201	97	237	119	268	140	234	120
Powiat Rawski	466	235	494	259	587	328	559	198
w wieku 35 - 44								
Rawa Mazowiecka	129	63	139	68	138	71	162	79
Powiat Rawski	267	126	272	132	312	146	325	144
w wieku 45 - 54								
Rawa Mazowiecka	193	84	174	87	178	84	175	80
Powiat Rawski	375	153	332	150	262	162	361	164
w wieku 55 - 59								
Rawa Mazowiecka	84	25	92	26	101	40	108	38
Powiat Rawski	166	46	171	50	186	70	207	78

w wieku 60 - 64								
Rawa Mazowiecka	14	0	24	0	27	0	48	0
Powiat Rawski	32	0	37	0	49	0	81	0
Ogółem								
Rawa Mazowiecka	774	352	824	378	823	388	864	388
Powiat Rawski	1798	827	1800	851	1951	934	1998	916

ŹRÓDŁO: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

Liczba osób długotrwale bezrobotnych zamieszkałych na terenie miasta Rawa Mazowiecka systematycznie rośnie w ostatnich latach.

Tabela 8. Liczba osób zagrożonych wykluczeniem z powodu bezrobocia

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	148	162	166	200	253
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	216	205	195	199	209
Liczba młodych osób bezrobotnych do 25 r.ż. z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	28	21	31	23	25

ŹRÓDŁO: DANE PUP.

Istotnym problemem rozwojowym miasta jest długotrwałe bezrobocie, zwłaszcza wśród osób powyżej 40 r. ż. oraz jego koncentracja na małym obszarze. Do obszarów najbardziej zagrożonych wykluczeniem z tego powodu należy zaliczyć ulice Tatar, Katowicka, Słowackiego, Warszawską, Zatylną i Księdza Skorupki. Na obszarze kryzysowym jest zarejestrowanie łącznie 44 bezrobotnych osób, w tym:

- długotrwale bezrobotne (zarejestrowane przez okres dłuższy niż 12 miesięcy) – 12 osób
- do 25 roku życia – 4 osoby, w tym z wykształceniem gimnazjalnym 2 osoby, podstawowym – 1 osoba, zasadniczym zawodowym – 1 osoba,
- osoby bezrobotne z wykształceniem podstawowym – 20 osób.

Mimo braku natężenia zjawiska bezrobocia w wytyczonym obszarze, należy zauważyć, że jest to obszar bezpośrednio oddziałujący na tereny o największych wskaźnikach bezrobocia.

3.2.5. UZALEŻNIENIE OD POMOCY SPOŁECZNEJ

W Rawie Mazowieckiej działa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, którego zakres działań obejmuje nie tylko zadania wyłącznie wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Dotyczą one osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Są to zadania z szerokiej sfery zabezpieczenia społecznego i świadczeń. Ponadto obok działalności utożsamianej wyłącznie z pieniężnymi formami wsparcia, działalność MOPS to usługi społeczne na rzecz mieszkańców miasta takie jak usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, a przede wszystkim praca socjalna obejmująca pomoc doraźną w sytuacjach kryzysowych oraz pomoc wspierającą indywidualnie jak i środowiskowo.

W roku 2012 po 6 latach zweryfikowano kryterium dochodowe od którego zależy prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej i od 1 października 2012 r. wynosi:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej 542zł (poprzednio 477zł),
- w przypadku rodziny, dochód na osobę kwoty 456zł (poprzednio 351zł).

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych), alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęska żywiołowa lub ekologiczna, przemoc w rodzinie, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa.

Najczęściej występujące przyczyny przyznawania pomocy w latach 2006-2012, wraz z liczbą korzystających z pomocy przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 9. Najczęściej występujące przyczyny przyznania pomocy w latach 2006- 2012

Przyczyny	Liczba rodzin w latach						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012

Ubóstwo	431	343	316	325	323	308	299
Bezrobocie	351	275	238	262	259	271	253
Niepełnosprawność	214	221	206	220	205	206	216
Długotrwała choroba	171	199	249	285	259	265	267
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym:	106	112	107	91	88	80	78
a) rodziny niepełne	72	79	77	71	72	65	63
b) rodziny wielodzietne	34	33	30	20	16	15	15
Problem alkoholowy	126	54	69	91	83	84	79
Ochrona macierzyństwa	37	40	59	66	72	56	50
Bezdomność	9	11	11	17	18	25	18
Zdarzenie losowe	0	2	6	1	0	9	8
Przemoc w rodzinie	1	2	1	4	6	3	2
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	8	7	18	0	9	16

ŹRÓDŁO: DANE MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W RAWIE MAZOWIECKIEJ.

Brak dochodu lub dochód osób czy rodzin na bardzo niskim poziomie wraz z bezrobociem, niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą stanowią najczęstsze przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Najczęściej udzielane formy pomocy społecznej przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 10. Najczęstsze formy udzielanej pomocy w latach 2006-2012

Formy pomocy	Liczba osób w latach						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zasiłki stałe	92	90	79	93	92	86	90
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające zasiłek stały	65	63	59	72	59	75	77
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	8	7	7	8	7	5	5

Usługi opiekuńcze	53	58	60	69	52	53	55
Zasiłki okresowe	234	228	131	78	50	47	30
Zasiłki celowe	507	412	358	404	322	377	326
Zasiłki celowe w wyniku zdarzenia losowego	0	1	6	1	0	9	8
Zasiłki celowe specjalne	60	54	61	79	39	51	51
Opłacenie posiłku dla dzieci przedszkolnych, uczniów i osób dorosłych	416	568	205	493	308	315	368
Program „Lek”	222	120	97	102	95	78	79
Dopłata do kosztów pobytu w Domu Pomocy Społecznej	7	10	12	8	8	14	13
Praca socjalna	566	307	400	338	424	367	388

ŹRÓDŁO: DANE MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W RAWIE MAZOWIECKIEJ.

Podstawową formą działania pomocy społecznej jest praca socjalna którą należy rozumieć jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Spośród świadczeń o charakterze pieniężnym do najczęściej udzielanych należą zasiłki celowe oraz zasiłki stałe.

Z perspektywy pomocy społecznej należy podkreślić, iż pomoc społeczna stanowi w większości przypadków ostatnie ogniwo wsparcia publicznego. Po wyczerpaniu możliwości uzyskania pomocy z tytułu utraty zatrudnienia z urzędu pracy bądź systemu ubezpieczeń społecznych, po wystąpieniu niepełnosprawności, w znaczny sposób ograniczającej możliwości jednostki do samodzielnego rozwiązywania trudnej sytuacji bytowej czy też z powodu długotrwałej choroby w bardzo szybkim okresie czasu rodzina może popaść w stan głębokiego ubóstwa. Świadczenia, dostępne w systemie pomocy społecznej mają za cel przede wszystkim udzielenie pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji, która powinna być stanem przejściowym. Niestety, część z beneficjentów pomocy społecznej popada w stan bierności często przybierającej charakter roszczeń do nieograniczonej pomocy publicznej ograniczając tym samym własną aktywność do minimum. Stąd też budowanie aktywnej społeczności lokalnej powinno opierać się na monitorowaniu potrzeb, profilaktyce i edukacji społecznej oraz rozwoju usług, szczególnie tych które zaktywizują i umożliwią usamodzielnienie.

Świadczenia rodzinne przyznawane są na okres zasiłkowy od 1 listopada do 31 października następnego roku i mają na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku po spełnieniu warunku dochodowego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub – nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Zasiłek rodzinny przysługuje osobie uczącej się w szkole lub szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Podstawą ustalenia dochodu rodziny ubiegającej się o świadczenia rodzinne jest dochód z roku poprzedzającego okres zasiłkowy i po przeliczeniu nie może być wyższy niż 539 zł lub 623 zł, gdy członkiem rodziny jest dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością.

Tabela 11. Katalog świadczeń rodzinnych w latach 2006-2012

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń w latach						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zasiłek rodzinny	21241	24092	20516	17095	14930	13754	1120
Dodatek z tyt. urodzenia dziecka	97	106	100	91	97	73	80
Dodatek z tyt. opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	944	908	1022	1021	789	681	541
Dodatek z tyt. samotnego wychowywania dziecka	1129	11110	924	708	675	570	560
Dodatek z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	829	897	951	934	880	847	808

Dodatek z tyt. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2812	2358	2123	1961	1776	1647	1511
Dodatek z tyt. rozpoczęcia roku szkolnego	1502	1329	1010	1039	868	818	700
Dodatek z tyt. rozpoczęcia nauki poza miejscem zamieszkania	375	332	204	87	141	187	186
Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka	198	183	180	203	209	195	191
Świadczenie pielęgnacyjne	397	386	396	353	510	649	861
Zasiłek pielęgnacyjny	2528	3106	3447	3832	4166	4304	4431

ŹRÓDŁO: DANE MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W RAWIE MAZOWIECKIEJ

W roku 2011 powołano Zespół Interdyscyplinarny którego zadaniem jest realizacja działań określonych w znowelizowanej ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Bezpośrednią obsługę funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego zgodnie ze wskazaniem ustawowym prowadzi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele MOPS, Policji, oświaty oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i prokuratury rejonowej. Posiedzenia Zespołu odbywają się w zależności od potrzeb nie rzadziej jednak niż raz na kwartał. Ponadto w bieżącej pracy Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy robocze na potrzeby pracy z indywidualnymi przypadkami w ramach procedury „Niebieska Karta”.

W okresie od X do XII 2011 do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 14 Niebieskich Kart – część A, sporządzonych przez Komendę Powiatową Policji w Rawie Mazowieckiej. W roku 2012 do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło ogółem 40 Niebieskich Kart dotyczących 36 rodzin, a w roku 2014 – 38 Niebieskich Kart.

Od 1 stycznia 2012 r. weszły w życie przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Uregulowania prawne dotyczące pieczy zastępczej zostały wyłączone z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i zawarte w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania

rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Szeroko rozumianą profilaktykę, a więc pomoc rodzinie w opiece i wychowaniu dziecka oraz pracę z rodziną zdefiniowano jako zadanie gminy, a rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą jako zadanie powiatu. W myśl powołanej ustawy piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej (w rodzinie zastępczej) i instytucjonalnej (w placówce opiekuńczo-wychowawczej). Również w nowy sposób zdefiniowano formy rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych. Wraz z nową regulacją ustawową na samorządy na poziomie gminnym nałożono nowe obowiązki oraz zadania wiążące się z zabezpieczeniem środków finansowych.

W roku 2012 - według danych pochodzących z rejonów pracy socjalnej MOPS-pomocą społeczną objętych było 145 rodzin z co najmniej jednym dzieckiem do 18 roku życia (286 dzieci). W ogólnej liczbie 145 rodzin z dziećmi 107 rodzin (w których było 191 dzieci) stanowiły rodziny dotknięte bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Wspieranie i praca z rodzinami obejmowała:

- prowadzenie pracy socjalnej w środowisku (102 rodziny) polegającej na sprawowaniu nadzoru nad rodziną, diagnozie rodziny, opracowywaniu planu pomocy i współpracy
- poradnictwo psychologiczne (21 rodzin)
- poradnictwo specjalistyczne (39 rodzin) w tym kierowanie do placówek i instytucji specjalistycznych
- pomoc prawną (15 rodzin).

W związku z wypełnianiem zadań Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, związkami i stowarzyszeniami, a także parafiami i przedsiębiorcami lokalnymi.

Potrzeby w zakresie pomocy społecznej obejmują:

- zabezpieczenie środków finansowych na realizowane zadania,
- wzmocnienie zasobów lokalowych ośrodka umożliwiających sprawną obsługę klienta – konieczność budowy wielofunkcyjnego budynku na potrzeby realizacji zadań związanych z szeroko pojmowaną pomocą społeczną – w

- pierwszej kolejności integracja odpowiednich wydziałów Urzędu Miasta i MOPS w jednym wielofunkcyjnym budynku z organizacjami pozarządowymi,
- modernizacja przestrzeni publicznej, obiektów użyteczności publicznej i mieszkań pod kątem potrzeb osób starszych (w tym sędziwych – powyżej 80 r. ż.) i niepełnosprawnych,
 - tworzenie warunków sprzyjających dostępności osób niepełnosprawnych do pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, a w szczególności w zakresie zabezpieczenia potrzeb osób wymagających pomocy osób drugih bądź całodobowej opieki – także poprzez tworzenie zaplecza infrastrukturalnego,
 - rozwijanie inicjatyw na rzecz osób i rodzin zagrożonych utratą lokalu mieszkalnego.

3.2.6. OŚWIATA I WYCHOWANIE

Analiza grup edukacyjnych według wieku pokazuje, że najbardziej znaczące są potrzeby edukacyjno-oświatowe w okresie szkoły podstawowej, na drugim miejscu znajduje się edukacja przedszkolna, a na trzecim miejscu edukacja gimnazjalna.

Tabela 12. Ludność gminy według grup edukacyjnych w 2012 r. i w 2015 r.

Grupy wiekowe	Liczba ludności	
	2012 r.	2015 r. (sierpień)
3-6 lat	784	808
7-12 lat	966	1 036
13-15 lat	476	464

ŹRÓDŁO: GUS.

Analiza bazy lokalowej dla wyszczególnionych grup edukacyjnych pokazuje, że dla części dzieci dostęp do tych usług (zwłaszcza przedszkolnych) może być utrudniony, a w rezultacie matki mogą mieć problemy z powrotem do dotychczasowego zatrudnienia bądź na rynek pracy. W roku szkolnym 2013/2014 został otwarty żłobek, który przyjął 74 dzieci w wieku od 21 tygodnia do 3 lat. Dla najmłodszych użytkowników przewidziano 10 miejsc, w starszych grupach po 32 miejsca. Jak pokazuje analiza zmian liczby dzieci w poszczególnych grupach wiekowych, rośnie liczba dzieci w wieku przedszkolnym, ale także w najbliższych latach wzrosną potrzeby edukacyjne dzieci w wieku gimnazjalnym. Brak oferty edukacyjnej i zaplecza dla tych dzieci może spowodować, że będą one szukać miejsc poza Rawą Mazowiecką i stopniowo ich związki z rodzinnym miastem osłabną, będą więc niewielkie szanse na ich powrót po ukończeniu edukacji.

Tabela 13. Placówki edukacyjne w Rawie Mazowieckiej i liczba korzystających z nich w latach 2010/11-2012/13

Wyszczególnienie	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Żłobki i kluby dziecięce	-	-	1
Placówki wychowania przedszkolnego w tym przedszkola	7 4	7 4	9 6
Miejsca w przedszkolach	560	556	603
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w tym w przedszkolach	694 523	730 545	746 566
Szkoły podstawowe	4	4	4
Uczniowie szkół podstawowych	1122	1102	1116
Szkoły gimnazjalne	3	3	5
Uczniowie szkół gimnazjalnych	757	693	660

ŹRÓDŁO: GUS.

Miasto aktywnie wspiera jednostki oświatowe w dążeniu do poprawy bazy lokalowej i jakości świadczonych usług. W latach 2008-2013 zrealizowano projekt „Poprawa warunków bazy oświatowej na terenie miasta Rawa Mazowiecka”. W projekcie wzięty udział 2 przedszkola, 3 szkoły podstawowe i 2 gimnazja.

W przypadku Szkoły Podstawowej nr 1 i Gimnazjum nr 1 obie jednostki mieszczą się w tym samym budynku zlokalizowanym w centrum miasta. Zarówno zabytkowa część budynku, jak i nowsza część wymagały gruntownego remontu. Zmodernizowano i wymieniono dach, okna, drzwi i podłogi, przeprowadzono gruntowny remont klatki schodowej, zapewniono odrębne wejście dla gimnazjum i przystosowano obiekt do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową dzięki umieszczeniu windy. Obiekt odnowiono także na zewnątrz. Zainwestowano także w rewaloryzację otoczenia szkoły i modernizację infrastruktury sportowej. Projekt zakładał także rozwój zdolności artystycznych dzieci i młodzieży, dlatego jedną z pracowni wyposażono dodatkowo, czyniąc z niej pracownię sztuki. W Gimnazjum nr 2 zmodernizowano bibliotekę, nadając jej funkcję mediateki, doskonale wyposażonej, dającej młodzieży możliwość rozwoju literackiego, ale także zajęć interaktywnych oraz korzystania z multimedialnych pomocy dydaktycznych także w czasie pracy pozalekcyjnej. Zadbano o otoczenie Szkoły Podstawowej nr 2, organizując wokół niej przestrzeń publiczną, w której uczniowie mogą spędzać nie tylko przerwy, ale i czas pozalekcyjny.

Istotne prace modernizacyjne przeprowadzono w budynkach przedszkolnych. W Przedszkolu nr 1 jedną z sal zaadaptowano na oddział integracyjny, przystosowano obiekt do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz doposażono infrastrukturę edukacyjną. Ze względu na koncentrację problemów związanych z niepełnosprawnością w rejonie Przedszkola nr 1 działania takie i dalsze doposażenie przedszkola są ze wszelkich miar potrzebne. Ich przeprowadzenie przyczyni się nie tylko do poprawy warunków lokalowych placówki, ale także może spowodować wydłużenie czasu pobytu dzieci z niepełnosprawnościami w przedszkolu, dzięki czemu rodzice będą mogli w efektywny sposób wrócić do pracy lub poświęcić więcej czasu innym członkom rodziny.

W Przedszkolu nr 2 potrzebne były znaczące nakłady inwestycyjne wynikające z potrzeb remontowych i konieczności podłączenia budynku do sieci wodno-kanalizacyjnej. Dodatkowo zmodernizowano sam obiekt oraz otoczenie przedszkola²⁷.

Zarówno przedszkola, jak i szkoły realizują szereg projektów miękkich służących poprawie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w Rawie Mazowieckiej. Większość z nich będzie kontynuowana, przyczyniając się do wzmocnienia efektów dotychczasowych działań. Przykładem może być projekt pn. „Moja szkoła jest dla mnie – Program rozwojowy Szkoły Podstawowej nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Rawie Mazowieckiej”, zakładający stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju umysłowego, psychicznego i społecznego uczniów naszej szkoły poprzez organizację zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, specjalistycznych (w tym rewalidacyjnych, logopedycznych, korekcyjno-kompensacyjnych), psychoedukacyjnych, dodatkowych zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych (matematycznych, naukowo-technicznych, informatycznych), dodatkowych zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój kompetencji z zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

W Szkole Podstawowej nr 2 z kolei obok bardzo podobnego projektu pn. „Moja Szkoła – moje miasto – mój wybór” zrealizowano projekt zajęć pozalekcyjnych kształtujących świadomość ekologiczną młodych mieszkańców Rawy. Program ekologiczny zajęć pozalekcyjnych w Szkole Podstawowej nr 2 im. Marii Konopnickiej w Rawie Mazowieckiej był współfinansowany przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi. Projekt był realizowany od października 2008 roku do lipca 2009 roku. Podobne działania aktywizacyjne prowadzono w dwóch szkołach gimnazjalnych. W Gimnazjum nr 1 przeprowadzono projekt pn. „Program Rozwojowy Szkół Gimnazjalnych z terenu miasta Rawa Mazowiecka”. W

²⁷<http://e.issuu.com/embed.html#9651720/5326605>.

Gimnazjum nr 2 zorganizowano z kolei szereg zajęć z zakresu aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej uczniów, absolwentów, rodziców i nauczycieli. Mimo prowadzenia działań inwestycyjnych rawskie placówki oświatowe wymagają jeszcze doinwestowania w celu uzupełnienia braków. Jest to tym ważniejsze, że – biorąc pod uwagę zakres dotychczasowych działań – będzie miało charakter utrwalający pozytywne efekty dotychczasowych projektów i wzmocni ich trwałość. Najpilniejszymi potrzebami Przedszkola nr 1 w zakresie remontów i doposażenia jest w ramach inwestycji Miasta Rawa Mazowiecka dobudowa sali gimnastycznej dla dzieci, rozbudowa i modernizacja kuchni i zaplecza kuchennego, przebudowa sal z uwzględnieniem sanitariatów i łazienek przy salach zajęć, wykonanie windy. Ze względu na oddziały integracyjne potrzebna jest szczególna dbałość o zapewnienie dobrego dostępu dla dzieci niepełnosprawnych oraz wykorzystanie jak najszerszego spektrum możliwości organizacji przestrzeni dla zajęć ogólnorozwojowych i rehabilitacyjnych. Potrzeba także wymiany instalacji mediów i wykonania nagłośnienia w salach zajęć.

Potrzeby Szkoły Podstawowej nr 1:

- konieczność przeniesienia biblioteki szkolnej z terenu Gimnazjum nr 1,
- utworzenie świetlicy szkolnej, która na dzień dzisiejszy znajduje się w pomieszczeniu (20m²) przy wejściu do szkoły „przedsionku szkoły”.
- zmiana miejsca pokoju nauczycielskiego i jego wyposażenia.
- zagospodarowanie pomieszczeń na II piętrze na potrzeby:
 - a) sal zajęć specjalistycznych (rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych);
 - b) archiwum szkolne;
 - c) magazyny na znajdujące się w szkole stroje, sprzęt szkolny.

Najpilniejszymi potrzebami Szkoły Podstawowej nr 2 w zakresie remontów i doposażenia jest:

- modernizacja szatni oraz zakup szafek dla uczniów,
- remont łazienek.

3.2.7. KULTURA

W Rawie Mazowieckiej w centrum miasta funkcjonują 4 instytucje kultury:

- Muzeum Ziemi Rawskiej gromadzące zabytki archeologiczne, etnograficzne, historyczne itp. oraz pamiątki związane z Rawą Mazowiecką i regionem rawskim,
- Miejska Biblioteka Publiczna,

- Miejski Dom Kultury posiadający salę widowiskową na 300 miejsc, który jest organizatorem imprez o zasięgu ogólnopolskim.
- Kino zlokalizowane w Miejskim Domu Kultury.

Analiza aktywności i potencjału instytucji kulturalnych w mieście wskazuje na potrzebę poprawy stanu infrastruktury kulturalnej, dekoncentracji usług kulturalnych z szerszym dostępem organizacji pozarządowych do sfery organizacji wydarzeń kulturalnych oraz zróżnicowanie i poszerzenie oferty kulturalnej.

Muzeum Ziemi Rawskiej stanowi placówkę kultury, która istnieje i czynnie działa na terenie Rawy Mazowieckiej od 48 lat. Obejmuje:

- Muzeum Ziemi Rawskiej – ul. Łowicka 26,
- Oddział Muzeum – Baszta Zamku Książąt Mazowieckich, ul. Zamkowa,
- Biblioteka Muzeum – Pl. Piłsudskiego 10.

Siedzibą Muzeum jest zabytkowa willa z 1930 roku /wybudowana dla dyrektora Rawskiego Syndykatu Rolniczego/.

Działania statutowe:

- gromadzenie, badanie i udostępnianie dóbr kultury z zakresu: etnografii, historii, archeologii, numizmatyki i sztuki
- ochrona i konserwacja eksponatów oraz przechowywanie i zabezpieczanie ich dla przyszłych pokoleń.

W związku z realizacją działań statutowych, szczególnie gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów, coraz bardziej istotną staje się potrzeba zwiększenia liczby pomieszczeń przeznaczonych na działalność muzeum. Poza działalnością statutową Muzeum Ziemi Rawskiej prowadzi działania oświatowe, stale współpracuje ze szkołami z terenu powiatu rawskiego oraz instytucjami i stowarzyszeniami o podobnym charakterze.

Baszta Zamku Książąt Mazowieckich – Oddział Muzeum – jej zasoby są wykorzystywane w następujący sposób:

1. Pomieszczenia baszty – prezentacja wystaw historycznych związanych z budowlą, udostępnianie obiektu zwiedzającym w miesiącach czerwiec – wrzesień każdego roku.
2. Dziedziniec zamkowy i tereny wokół murów – miejsce organizowanych licznych imprez:
 - Rawska Majówka „W to mi graj”
 - Turnieje Rycerskie Braci Herbowej Ziemi Rawskiej
 - Noce Muzeów

- Imprezy rozrywkowe np. Lato z Radiem i wiele innych

W Bibliotece muzealnej zgromadzone są zbiory z zakresu poszczególnych działów merytorycznych placówki liczące obecnie 11001 pozycji.

W latach 2008 – 2013 przeprowadzone zostały w muzeum następujące prace remontowe:

- adaptowano pomieszczenie piwnicy na kotłownię i podłączono ogrzewanie gazowe,
- dokonano remontu stolarki okiennej i wymiany drzwi wejściowych,
- wykonano pełny remont ogrodzenia budynku wraz z fundamentami od ulicy Łowickiej.

W najbliższych latach konieczne jest wykonanie kolejnych prac remontowych.

3.2.8. AKTYWNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH I PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomani należy do zadań własnych gminy. Realizacja zadań, jest prowadzona w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Zadania finansowane ze środków pochodzących z wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, wnoszonych przez prowadzące tę sprzedaż podmioty gospodarcze.

Głównym celem programów z jednej strony jest *zmniejszenie rozmiarów problemów alkoholowych*, a z drugiej *zapobieganie powstawaniu nowych patologii*. Ważnym celem jest także zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z istniejącymi problemami.

Przedstawione poniżej kierunki działań są zgodne z działaniami zaleconymi przez ustawodawcę. Wynikają również z doświadczeń w realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na przestrzeni kilku ostatnich lat. Prowadzona ewaluacja realizowanych działań potwierdza, że były to działania potrzebne i dobrze przyjęte przez odbiorców. Nowością jest podjęcie działań profilaktycznych w obszarze tzw. nowych uzależnień. Działania profilaktyczne, aby mogły być skuteczne muszą być długofalowe, powtarzalne, adekwatne do danej grupy odbiorców i prowadzone przez odpowiednio do tego przygotowane osoby. Planowane działania profilaktyczne zawarte w programach odnoszą się nie tylko do sfery związanej z przeciwdziałaniem

ryzykownemu zachowaniu spowodowanemu sięganiem po alkohol przez mieszkańców miasta.

W nowoczesnych koncepcjach profilaktycznych podkreśla się, że na poziomie wczesnego zapobiegania podział na alkohol, narkotyki i tytoń nie ma uzasadnienia, bowiem mechanizmy i motywy sięgania po środki psychoaktywne są bardzo zbliżone. Ustawodawca jednak rozdzielił przeciwdziałanie alkoholizmowi i przeciwdziałanie narkomanii.

Określone zadania Programów mogą być zlecane osobom fizycznym, instytucjom, organizacjom pozarządowym na podstawie zawieranych umów cywilno-prawnych bądź zlecanych w formie dofinansowanie realizacji zadań własnych Gminy (konkursy ofert dla organizacji pozarządowych) lub też przekazywanych w drodze zawartego porozumienia między Urzędem Miasta a konkretnymi instytucjami.

Wydatkowane środki finansowe (w zł) w latach 2004-2014 przeznaczone na wsparcie realizacji zadań publicznych w poniższych zakresach zestawiono w poniższej tabeli:

1. pomoc osobom i członkom ich rodzin, w których występuje problem alkoholowy w formie terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych z terenu miasta Rawa Mazowiecka (warsztaty, grupy terapeutyczne, maratony trzeźwościowe, grupy wsparcia, mityngi), zakup literatury o tematyce alkoholowej, szkolenia oraz prowadzenie punktu informacyjno - konsultacyjnego.
2. pomoc osobom bezdomnym w formie prowadzenia domu dla bezdomnych, udzielenie pomocy terapeutycznej i psychologicznej.
3. pomoc ofiarom przemocy w rodzinie w formie: udzielenia pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i interwencyjnej poprzez prowadzenie punktu konsultacyjnego.
4. pomoc profilaktyczna dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii prowadzona przez świetlicę środowiskową w formie udzielania pomocy opiekuńczo - wychowawczej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych alkoholizmem, narkomanią oraz przemocą, organizowanie czasu wolnego, prowadzenie zajęć tematycznych oraz dożywianie dzieci uczęszczających do świetlicy środowiskowej.

Tabela 14. Wydatki na potrzeby aktywizacji zdrowotnej i przeciwdziałania uzależnieniom

Organizator	Świetlica Środowiskowa Przymierza Rodzin	RSA „Szansa”	RSA „Szansa” dom dla bezdomnych	Pogotowie Rodzinne	
Odbiorcy	Dzieci /rodzice	Osoby uzależnione i współuzależnione	Osoby bezdomne	Osoby dotknięte przemocą	Osoby uzależnione (terapia)
2006	44 000	45 000	17 000	20 000	4 000
2007	44 000	45 000	17 000	20 000	4 000
2008	59 000	45 000	17 000	20 000	4 000
2009	59 000	45 000	17 000	20 000	4 000
2010	64 000	55 000	17 000	20 000	-
2011	64 000	55 000	17 000	20 000	-
2012	64 000	55 000	17 000	20 000	-
2013	74 000	55 000	17 000	23 000	-

Dane: Urząd Miasta Rawa Mazowiecka.

Pozostałe działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży, mieszkańców z terenu miasta Rawa Mazowiecka :

- programy profilaktyczne,
- kampanie ogólnopolskie i lokalne,
- organizacja czasu wolnego,
- diagnoza skali problemów,
- szkolenia,
- pomoc psychologiczna,
- promowanie zdrowego stylu życia,
- zakupy rzeczowe,
- konferencje.

Tabela 15. Środki finansowe wydatkowane na pozostałe działania profilaktyczne w latach 2004-2013

Rok	Wydatkowana kwota
2004	68 000
2005	48 000
2006	83 000
2007	99 000

2008	107 000
2009	124 000
2010	140 000
2011	142 000
2012	168 000
2013	173 000

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

W mieście działa także Spółdzielnia Socjalna Nadzieja i Praca, której celem jest zatrudnienie osób wykluczonych społecznie oraz trwale bezrobotnych w szczególności z obszaru miasta Rawy Mazowieckiej, Gminy i Miasta Biała Rawska oraz całego obszaru powiatu rawskiego. W okresie do 31.12.2013 roku zatrudniono w ten sposób 6 osób.

Aktywne działania w obszarze aktywizacji społecznej, przejawiające się w prowadzeniu placówki wsparcia dziennego- Świetlicy, Klubu Młodzieżowego Wolontariatu i organizacji wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży, realizowało w latach 2010- 2013 Stowarzyszenie Przymierze Rodzin w Rawie Mazowieckiej.

Tabela 16. Działania aktywizujące Stowarzyszenia Przymierze Rodzin

Lp.	Nazwa programu lub zadania	Cel działania	Grupa docelowa i liczba uczestników	Okres realizacji zadania	Koszt działania [zł]	Efekty działania
1.	Prowadzenie Świetlicy Środowiskowej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	-zapewnienie dzieciom opieki wychowawczej - wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin mniej zamożnych - przygotowanie do życia społecznego	Dzieci i młodzież- - 56 osób (+odbiorcy pośredni: rodzice-37 osób wolontariusze -22 osoby)	14.01.2010-31.12.2010	73 120	-poprawienie wyników w nauce i rozwój wszechstronnych umiejętności - zmniejszenie skali kryzysów i zachowań agresywnych u dzieci i młodzieży - podniesienie kultury osobistej i norm społecznych
2.	Pomoc profilaktyczna dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii i przemocy w rodzinie – -program „Życie radośnie, znaczy	-przeciwdziałanie dziecięcym i młodzieżowym problemom alkoholowym - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - dożywianie dzieci i młodzieży	Dzieci i młodzież- - 56 osób	27.01.2010-31.12.2010	96 620	-utrwalanie postaw i zachowań asertywnych w stosunku do używek -wzmacnianie więzi rodzinnych -zmniejszone rozmiary patologii społecznej

	łatwiej"					
3.	„Rodzina, to jest, to”- program promujący wartości prorodzinne i więzi między-pokoleniowe	-budowanie bliższych relacji między dziećmi i rodzicami -podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców - aktywizacja społeczna rodziców	Dzieci, młodzież, Rodzice i dziadkowie- -128 osób	01.04.2010-31.07.2011	22 820	- wzmocnione więzi rodzinne, w szczególności między-pokoleniowe -podniesione kompetencje wychowawcze rodziców -zwiększona aktywność społeczna Rodziców
4.	„Świat i jego tajemnice” -program edukacyjny	- rozbudzenie potrzeb poznawania świata	Dzieci i młodzież- - 58 osób	1.04.2010-31.01.2011	16 750	-rozbudzone potrzeby poznawcze dzieci z zakresu trudnych i niezrozumiałych tajemnic świata - nabycie umiejętności poszukiwania nowinek nauki i utworzenie „Galerii ciekawostek nauki”
5.	Prowadzenie Świetlicy Środowiskowej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	-zapewnienie dzieciom opieki wychowawczej - wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin mniej zamożnych - przygotowanie do życia społecznego	Dzieci i młodzież- - 52 osoby (+odbiorcy pośredni: rodzice-33 osób wolontariusze -27 osoby)	14.02.2011-31.12.2011	75 114	-poprawienie wyników w nauce i rozwój wszechstronnych umiejętności - zmniejszenie skali kryzysów i zachowań agresywnych u dzieci i młodzieży - zmniejszenie skali zjawiska dzieci ulicy
6.	Pomoc profilaktyczna dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi narkomanii i przemocy w rodzinie- - „Życie darem jest”	- realizacja oddziaływań profilaktycznych w zakresie narkomanii i alkoholizmowi - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - dożywianie dzieci i młodzieży	Dzieci i młodzież- - 52 osoby	2.02.2011-31.12.2011	98 275	podniesienie umiejętności funkcjonowania w grupie i w rodzinie, w wolności od używek - zwiększenie stopnia przygotowania do pełnienia odpowiedzialnych ról społecznych - zmniejszenie

						rozmiarów patologii społecznej
7.	Prowadzenie Świetlicy Środowiskowej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	-zapewnienie dzieciom opieki wychowawczej - wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin mniej zamożnych - przygotowanie do życia społecznego	Dzieci i młodzież- - 56 osób (+odbiorcy pośredni: rodzice-35 osób wolontariusze -29 osób)	18.01.2012-31.12.2012	84 060	-poprawienie wyników w nauce i rozwój wszechstronnych umiejętności - zmniejszenie skali kryzysów i zachowań agresywnych u dzieci i młodzieży - podniesienie kultury osobistej i norm społecznych
8.	Pomoc profilaktyczna dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi narkomanii i przemocy w rodzinie- - program „W poszukiwaniu wartości”	- realizacja oddziaływań profilaktycznych w zakresie narkomanii i alkoholizmowi - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - dożywianie dzieci i młodzieży	Dzieci i młodzież- - 56 osób	27.01.2012-31.12.2012	90 900	-podniesienie umiejętności funkcjonowania w grupie i w rodzinie, w wolności od alkoholu i narkotyków -wstępnie dokonany wybór wartości życia - zmniejszenie rozmiarów patologii społecznej
9.	Prowadzenie Świetlicy Środowiskowej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych z programem „Ku wartościom...”	-kształtowanie wszechstronnego rozwoju osobowego opartego na wartościach płynących z nauk Jana Pawła II -stymulowanie rozwoju zainteresowań i umiejętności	Dzieci i młodzież- - 61 osób (+odbiorcy pośredni: rodzice-38 osób wolontariusze -30 osoby)	31.01.2013-31.12.2013	86 310	-uksztaltowanie adekwatnie do wieku postaw społeczno-moralnych wychowanków -rozwój wszechstronnych zainteresowań, umiejętności i uzdolnień
10.	Pomoc profilaktyczna dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi narkomanii i przemocy w rodzinie- -program „Ku wolności...”	- realizacja oddziaływań profilaktycznych w zakresie narkomanii i alkoholizmowi - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - dożywianie dzieci i młodzieży	Dzieci i młodzież- - 61 osób	12.02.2013-31.12.2013	105 484	-zmniejszenie poziomu agresji u wychowanków -podniesienie umiejętności funkcjonowania w grupie i rodzinie -wzbogacenie wiedzy o szkodliwości alkoholu i narkotyków -rozwój umiejętności asertywnych
11.	Zorganizowanie	-wspieranie rozwoju	Dzieci i	1.07.2013-	25 727	-rozwój

	letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży- -półkolonii „Wakacyjna Przygoda”	poprzez różne formy aktywności -kształtowanie tożsamości młodego rawianina, Polaka, Europejczyka -wsparcie socjalne w postaci dożywiania	młodzież- - 48 osób	31.07.2013		zainteresowań i nabyto umiejętność organizacji czasu wolnego -rozbudzona i częściowo ukształtowana tożsamość Młodego Rawianina, Polaka i Europejczyka -wyposażenie uczestników w zasady bezpieczeństwa i udzielania pierwszej pomocy
--	--	--	------------------------	------------	--	--

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

Zakłada się kontynuację prowadzonych działań, z ukierunkowaniem na objęcie priorytetem dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizowanego. Do tej pory nie kojarzono przestrzennie prowadzonych działań. W czasie realizacji obecnego programu będzie to monitorowane.

3.2.9. ANALIZA PRZESTRZENNA PROBLEMÓW W SFERZE SPOŁECZNEJ

Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze społecznej przez pryzmat następujących wskaźników:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców- wskaźnik stanowi tło i kontekst dla wskaźnika „liczba osób sędziwych w ogóle ludności w wieku poprodukcyjnym”;
- liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym – wskaźnik stanowi tło i kontekst dla wskaźników: „udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym” i „udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym wśród osób w wieku produkcyjnym”
- przestępstwa na 1 tys. mieszkańców, wykroczenia na 1 tys. mieszkańców i liczba niebieskich kart na 1 tys. mieszkańców – analiza przestępczości w Rawie Mazowieckiej pokazała, że przemoc domowa jest jednym z istotnych typów przestępstw, co przejawia się także w liczbie uruchomionych i zakończonych postępowań o wydanie niebieskiej karty. W związku z tym, wskaźnik jest dobrym uzupełnieniem analizy dotyczącej bezpieczeństwa i sytuacji rodziny w mieście;
- liczba osób otrzymujących zasiłki z MOPS na 1 tys. mieszkańców- wskaźnik stanowi tło i kontekst dla wskaźnika „liczba osób niepełnosprawnych otrzymująca świadczenia z MOPS na 100 mieszkańców” – osoby

niepełnosprawne stanowią jedną z istotnych grup odbiorców pomocy społecznej w Rawie Mazowieckiej, jest to też grupa w sposób trwały zależna od tej pomocy, tak więc wskaźnik ten stanowi cenne uzupełnienie informacji o grupach biorców pomocy społecznej oraz o braku alternatywnych form wsparcia osób niepełnosprawnych.

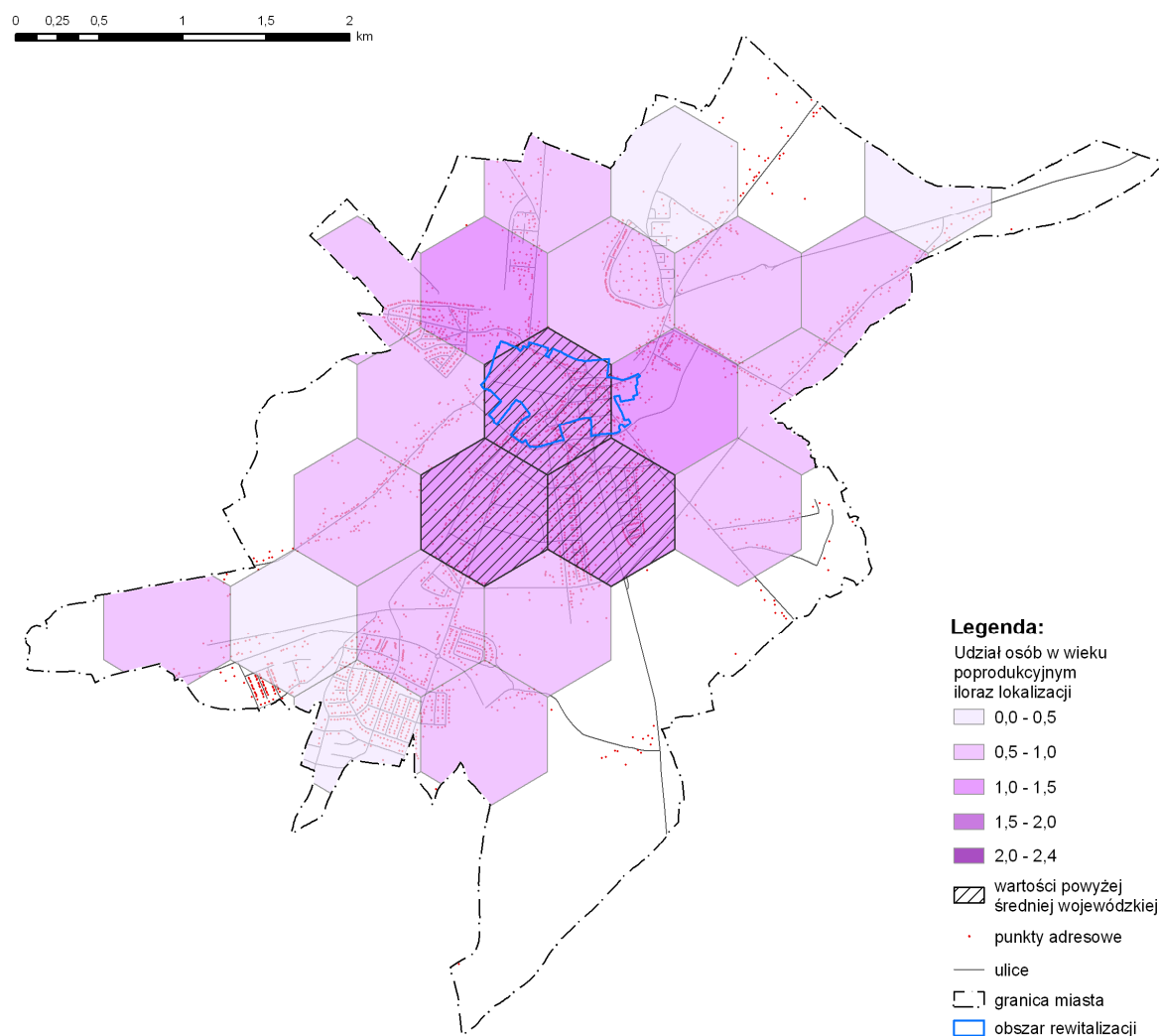
Analizując poszczególne wskaźniki, zidentyfikowano je przestrzennie na mapach z nałożonym heksagonalnym rastrem podziału na jednostki podstawowe i odniesiono do charakterystycznych wskaźników dla miasta i regionu. Dane pochodzą z następujących instytucji i źródeł:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) w Rawie Mazowieckiej,
- Powiatowy Urząd Pracy (PUP) w Rawie Mazowieckiej,
- Główny Urząd Statystyczny (GUS),
- Urząd Miejski w Rawie Mazowieckiej,
- roczne raporty Komendy Powiatowej Policji (KPP) w Rawie Mazowieckiej,
- witryny internetowe poszczególnych instytucji,
- inne materiały.

Dane zbierane były w okresie sierpień-wrzesień 2015 r. i miały formę plików tekstowych, liczbowych i graficznych. Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że najsilniejsza koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej występuje w ścisłym centrum miasta oraz na jego południowo-zachodnim krańcu w okolicy zbiornika wodnego „Zalewu Tatar”.

W przypadku pierwszego z analizowanych wskaźników „Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców” widać wyraźnie koncentrację osób starszych w centralnej części miasta. W tej części miasta udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności przewyższa średnie wartości dla województwa łódzkiego.

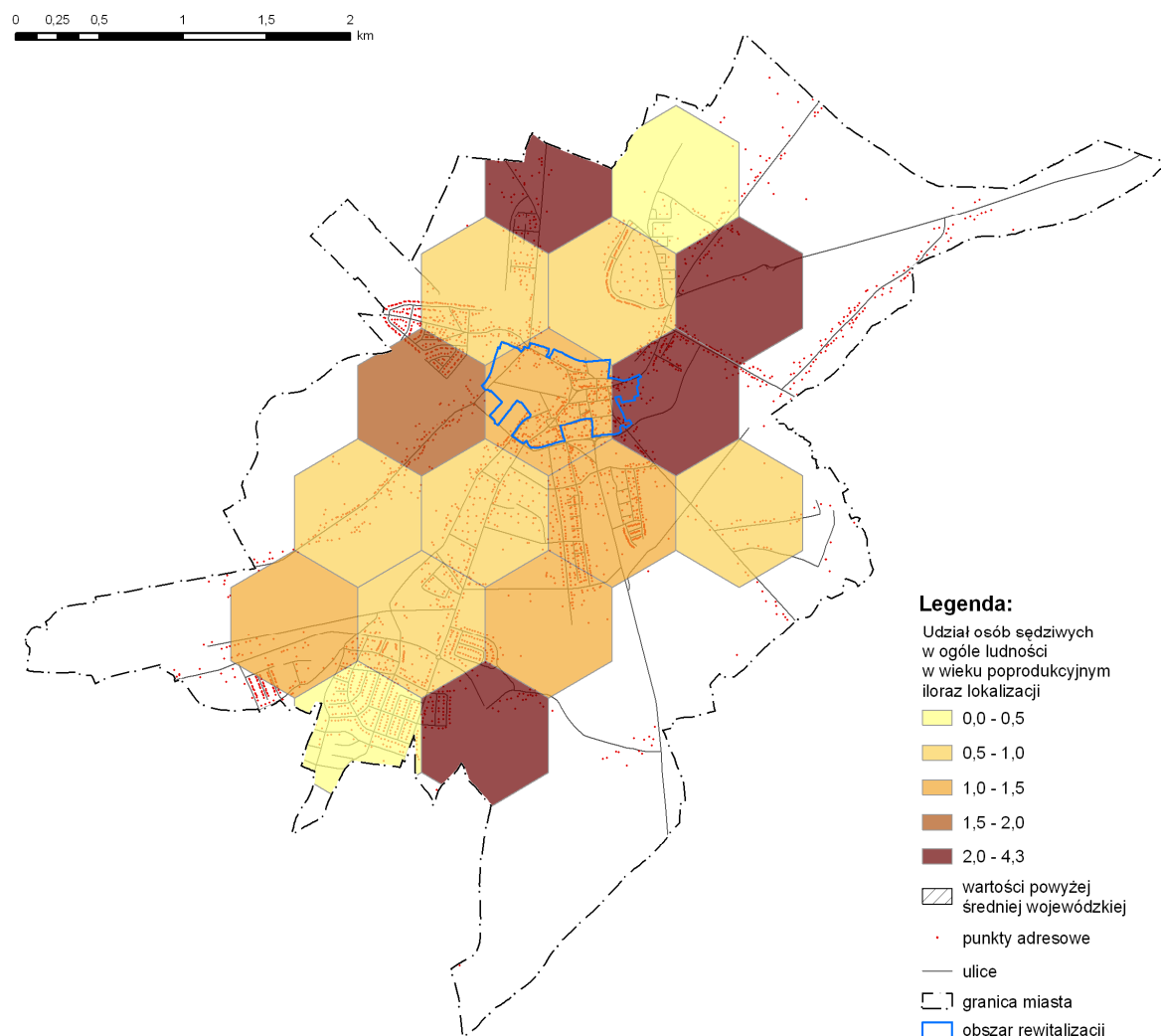
Rys. 6. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców” – iloraz lokalizacji

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

Analiza kolejnego wskaźnika demograficznego pokazuje wyraźnie, że w centrum miasta nie mieszkają najstarsi Rawianie. Są to raczej osoby, które dopiero weszły w wiek emerytalny, najczęściej w pełni aktywne i zaangażowane np. w pomoc młodszemu członkowi rodziny. Ich aktywność i zaangażowanie powinno móc znaleźć miejsce w przestrzeni miasta, szczególnie w centrum, wzmacniając w nim bezpieczeństwo i ożywiając modernizowaną przestrzeń.

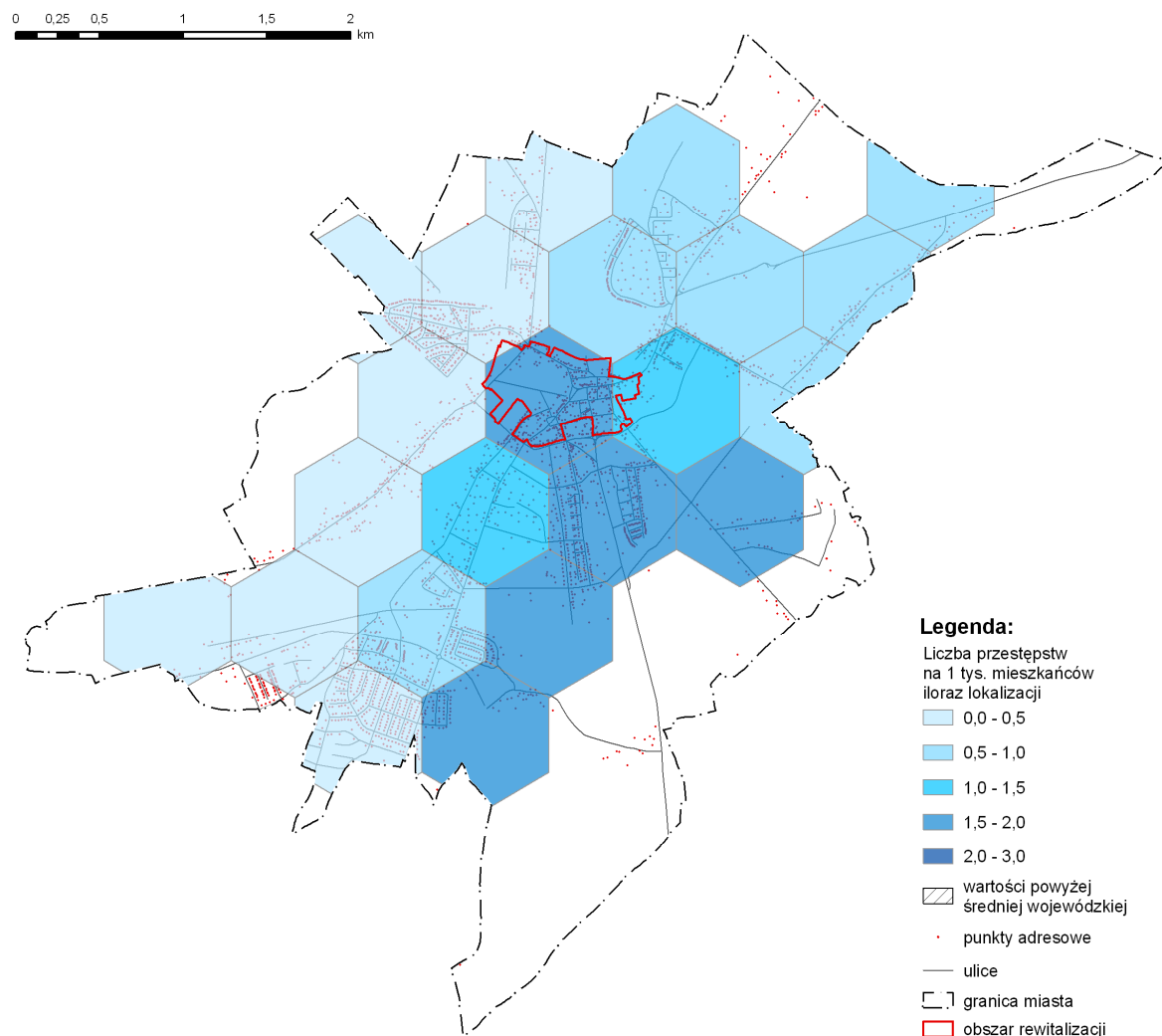
Rys. 7. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział osób sędziwych w ogóle mieszkańców w wieku poprodukcyjnym” – iloraz lokalizacji

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

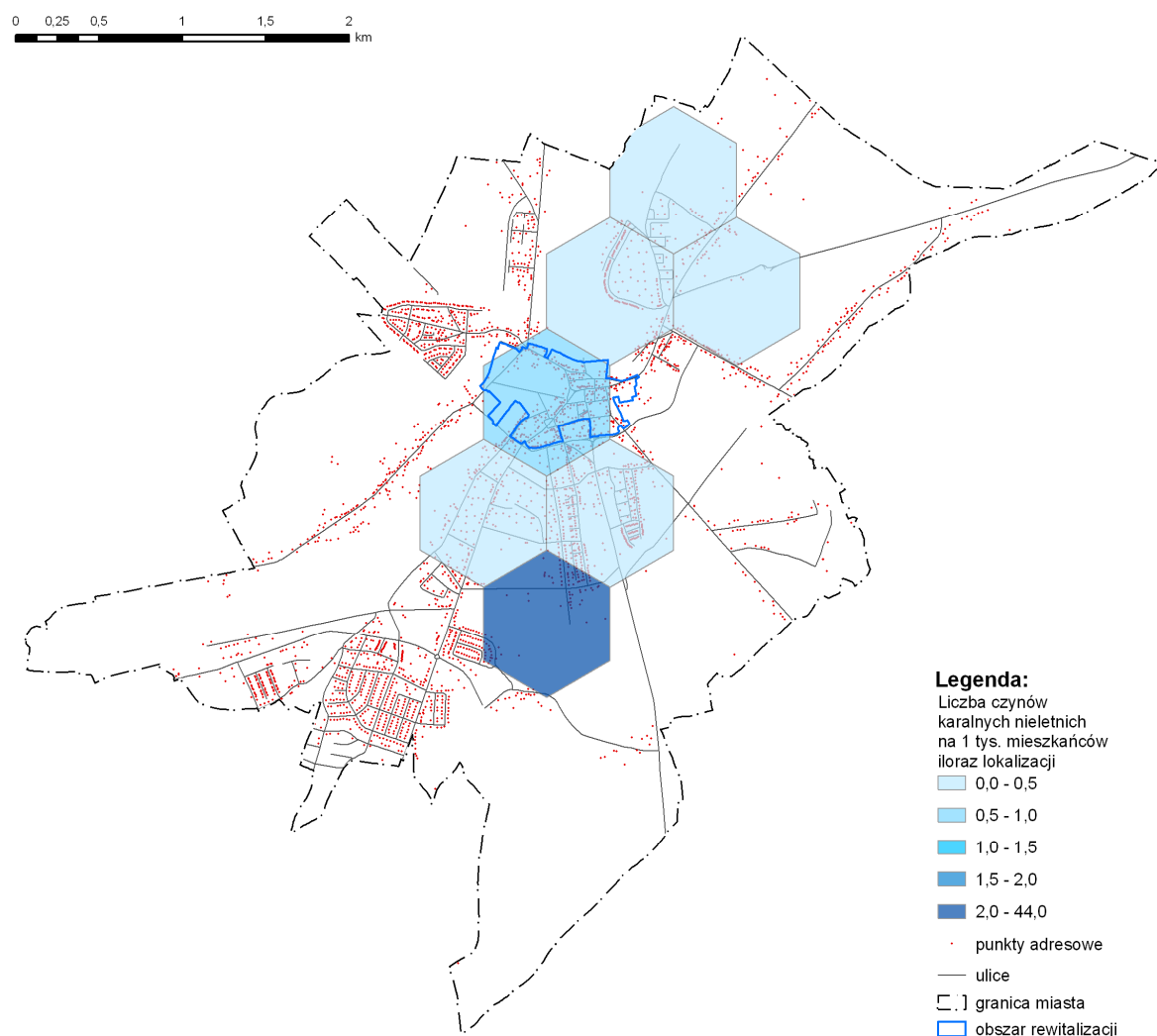
Tymczasem w centrum miasta występuje wyższa niż średnia dla miasta liczba przestępstw, podobnie – czyny karalne nieletnich.

Rys. 8. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba przestępstw na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

DANE: POLICJA.

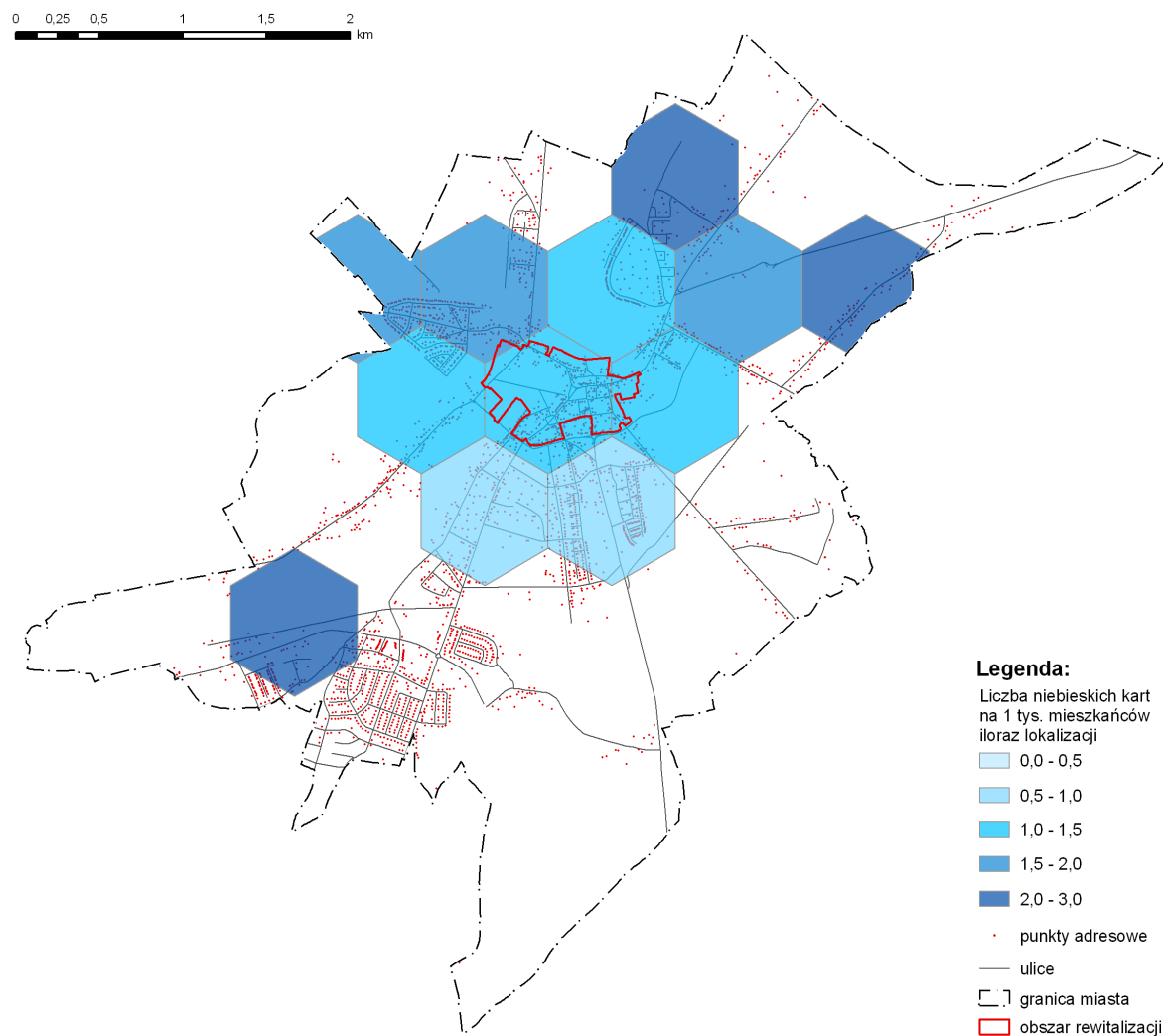
Rys. 9. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba czynów karalnych nieletnich na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

DANE: POLICJA.

Wysokie natężenie przestępczości jest często ściśle skorelowane z występowaniem innych problemów, m.in. bezrobocia i ubóstwa. W przypadku wskaźnika „Liczba przestępstw na 1 tysiąc mieszkańców” widać przestrzenną zbieżność tych zjawisk, szczególnie w odniesieniu do długotrwałego bezrobocia i bezrobocia osób o niskim poziomie edukacji. Z kolei ubóstwo i problemy z pracą często wiążą się z problemami z przemocą domową. Niepokojące jest współwystępowanie problemów z przemocą z koncentracją przestrzenną miejsc zamieszkania osób sędziwych. Należy monitorować współwystępowanie tych zjawisk.

Rys. 10. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba niebieskich kart na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

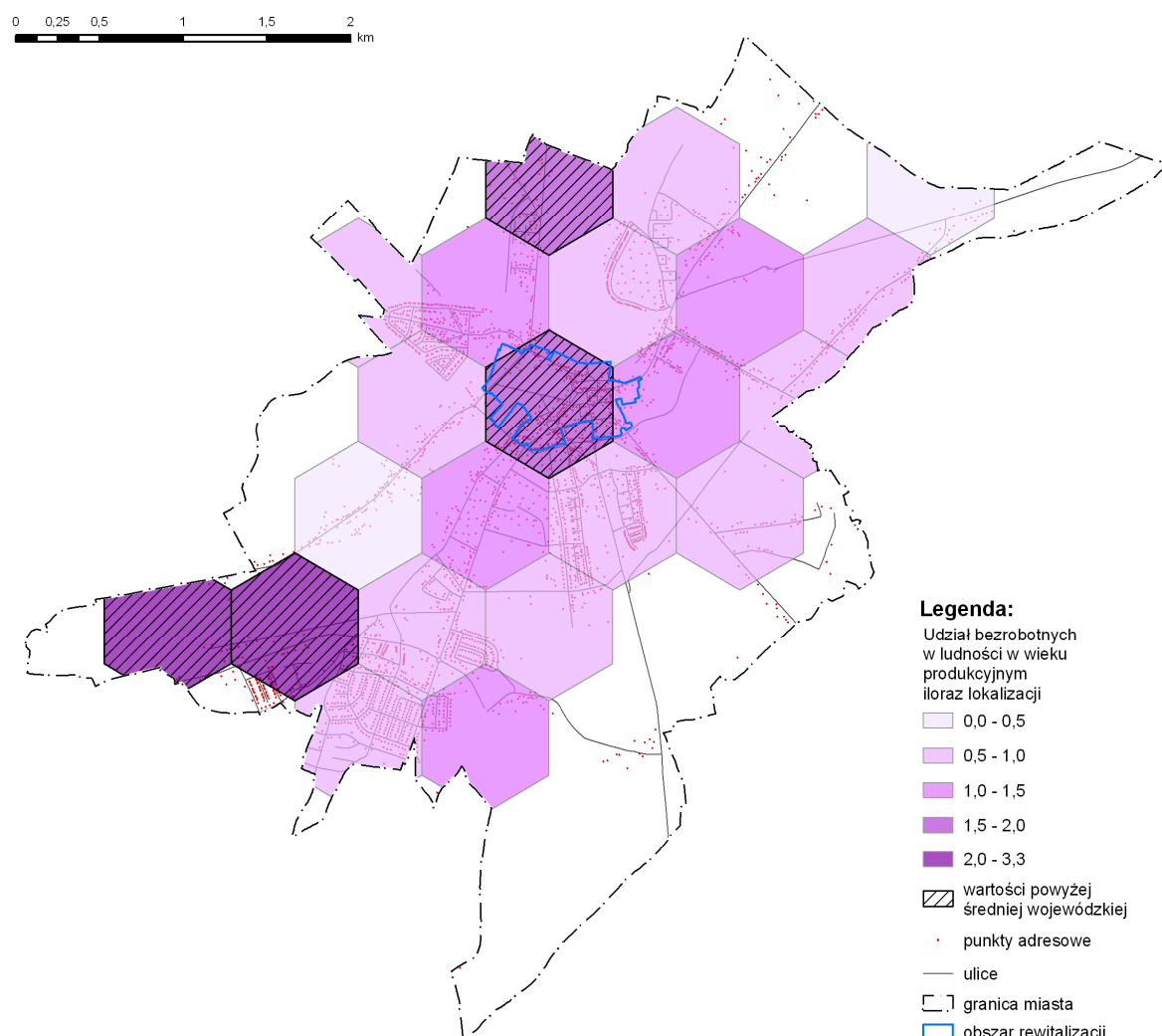

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

W przypadku „Udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym” największa koncentracja występuje w trzech obszarach:

- rejon ulic Słowackiego – Kazimierza Wielkiego,
- centrum,
- południowo-zachodni kraniec miasta w okolicy zbiornika wodnego „Zalewu Tatar”.

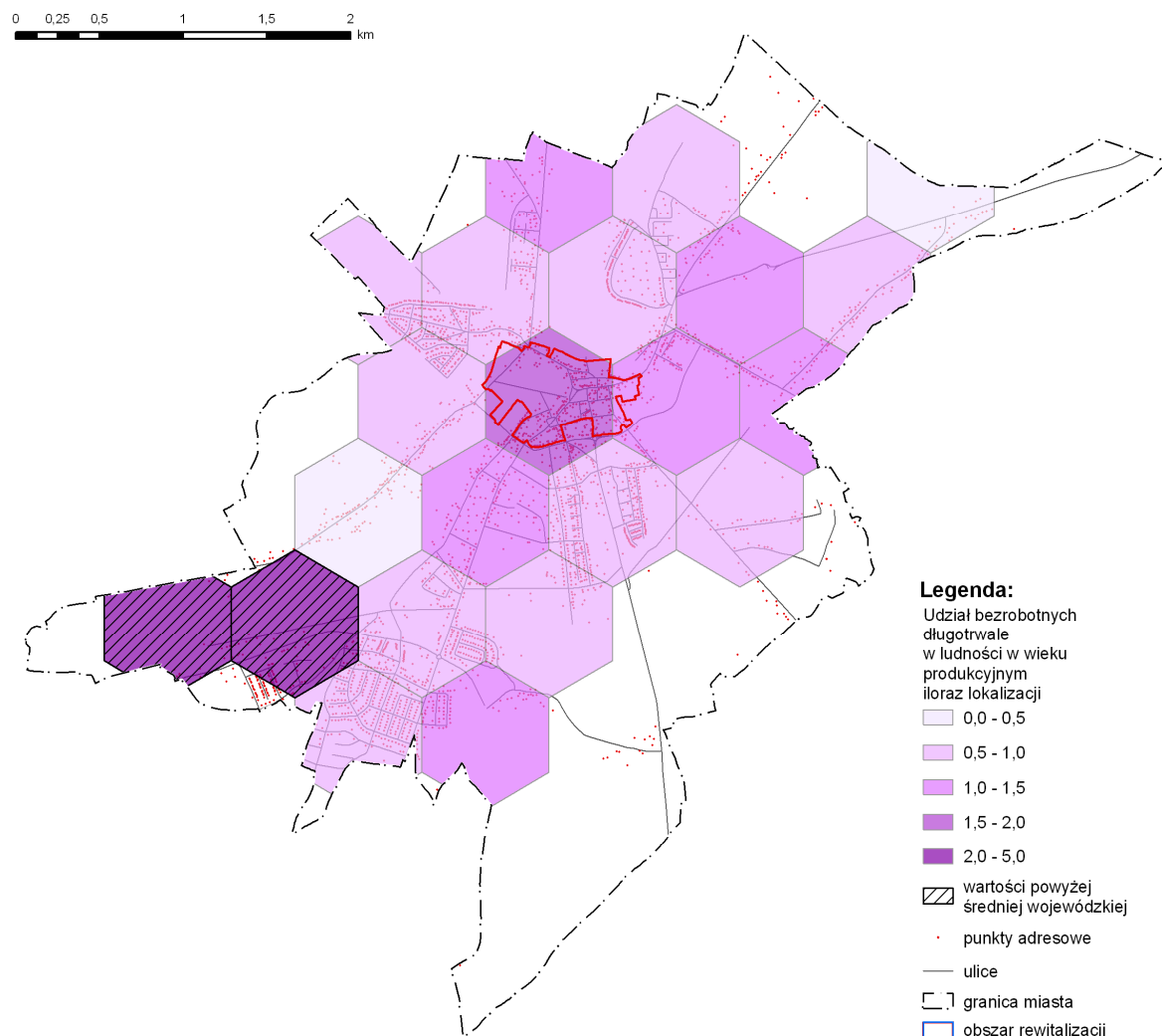
Rys. 11. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym” – iloraz lokalizacji

DANE: PUP POWIAT RAWSKI.

W przypadku kolejnego wskaźnika „Udział długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym” największe natężenie zjawiska występuje na południowym zachodzie Rawy Mazowieckiej. Dominacja tego obszaru wynika nie tylko z natężenia tego zjawiska, ale także ze stosunkowo niewielkiej liczby ludności zamieszkującej analizowany obszar. W związku z tym problemy społeczne są skoncentrowane w dużo mniejszej społeczności niż w przypadku centrum miasta, gdzie gęstość zaludnienia jest największa. W związku z tym – mimo pozornie niewielkiego natężenia tego zjawiska w centrum (niewiele ponad średnią dla miasta) należy wyraźnie zaznaczyć, że w tym rejonie w liczbach bezwzględnych problem długotrwałego bezrobocia występuje wyraźnie, szczególnie w rejonie Placu Piłsudskiego. Sugeruje to konieczność prowadzenia działań poprawiających warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego w centralnej części miasta.

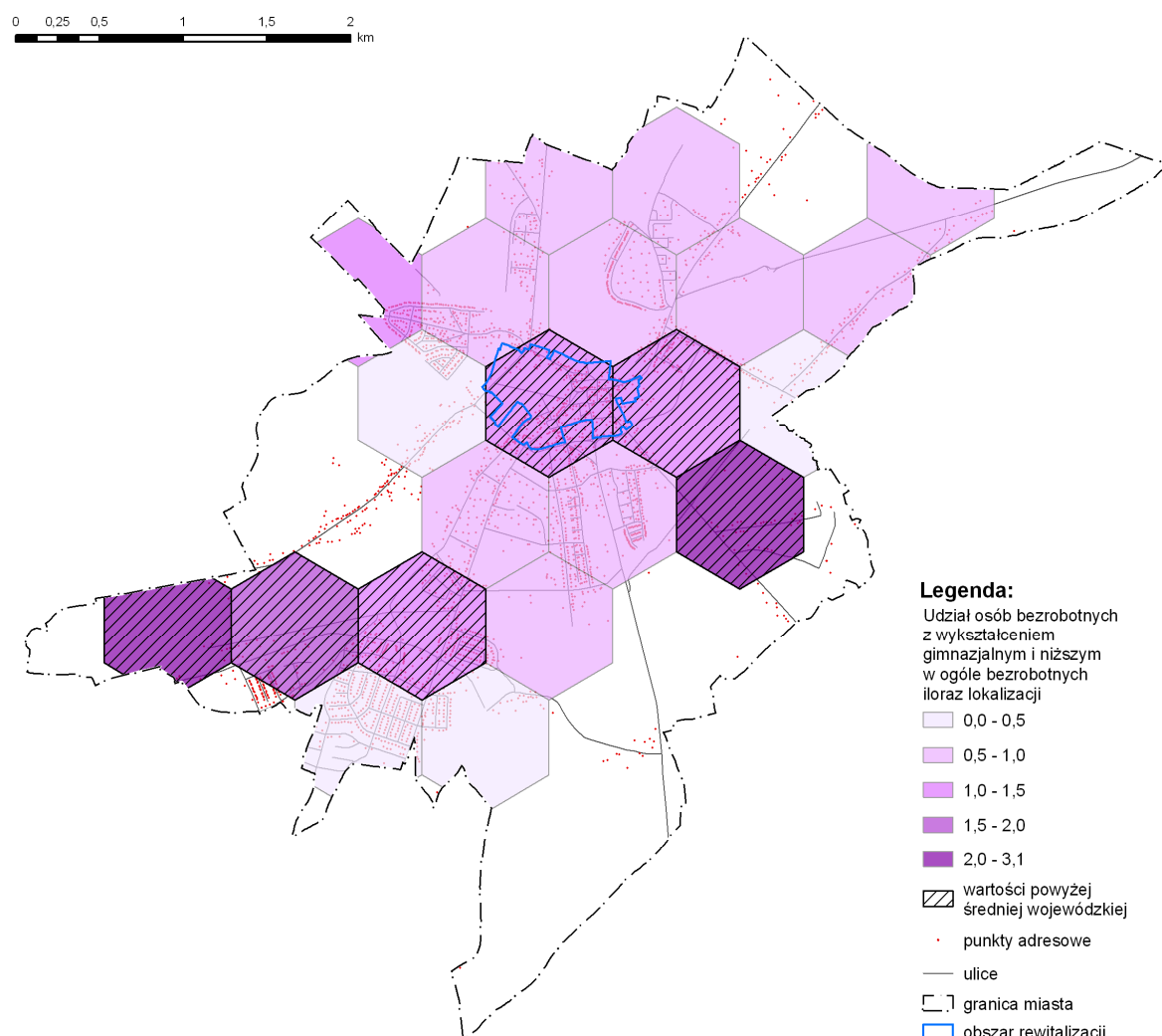
Rys. 12. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym” – iloraz lokalizacji

DANE: PUP POWIAT RAWSKI.

Kolejna mapa obrazuje rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogóle bezrobotnych”, podobnie jak w poprzednich przypadkach w odniesieniu do średniej dla miasta. Znowu dominuje południowo-zachodni obszar (z tych samych powodów, co we wcześniejszych przykładach), wyróżnia się w zestawieniu ze średnią miejską oraz średnią wojewódzką obszar centralny. Największe znaczenie problem niskiego poziomu wykształcenia występuje w rejonie strefy przemysłowej, co jest związane z zamieszkiwaniem w jej bezpośrednim sąsiedztwie wielu osób z niskimi kwalifikacjami pracujących czasem w szarej strefie.

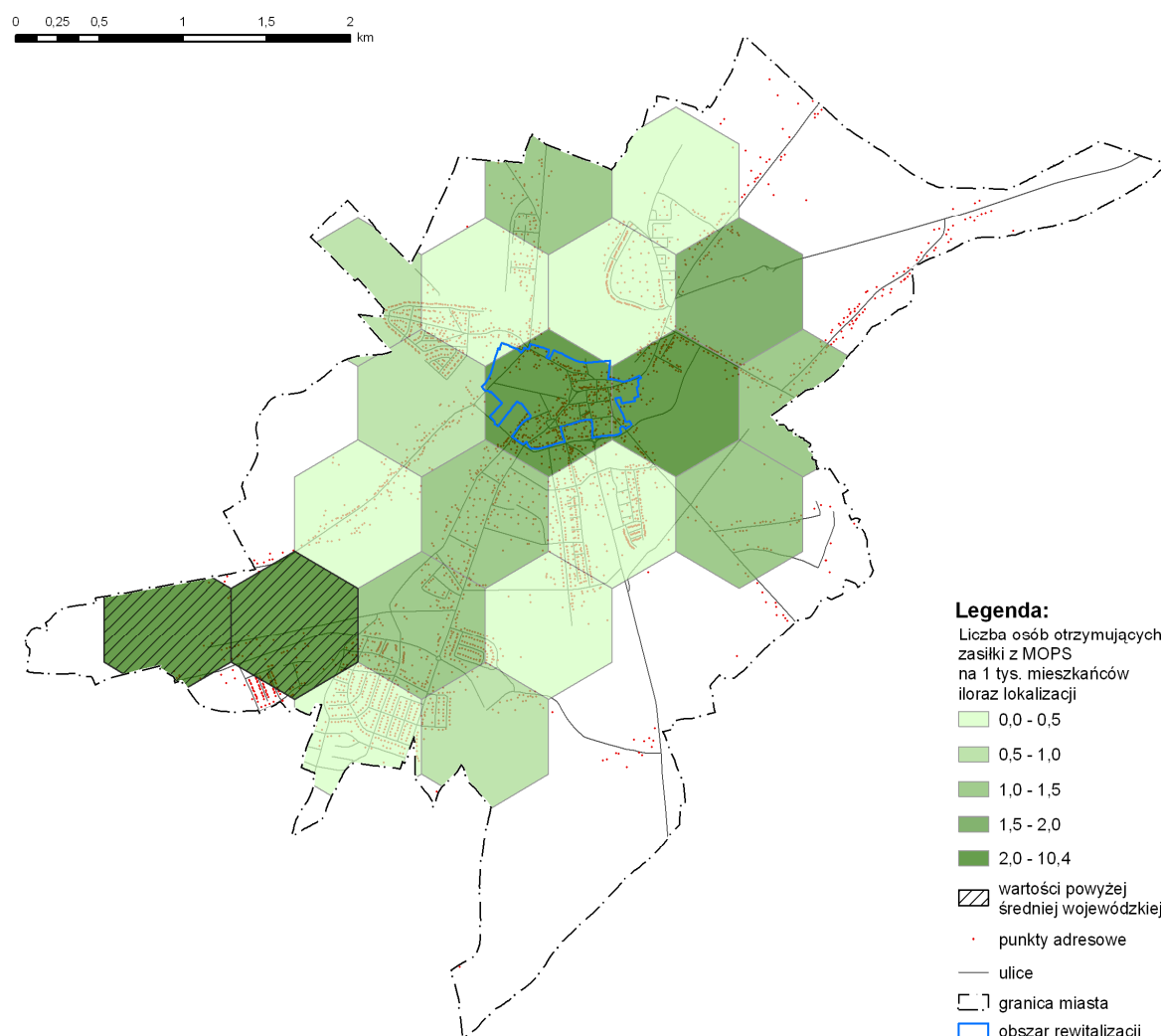
Rys. 13. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogóle bezrobotnych” – iloraz lokalizacji

DANE: PUP POWIAT RAWSKI.

W przypadku rozkładu przestrzennego kolejnego wskaźnika znów widoczna staje się koncentracja w dwóch rejonach – południowego zachodu oraz centrum. Warto wskazać jednak, że ze wsparcia MOPS korzystają nie tylko mieszkańcy ścisłego centrum miasta, ale również bezpośredniego sąsiedztwa od wschodniej strony, w okolicach ul. Miłej i Warszawskiej.

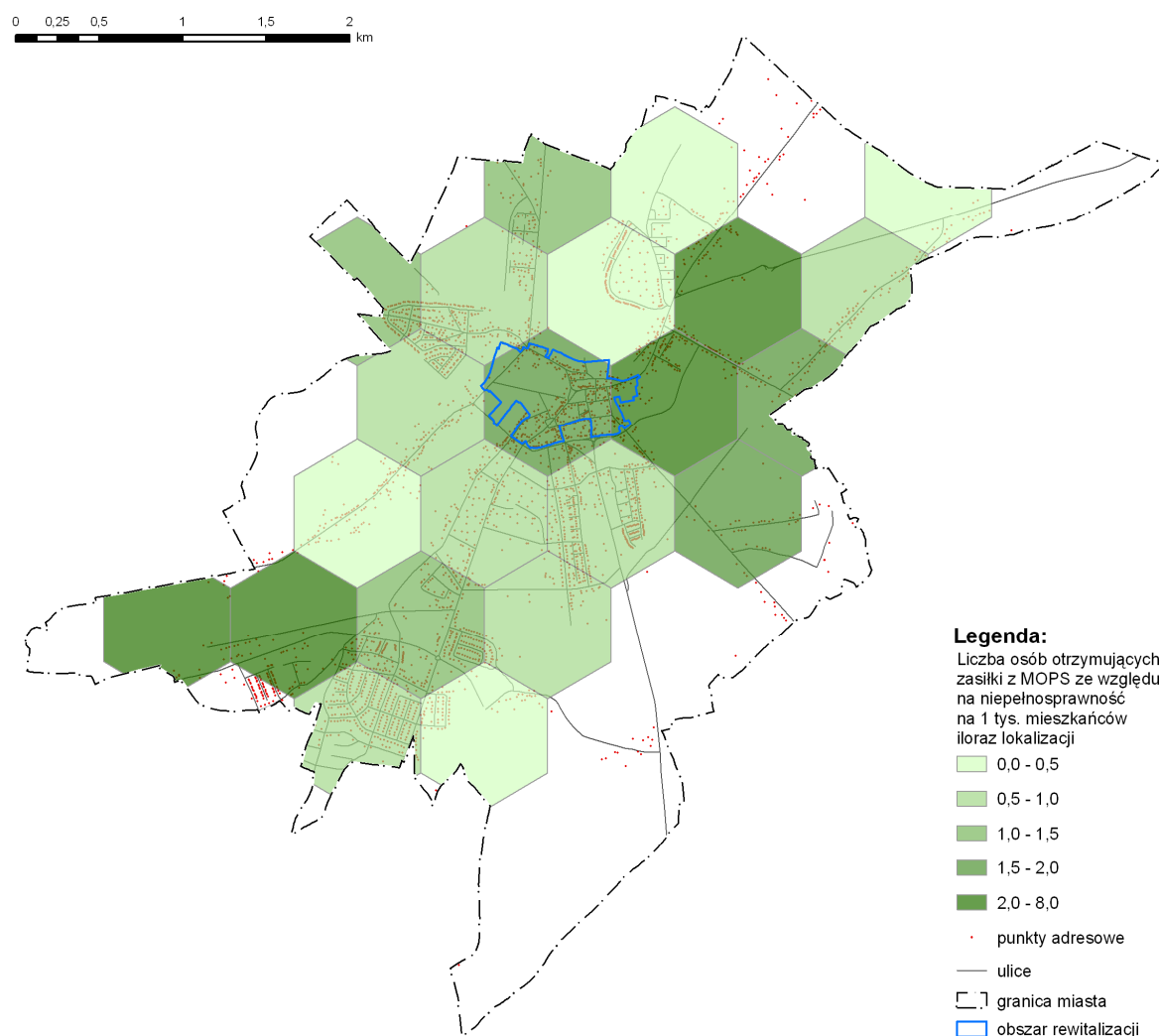
Rys. 14. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba osób otrzymujących zasiłki z MOPS na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

DANE: MOPS RAWA MAZOWIECKA.

Analogiczna sytuacja występuje w przypadku wycinkowej analizy wsparcia MOPS, istotnego szczególnie z punktu widzenia specyficznego problemu w Rawie Mazowieckiej, mianowicie wysokiego udziału osób niepełnosprawnych i ich rodzin w ogólnej liczbie świadczeniobiorców MOPS. Poza potwierdzeniem wcześniejszych obserwacji analiza rozkładu przestrzennego tego wskaźnika pokazuje, że problemy tego rodzaju koncentrują się już wyraźnie na terenach przylegających do centrum. Płyne stąd wniosek nie tylko dotyczący usprawnień funkcjonalno-przestrzennych, ale także koncentracji działań dla osób niepełnosprawnych w najbliższym otoczeniu występowania problemów. Jest to także jedna z przesłanek do dalszej modernizacji Przedszkola nr 1.

Rys. 15. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba osób otrzymujących zasiłki z MOPS ze względu na niepełnosprawność na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

DANE: MOPS RAWA MAZOWIECKA.

3. 3. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

3.3.1. STRUKTURA PRZESTRZENNA MIASTA

Struktura przestrzenna Rawy Mazowieckiej ukształtowała się na planie centralnie położonego rynku (Plac Marszałka Józefa Piłsudskiego) z wychodzącymi promieniście drogami w kierunkach do Warszawy, Grójca, Nowego Miasta, Opoczna, Piotrkowa Trybunalskiego i Łodzi. Podstawowym dokumentem sterującym

zagospodarowaniem terenów jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Rawy Mazowieckiej²⁸.

Charakterystycznymi cechami struktury przestrzennej są:

- znaczna koncentracja zabudowy w obrębie najstarszej, centralnie położonej części miasta z funkcjami usługowymi o znaczeniu ponadlokalnym, usługami lokalnymi, zabudową mieszkaniową jedno- i wielorodzinną oraz niewielkimi zakładami produkcyjnymi,
- satelickie dzielnice mieszkaniowe zabudowy wielorodzinnej (os. Zamkowa Wola) oraz zabudowy jednorodzinnej (Jeżowska, Tatar),
- pasmowa zabudowa z występowaniem zabudowy zagrodowej (ul. Aleksandrówka, Zamkowa Wola, 1-Maja, Księżę Domki, Osada Dolna) dawnych wsi, których obszary zostały włączone do granic miasta,
- rejon koncentracji funkcji produkcyjnych i produkcyjno-usługowych w strefach przemysłowych („Skierniewicka”, „Mszczonowska”),
- doliny rzeki Rawki i Rylki oraz drogi krajowe (ekspresowa i nr 72) rozcinające obszar miasta na pięć obszarów o odrębnej strukturze funkcjonalnej,
- znaczne obszary zieleni rekreacyjnej i zbiorników wodnych usytuowane w dolinie rzeki Rawki,
- brak występowania lasów z niewielkimi skupiskami w rejonie ul. Osada Dolna i Biała.

Charakterystyczną cechą miasta jest logiczny i harmonijny układ przestrzenny:

- klarowny podział na 3 strefy: mieszkalną, rekreacyjną i biznesową,
- zielono-niebieski kręgosłup miasta, biegnący od zalewu Tatar, wzdłuż rzeki Rawki przez Park Miejski aż do Zamku Księżąt Mazowieckich.

²⁸ Uchwała nr XXI/159/2000 Rady Miejskiej w Rawie Mazowieckiej z dnia 30 marca 2000 r. z późniejszymi zmianami.

ŹRÓDŁO: MATERIAŁY PROMOCYJNE URZĘDU MIASTA.

Najstarsza część miasta ograniczona rzeką Rawką, rzeką Rylką i ulicami Targową, Reymonta, Południową, Niepodległości, Nową, Słowackiego i Faworną, posiada zabudowę o funkcjach mieszanych:

- mieszkaniowej wielorodzinnej,
- mieszkaniowej jednorodzinnej,
- usługowej,
- produkcyjnej.

Jest to obszar koncentrujący życie społeczno-ekonomiczne miasta. Tu występują wszystkie ważniejsze siedziby instytucji i przedsiębiorstw o znaczeniu ponadlokalnym. Na obrzeżu tego obszaru zlokalizowane są targowisko, dworzec autobusowy, centrum sportowe w okolicy Zamku i centrum sportowe w rejonie ul. Tatar.

3.3.2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENU

W obszarze miasta dominują obszary przeznaczone pod zabudowę (62,3%) o różnym przeznaczeniu, głównie pod zabudowę mieszkaniową. Tereny przeznaczone pod rolnictwo i leśnictwo zajmują 30% powierzchni miasta.

Tabela 17. Użytkowanie terenów (stan wrzesień 2010 r.)

Przeznaczenie gruntu	Razem	
	ha	%
Zabudowa mieszkaniowa (mieszkaniowo-usługowa)	343,92	24,1
Zabudowa usługowa	78,45	5,5
Zabudowa produkcyjna, magazyny i składy	247,21	17,3
Tereny obsługi komunikacji samochodowej	7,74	0,5
Tereny rolne	236,79	16,6
Tereny rolne z dopuszczeniem zalesień	175,39	12,3
Tereny leśne	3,26	0,2
Zieleń parkowa	18,75	1,3
Zieleń działkowa	22,90	1,6
Cmentarze	11,10	0,8
Wody w rzekach i zbiornikach wodnych	64,71	4,5

Tereny kolejowe	9,00	0,6
Drogi	161,68	11,3
Tereny infrastruktury technicznej	4,65	0,3
Obszar bez planu miejscowego	41,47	3,1
RAZEM	1427,02	100

ŹRÓDŁO: STUDIUM, S. 14-15.

Ze sporządzonego na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowania „Analiza realizacji obowiązującego planu miejscowego”²⁹ wynika, że na obszarze miasta znaczne powierzchnie obszarów użytkowanych rolniczo są przeznaczone pod zabudowę, jednocześnie istnieją dość duże rezerwy terenów przeznaczonych pod różne rodzaje zabudowy.

Tabela 18. Rezerwy terenów pod zabudowę według przeznaczenia (stan wrzesień 2010 r.)

Symbol przeznaczenia	Tereny przeznaczone pod zabudowę		
	łącznie [ha]	niezabudowane [ha]	% niezrealizowania
Zabudowa mieszkaniowa (mieszkaniowo-usługowa)	343,92	86,02	25,0
Zabudowa usługowa	78,45	20,18	25,7
Zabudowa produkcyjna, magazyny i składy	247,21	137,25	55,5
Tereny obsługi komunikacji samochodowej	7,74	3,59	46,4
Zieleń parkowa	18,75	0,17	0,9
Cmentarze	11,10	4,12	37,1
Drogi	161,68	12,62	7,8
Razem	868,85	263,95	

ŹRÓDŁO: STUDIUM, S. 15.

²⁹ Analiza realizacji obowiązującego planu miejscowego, Rawa Mazowiecka, 2007.

Z analizy wynika, że należy dążyć do koncentracji uzupełnień tkanki urbanistycznej w strefie śródmiejskiej, unikając rozproszonej zabudowy w strefie peryferyjnej oraz zabudowywania obszarów użytkowanych rolniczo.

Analizując dane pochodzące z ewidencji gruntów można stwierdzić, że w obszarze miasta dominuje zabudowa mieszkaniowa (około trzecia część obszarów zurbanizowanych). Kolejne miejsca zajmują tereny zabudowy usługowej i produkcyjnej.

Tabela 19. Formy zagospodarowania terenu (stan wrzesień 2010 r.)

Symbol	Powierzchnia [ha]	Udział w terenach zurbanizowanych [%]
B – tereny mieszkaniowe	145,90	31,2
Ba – tereny przemysłowe	56,40	12,0
Bi – inne tereny zurbanizowane	77,09	16,5
Bp – zurbanizowane tereny niezabudowane	7,34	1,6
Br – grunty rolne zabudowane	43,21	9,2
Bz – tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	23,89	5,1
Dr - drogi	104,14	22,2
Tk – tereny kolejowe	10,12	2,2
Tr – tereny różne	0,14	0
Ti – inne tereny komunikacyjne	0,07	0
RAZEM tereny zabudowane i zurbanizowane	468,30	100

ŹRÓDŁO: STUDIUM, S. 16.

3.3.3. ZASOBY MIESZKANIOWE

Na terenie gminy znajduje się 6 280 mieszkań (dane GUS, rok 2012), przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 65,7 m². Z danych statystycznych wynika, że jakość zamieszkania stopniowo, choć nieznacznie poprawia się z roku na rok. Zmniejsza się liczba osób w jednym mieszkaniu przy jednoczesnym wzroście średniej powierzchni użytkowej przypadającej na statystycznego mieszkańca. Zmiany te są wynikiem usuwania lub modernizacji starej zabudowy mieszkaniowej, a także

oddawania do użytku mieszkań o większym metrażu oraz rozbudowy mieszkań już istniejących.

Łącznie w latach 2010-2012 oddano w mieście do użytkowania 221 mieszkań³⁰. Zasoby mieszkaniowe w Rawie Mazowieckiej to głównie zasoby miejscowych spółdzielni mieszkaniowych oraz budynki komunalne administrowane przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego. Istniejące zasoby mieszkaniowe prawie w całości zabezpieczają potrzeby ludności w tym zakresie. W Rawie Mazowieckiej planuje się budowę tanich mieszkań komunalnych w ramach Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Liczba mieszkań socjalnych utrzymuje się na poziomie 152 od kilku lat i w tym zakresie potrzebne są nowe inwestycje, zwłaszcza w połączeniu z uzupełnieniami zabudowy w tkance śródmiejskiej.

3.3.4. UKŁAD KOMUNIKACYJNY

Rawa Mazowiecka leży na głównych szlakach komunikacyjnych Warszawa – Wrocław – Praga, Warszawa – Łódź, co powodowało i w dalszym ciągu powoduje natężenie znacznego ruchu w bezpośrednim sąsiedztwie miasta, powodując narażenie na znaczne zanieczyszczenia mimo powstania obwodnicy łączącej drogę nr 8 Warszawa – Wrocław z drogą w kierunku Łodzi. Istotne kierunki kształtowania układu komunikacyjnego to:

- zapewnienie dogodnych połączeń dla ruchu wewnętrznego między śródmieściem, dzielnicą północną i dzielnicami południowymi,
- ukształtowanie osi komunikacyjno-usługowej miasta,
- utworzenie strefy ruchu spokojnego w śródmieściu na terenach najcenniejszych kulturowo, przeznaczonych do rewitalizacji, włącznie z rozważeniem częściowego ograniczenia ruchu drogowego w obrębie Placu Józefa Piłsudskiego,
- potrzeba dodatkowych połączeń między istniejącymi obszarami zurbanizowanymi wschód – zachód.

³⁰

http://www.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lodzkie/portrety_gmin/rawski/miasto_rawa_mazowiecka.pdf.

3.3.5. WŁASNOŚĆ GRUNTÓW I BUDYNKÓW

Według danych zawartych w *Studium* prawie 57% obszaru miasta jest w posiadaniu osób prywatnych, w tym osób prowadzących gospodarstwa rolne. Znaczące tereny posiadają także Gmina Miasto Rawa Mazowiecka i Powiat Rawski (odpowiednio 14% i 10%), co przekłada się na ofertę inwestycyjną.

Tabela 20. Własność gruntów i budynków (stan na 31.12.2012 r.)

Wyszczególnienie	Liczba działek wg ewidencji	Powierzchnia [ha]
Użytki rolne	14	9,1979
Grunty leśne	1	0,2309
Grunty zabudowane i zurbanizowane	1317	286,9277
Tereny mieszkaniowe, w tym:	608	42,3904
– zabudowa jednorodzinna,	110	3,7582
– zabudowa wielorodzinna spółdzielcza	163	27,6975
– zabudowa wielorodzinna komunalna	31	6,6330
– zabudowa wielorodzinna wspólnot mieszkaniowych	53	3,9215
– grunty zabudowane garażami	251	1,0102
Tereny przemysłowe	9	5,4176
Tereny zurbanizowane, w tym:	176	43,8297
– tereny usług w użytkowaniu jednostek spółdzielczych i prawnych	25	2,8240
– tereny usług w użytkowaniu osób fizycznych	26	4,3185
– tereny usług energetyki i telekomunikacji	30	0,9965
– tereny usług komunalnych	67	24,4789
– tereny oświaty i kultury	16	7,1896
– tereny administracji miejskiej	11	1,1654
– tereny cmentarzy	1	2,8568
Zurbanizowane tereny niezabudowane zasoby gruntów komunalnych, w tym:	206	39,4988
– tereny mieszkaniowo-usługowe	30	6,4161
– tereny przemysłowe	23	12,0409
– tereny inne	128	7,7599
– tereny rolne do zabudowy na kierunek	25	13,2819
Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, w tym:	38	101,5255
– tereny w użytkowaniu OSiR	17	80,1237

– tereny parków	6	4,7221
– tereny ogródków działkowych	15	16,6797
Tereny komunikacyjne, w tym:	275	54,2657
– drogi publiczne	161	38,6008
– drogi osiedlowe	29	7,1803
– drogi gospodarcze	85	8,4846
Tereny różne	5	0,1782
Ogółem	1332	296,5347

ŹRÓDŁO: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

3.3.6. DZIEDZICTWO KULTUROWE I OCHRONA ZABYTEKÓW

Na terenie miasta znajduje się wiele obiektów świadczących o długiej i bogatej historii. Wiele z nich to zabytki wpisane do rejestru zabytków, natomiast układ urbanistyczny śródmieścia w całości objęty ścisłą ochroną konserwatorską jest istotnym elementem dziedzictwa kulturowego regionu i w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego* jest rekomendowany do starań o status pomnika historii. W poniższej tabeli zestawiono zabytki wpisane do rejestru zabytków.

Tabela 21. Obiekty wpisane do rejestru zabytków (stan na wrzesień 2010 r.)

Lp.	Obiekt	Adres
1.	Dawny budynek Komisji Obwodowej Starostwa	Armii Krajowej nr 1
2.	Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej	Centrum staromiejskie
3.	Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego
4.	Dzwonnica	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego
5.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 10
6.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 11
7.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 11
8.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 12
9.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 14
10.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 16
11.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 4

12.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 4a
13.	Dom	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 4b
14.	Neoklasycy Ratusz z I połowy XIX wieku – obecnie siedziba władz miasta	Pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego 5
15.	Dom	Plac Wolności 6
16.	Dwór	Ul. 1 Maja 55
17.	Cmentarz żydowski	Ul. Kazimierza Wielkiego
18.	Rogowska Kolej Dojazdowa, most, dworzec kolejki wąskotorowej	Ul. Kolejowa
19.	Szkoła podstawowa	Ul. Kościuszki 19
20.	Klasztor oo. Pasjonistów z końca XVIII wieku	Ul. Księdza Skorupki
21.	Kościół oo. Pasjonistów p.w. Wniebowzięcia NMP	Ul. Księdza Skorupki
22.	Kolegium	Ul. Łowicka
23.	Zabytkowa willa z 1930 r., obecnie siedziba Muzeum Ziemi Rawskiej	Ul. Łowicka 26
24.	Dawne jatki miejskie	Ul. Mickiewicza 11
25.	Zespół budynków willi: willa, dom ogrodnika, brama wjazdowa	Ul. Miła 4
26.	Park miejski z I połowy XIX wieku w stylu angielskim	Ul. Parkowa
27.	Dom	Ul. Słowackiego 44
28.	Młyn gospodarczy	Ul. Słowackiego 76
29.	Cmentarz grzebalny	Ul. Tomaszowska
30.	Podgrodzie	Ul. W. Reymonta
31.	Grodzisko wczesnośredniowieczne z XIII w. zwane Anielską Górą	Ul. W. Reymonta
32.	Kościół Ewangelicko – Augsburski z II połowy XIV wieku wpisany na listę dziedzictwa kulturowego UNESCO	Ul. Warszawska
33.	Dom – Szpital św. Ducha z II połowy XIV wieku	Ul. Warszawska 8
34.	Ruiny Zamku Książąt Mazowieckich wybudowanego w latach 1355-1370	Ul. Zamkowa

ŹRÓDŁO: WOJEWÓDZKI REJESTR ZABYTEKÓW.

Zgodnie z zapisami *Studium* na terenie miasta jest zlokalizowanych 45 obszarów i obiektów, które nie zostały wpisane do rejestru zabytków, jednak podlegają ochronie konserwatorskiej w zakresie odpowiednim do wartości i stopnia zachowania na podstawie stosownych zapisów gminnej ewidencji zabytków.

W otoczeniu i w samych obiektach wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków i do gminnej ewidencji ochronie podlegają m.in.:

- gabaryty i detal architektoniczny obiektów,
- obszary ekspozycji od strony terenów przyległych,

- historycznie uwarunkowane linie rozgraniczające ulic, linie zabudowy i gabaryty zabudowy,
- charakter wnętrza,
- zgrupowania starodrzewu,
- funkcje użytkowe budynków nawiązujące do funkcji pierwotnych bądź zbliżonych,
- obszary występowania stanowisk archeologicznych,
- obszary ochrony stanowisk archeologicznych.

Układ urbanistyczny Rawy Mazowieckiej jest wartością kulturową o ogromnym znaczeniu dla tożsamości i integracji społeczności. Najstarsze formy zagospodarowania przestrzennego to trakty uliczne, biegnące często po śladach dróg średniowiecznych i fortecnych, układ ulic i placów na terenie starego miasta. Szacuje się, że około połowa przedwojennej zabudowy przetrwała. Duże zniszczenia wojenne oraz powojenna rabunkowa gospodarka mieszkaniowa uszczupliła zasoby zabytkowe.

Niski standard zabudowy z lat 50-tych oraz liczne braki w zabudowie historycznej znacznie obniżyły atrakcyjność Rawy Mazowieckiej. Powstrzymanie tych tendencji jest jednym z podstawowych celów rewitalizacji. Zakłada się realizowanie zapisów *Studium* i *Planu miejscowego*, które stwierdzają, że w śródmieściu zmiany w strukturze przestrzennej miasta będą polegały na uzupełnianiu zabudowy, wymianie lub rewitalizacji zabudowy zdekapitalizowanej oraz stopniowej redukcji funkcji przemysłowych na rzecz usługowych.

Władze miasta dążą nie tylko do modernizacji substancji mieszkaniowej, ale także do rewaloryzacji infrastruktury w przestrzeniach publicznych – zmiany układu komunikacyjnego w strefie śródmiejskiej, wzmocnienia korzystania z rowerów i promowania spacerów w przestrzeni publicznej. Przestrzeń publiczna ma stawać się przyjazna dla osób niepełnosprawnych, które będą mogły korzystać z niej bez ograniczeń.

3.3.7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Sieć ciepłownicza

Sieci ciepłe są wprowadzane do odbiorców zasilanych z kotłowni osiedlowych Zakład Energetyki Ciepłej na osiedlach: Solidarności, Zamkowa Wola i 9-go Maja. Są one ułożone w kanałach podziemnych z izolacją podwieszonych rurociągów ciepłych. Dla kotłowni zasilających c.o. i c.w. – to sieci 4-rurowe a w wypadku

zasilania tylko w c.o. 2rurowe. Straty ciepła ocenia się na ok. 9%. Stare sieci powinny być modernizowane do technologii preizolowanej, cechującej się niższymi stratami ciepła oraz niższymi kosztami budowy. Dla racjonalnego użytkowania energii cieplnej wskazane jest zainstalowanie regulatorów pogodowych. Instalacje wewnętrzne budynków powinny być wyregulowane hydraulicznie i sukcesywnie wyposażane w zawory termostatyczne.

Sieć gazowa

Sieć gazownicza obejmuje całe miasto z wyjątkiem osiedla Tatar i Jeżowska. W 2012 r. w Rawie Mazowieckiej gaz dostarczany był do 70,2 % gospodarstw domowych. Występuje systematyczna poprawa w tym zakresie.

Tabela 22. Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Odsetek ogółu ludności korzystającej z instalacji gazowej	68,9	68,5	70,2

ŹRÓDŁO: DANE GUS.

Miasto zaopatrywane jest z gazociągu wysokiego ciśnienia Warszawa-Katowice poprzez dwie stacje redukcyjne ($\varnothing$ 250 mm): jedną usytuowaną we wsi Konopnica, drugą przy ulicy Krakowskiej. Dalszy rozwój ogranicza układ sieci gazowej magistralnej niedostosowanej do istniejącego i planowanego zagospodarowania terenu.

Energia elektryczna

Zasilanie Rawy Mazowieckiej odbywa się z punktu zasilania z północnej części miasta. Posiada on rezerwy mocy umożliwiające rozbudowę sieci oraz dalsze zwiększenie liczby odbiorców energii. Na obszarze miasta występuje sieć elektroenergetyczna średniego napięcia ze stacjami transformatorowymi w dostatecznej gęstości. Sieć jest sukcesywnie rozbudowywana w miarę postępującej zabudowy. Zaopatrzenie miasta Rawa Mazowiecka w energię elektryczną nie stanowi problemu o decydującym znaczeniu dla rozwoju miasta.

Stan sieci ulicznych

Ulice w Rawie Mazowieckiej poza już zmodernizowanymi w ostatnich latach mają konstrukcję zdolną jedynie do przenoszenia ruchu średniego. Na terenach o gorszych warunkach gruntowych i wodnych wytrzymałość nawierzchni jest jeszcze niższa. Niezbędne jest wykonanie dalszych remontów nawierzchni istniejących ulic celem zapobiegania postępowi degradacji dróg.

Kanalizacja

Gospodarką wodno-ściekową miasta zarządza jednoosobowa spółka komunalna Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. (RAWIK). Zgodnie z danymi GUS do sieci kanalizacyjnej przyłączonych jest 84,8% mieszkańców miasta.

Tabela 23. Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Odsetek ogółu ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej	84,4	84,7	84,8

ŹRÓDŁO: DANE GUS.

W roku 2013 RAWIK zakończył jednak realizację projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka – Faza I” współfinansowanego z Funduszu Spójności. W ramach projektu zmodernizowano oczyszczalnię ścieków, przeprowadzając:

- przebudowę istniejącego systemu odprowadzania oczyszczonych ścieków do odbiornika,
- przebudowę i rozbudowę ciągu mechanicznego,
- modernizację ciągu biologicznego oczyszczania ścieków,
- przebudowę instalacji gospodarki osadowej i linii biogazu,
- instalację systemu AKPiA i monitoringu oczyszczalni.

Zrealizowano także modernizację i rozbudowę systemu odprowadzania ścieków komunalnych:

- budowę (8 km) i renowację (2 km) kanalizacji sanitarnej,

- budowę (3 km) i przebudowę (1 km) kanalizacji deszczowej³¹.

Budowę sieci kanalizacji sanitarnej przeprowadzono w ulicach Aleksandrówka, Zamkowa Wola (odcinek za rzekę Rylkę i wzdłuż rzeki Rylki), Jerozolimska, Mszczonowska, Wyszyńskiego, Południowa, Tomaszowska, Jeżowska, Miodowa do ul. Jeżowskiej, Willowa, 1-ego Maja, Księża Domki, Katowicka, odcinek skrzyżowanie ul. Warszawskiej z ul. Miłą. Modernizację fragmentów sieci kanalizacji sanitarnej przeprowadzono w ulicach: Warszawskiej, Miłej, Reymonta, Południowej, Plac Wolności, Cmentarnej i Słowackiego.

Zbudowano sieć kanalizacji deszczowej w ulicach Reymonta, Miłej, Warszawskiej, Lenartowicza/Południowa, Gąsiorowskiego/Południowa, Konstytucji 3 Maja, Tomaszowskiej, Nowej, Niepodległości, Zwolińskiego, Wyszyńskiego, Pl. Piłsudskiego, Słowackiego. Przebudowano istniejącą natomiast odcinek ul. Słowackiego (od ul. Słowackiego do wylotu nr 3), Armii Krajowej, Pl. Wolności, Polną, Krakowską, Adama Mickiewicza, Zatylną i Kościuszki.

Projekt ma pozytywny wpływ na obszar Natura 2000 „Dolina Rawki” oraz rezerwat wodny „Rawka” – przyczynia się do poprawy warunków życia, zdrowia i bezpieczeństwa (prawie 100% mieszkańców miasta ma już dostęp do sieci kanalizacji)³².

Wodociągi

System wodociągowy w Rawie Mazowieckiej podzielony jest na dwie części. Część mieszkańców zaopatrywana jest z dwóch ujęć – Boguszyce oraz Tatar. Ujęcie Boguszyce zlokalizowane na lewym brzegu Rawki obejmuje trzy studnie głębinowe. Dzięki modernizacji ujęcie osiągnęło pełną wydajność (550m³/h) i zabezpiecza w całości zapotrzebowanie na wodę tak dla mieszkańców jak i dla przemysłu w tej części miasta. Ujęcie Tatar zlokalizowane jest na prawym brzegu rzeki Rawki, obejmuje jedną studnię głębinową o głębokości 52m. Przy ujęciu tym zlokalizowana jest druga stacja uzdatniania wody o wydajności maksymalnej 102m³/h, lecz o wydajności eksploatacyjnej 50 m³/h. Oprócz w/w ujęć na terenie miasta znajdują się jeszcze dwa. Zgodnie z danymi GUS z sieci wodociągowej korzystało na koniec 2012 r. 91,7 % mieszkańców miasta.

³¹ <http://www.rawik.pl/fundusze-unijne/informacje-o-projekcie/opis-projektu.html>.

³² <http://www.rawik.pl/fundusze-unijne/informacje-o-projekcie/opis-projektu.html>.

Tabela 24. Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Odsetek ogółu ludności korzystającej z instalacji wodociągowej	91,5	91,6	91,7

ŹRÓDŁO: DANE GUS.

Dzięki realizacji projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka – Faza I” współfinansowanego z Funduszu Spójności przeprowadzono modernizację i rozbudowę systemu zaopatrzenia w wodę. Wybudowano 3 km i zmodernizowano 5 km sieci wodociągowej³³.

Sieć wodociągową zbudowano w ulicach Mszczonowska-Biała, Zamkowa Wola – Opoczyńska, Południowa, Lenartowicza, Gąsiorowskiego, Warszawska, Łowicka. Przebudowano ją w ulicach Aleksandrówka, Południowa, Zamkowa Wola i Kolejowa. Najdłuższy odcinek (5 km) poddano renowacji: ul. Faworna, Słowackiego do Łowieckiej, Niepodległości, Ks. Skorupki, Zatylna, Pl. Piłsudskiego, Miła, Reymonta, Konstytucji 3-go Maja, Krakowska, Polna, Południowa, Wodna, Jerozolimska, Wyszyńskiego, Plac Wolności i Kilińskiego.

Przeprowadzone inwestycje to nie tylko poprawa warunków życia mieszkańców, otwierają one także drogę do modernizacji przestrzeni publicznych w ciągach ulic w śródmieściu, gdzie zostały przeprowadzono prace.

³³ <http://www.rawik.pl/fundusze-unijne/informacje-o-projekcie/opis-projektu.html>.

3.3.8. PRZESTRZENNA ANALIZA PROBLEMÓW W SFERZE TECHNICZNEJ I PRZESTRZENNEJ

Analiza poszczególnych danych i wskaźników omówionych w tej części Programu została pozyskana z następujących instytucji i źródeł:

- Urząd Miejski w Rawie Mazowieckiej,
- Główny Urząd Statystyczny (GUS),
- Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.
- Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej,
- witryny internetowe poszczególnych instytucji,
- inne materiały.

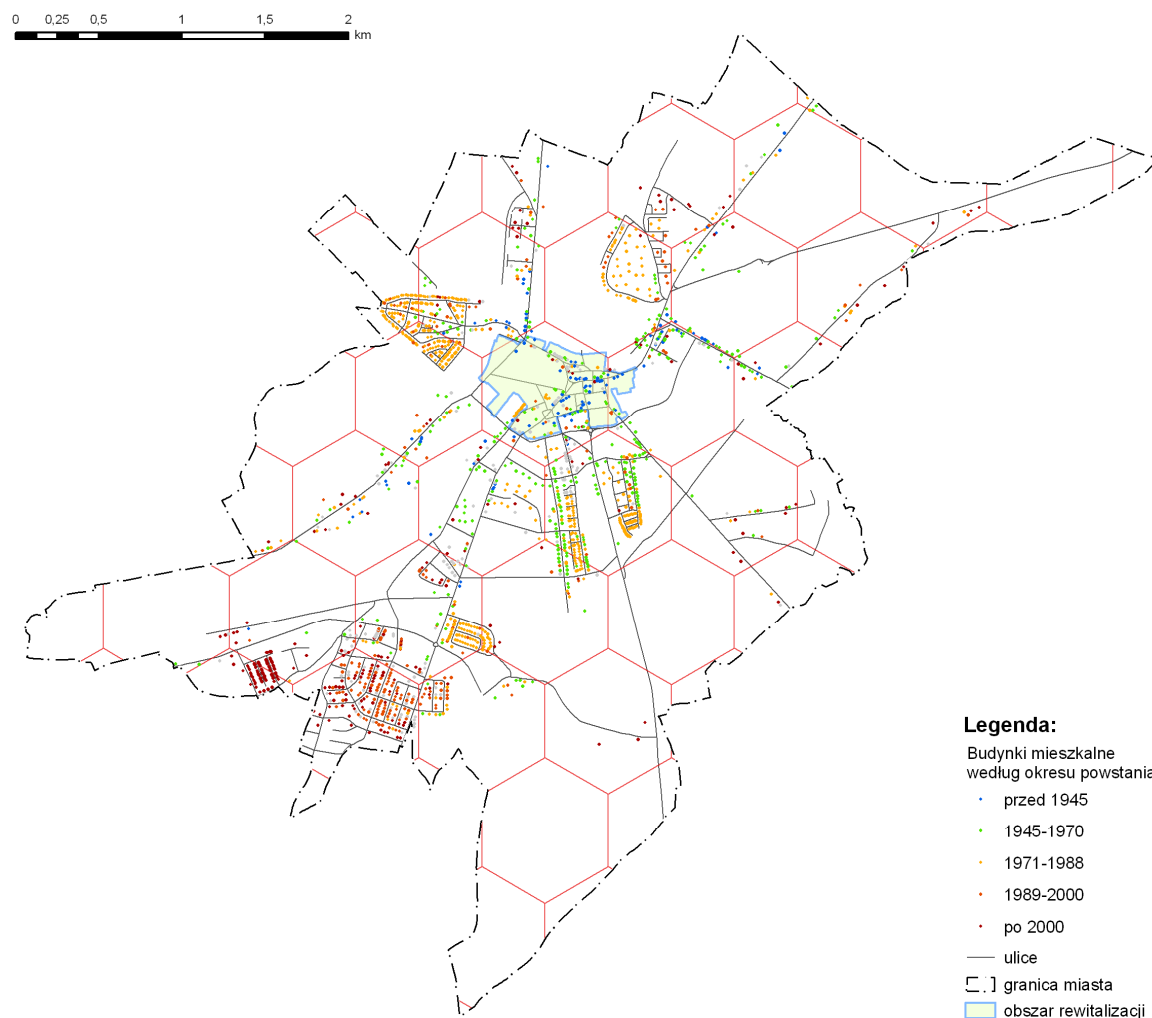
Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze technicznej i przestrzennej przez pryzmat następujących wskaźników:

- liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem;
- liczba budynków wybudowanych w latach: przed 1945, 1945-1970, 1971-1988, 1989-2000, po roku 2000;
- liczba wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Dane zbierane były w okresie sierpień-wrzesień 2015 r. i miały formę plików tekstowych, liczbowych i graficznych. Zidentyfikowano je przestrzennie na mapach z nałożonym heksagonalnym rastrem podziału na jednostki podstawowe i odniesiono do charakterystycznych wskaźników dla miasta i regionu.

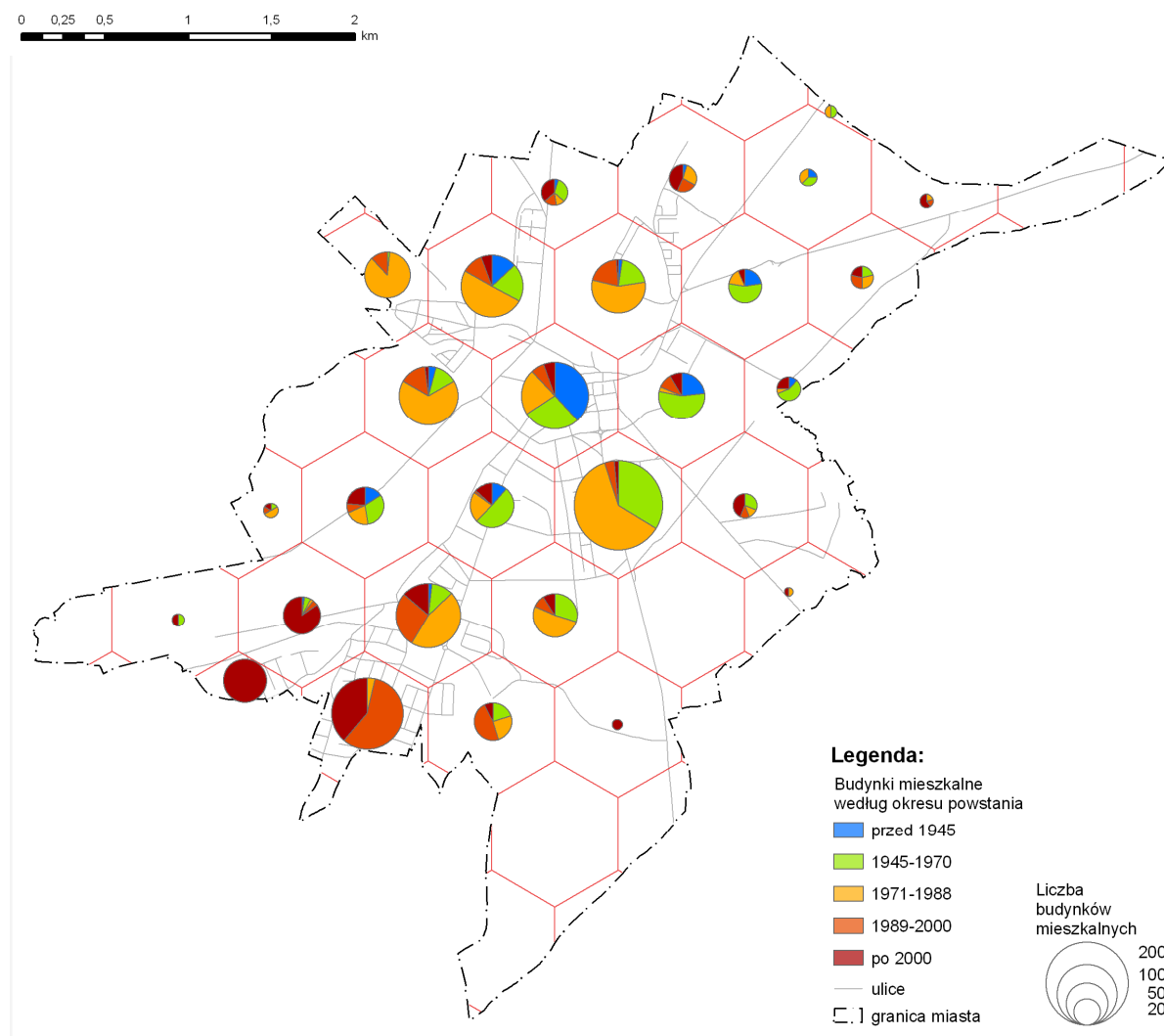
Jako pierwszą przeanalizowano strukturę budynków według okresu powstawania. Największe natężenie budynków sprzed 1945 r. zanotowano w centrum oraz w rejonie ul. Miłej i Warszawskiej.

Rys. 17. Budynki według okresu powstawania – analiza punktów adresowych

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

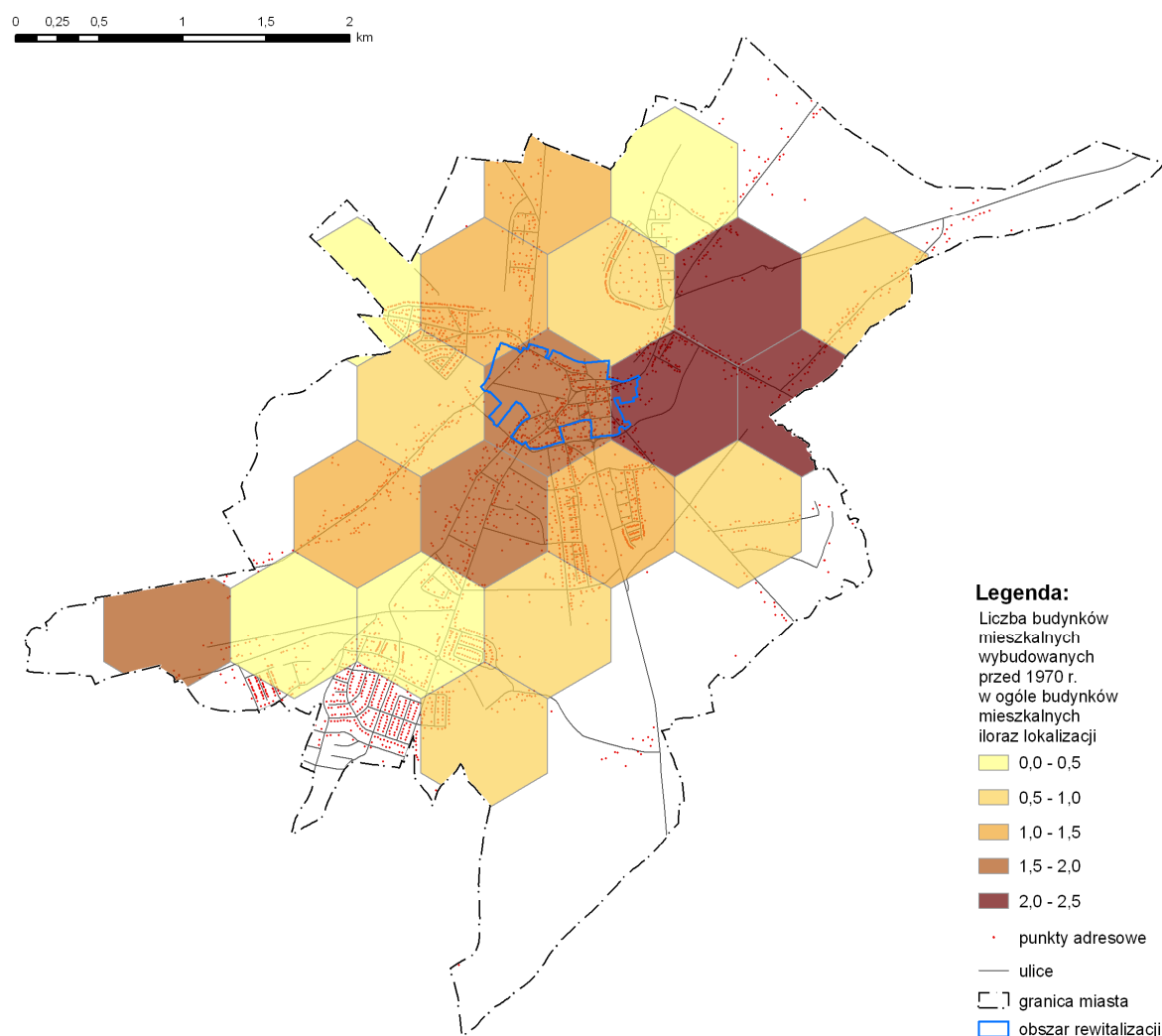
Rys. 18. Budynki według okresu powstawania – analiza struktury zasobu

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

Analizę uzupełniono, badając rozkład przestrzenny zabudowy sprzed 1970 r., czyli po uwzględnieniu typowej dla Rawy Mazowieckiej zabudowy ulegającej degradacji. Szczególna koncentracja występuje nie na obszarze centrum, gdzie poprawiają sytuację nowe inwestycje z ostatniego ćwierćwiecza, ale na terenach przylegających, m.in. w okolicy ul. Miłej i Warszawskiej.

Rys. 19. Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. w ogóle budynków mieszkalnych – iloraz lokalizacji

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

3.4. GOSPODARKA

3.4.1. RAWA MAZOWIECKA JAKO LOKALIZACJA INWESTYCJI

Dużą zaletą Rawy Mazowieckiej jako miejsca lokowania inwestycji jest dogodny układ komunikacyjny. Miasto położone jest niedaleko Łodzi i Warszawy, przy drodze ekspresowej S8 Warszawa-Wrocław. W pobliżu przebiegają autostrady A1 i A2. Rawa Mazowiecka jest więc idealnym miejscem do rozwoju nowych inicjatyw gospodarczych.

Wszystkie tereny inwestycyjne są dobrze przygotowane pod względem formalno-prawnym i infrastrukturalnym. Najlepszą rekomendacją dla oferowanych przez miasto gruntów są sami inwestorzy, którzy już skorzystali z oferty inwestycyjnej Rawy Mazowieckiej i dziś z powodzeniem prowadzą swoją działalność gospodarczą.

Rawa Mazowiecka jest ośrodkiem subregionalnym o potencjale wzrostowym, jednak możliwość wykorzystania tego potencjału zależy w dużej mierze od czynników zewnętrznych, przede wszystkim wzrostu ekonomicznego w kraju. Miasto ma do zaoferowania bardzo wiele:

- rezerwy rynku pracy w skali powiatu,
- rezerwy zdolności produkcyjnych i usługowych w istniejącym zainwestowaniu,
- tereny o stosunkowo niskiej cenie, wyposażone w podstawowe elementy infrastruktury technicznej i dobrze skomunikowane z siecią dróg krajowych,
- dość chłonny rynek zbytu,
- zaopatrzenie w wysoko jakościowe produkty rolnicze.

Jednocześnie zależność od czynników zewnętrznych i ogólnie występujące tendencje obrazujące zmiany w stylu życia mogą prowadzić do utraty tempa rozwoju miasta, w tym:

- braku możliwości zatrudnienia mieszkańców na terenie miasta i w jego obszarze funkcjonalnym,
- odpływu kapitału inwestycyjnego i kapitału ludzkiego do większych lub bardziej konkurencyjnych ośrodków.

Jednym z czynników umożliwiających wykorzystanie wzrostowego potencjału gospodarczego miasta jest rewitalizacja jego strefy śródmiejskiej, obejmująca działania inwestycyjne poprawiające jakość życia i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Rawy Mazowieckiej. Obok działań inwestycyjnych kontynuowane będą działania aktywizujące na lokalnym rynku zatrudnienia oraz wspierające społeczność w integracji wokół spraw lokalnych.

3.4.2. ZATRUDNIENIE

Liczba pracujących ogółem w roku 2012 wyniosła 5 187 osób. W ogólnej liczbie pracujących nieznacznie dominują kobiety, zwłaszcza w ochronie zdrowia i opiece społecznej, pośrednictwie finansowym, edukacji, administracji publicznej, hotelach, restauracjach, handlu oraz w pozostałej działalności usługowej komunalnej i indywidualnej. Rozwija się rynek usług i handlu oraz rośnie liczba podmiotów prowadzących własną działalność gospodarczą.

Na terenie miasta obecny jest kapitał zagraniczny. Rawa Mazowiecka wytyczyła dwie strefy przemysłowe o łącznej powierzchni około 50 ha. W granicach obu stref są jeszcze wolne tereny.

W strefie „Mszczonowska”, położonej przy drodze S8 Warszawa-Wrocław, pierwszy inwestor pojawił się w 2002 r. Obecnie działa tam już wiele zakładów i firm. Jedną z nich jest LOGIS S.A., która oprócz usług logistycznych, reklamowych, administracyjnych i technicznych, wynajmuje powierzchnie produkcyjne, magazynowe, biurowe oraz handlowe. Na terenie LOGIS S.A. znajduje się kilkanaście firm, w tym m. in.: TP Internet, Siódemka, Partners, Agencja Cenowa. Ważną inwestycją na terenie strefy „Mszczonowska” była budowa nowoczesnej ubojni trzody i rozbieralni mięsa przez firmę Food Service. To drugi zakład tej firmy w Rawie Mazowieckiej. Druga strefa przemysłowa - „Skierniewicka” – położona jest w sąsiedztwie drogi obwodowej miasta. Tereny strefy „Skierniewicka” czekają na inwestorów.

W granicach miasta znajdują się również grunty przemysłowe stanowiące własność Powiatu Rawskiego o powierzchni 91 ha, w tym 15 ha gruntów włączonych jest do Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Grunty objęte ŁSSE położone są w rejonie ul. Reymonta i drogi krajowej S8.

3.4.3. PODMIOTY GOSPODARCZE

Liczba zarejestrowanych jednostek na koniec 2013 r. wynosi 2304. Analiza danych za lata 2008-2013 pokazuje dużą zależność od koniunktury w kraju, widoczną m.in. w załamaniu trendu wzrostowego po roku 2010. Obecnie stopniowo sytuacja poprawia się.

Tabela 25. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w latach 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem, w tym:	2263	2208	2328	2206	2262	2304
Sektor publiczny	70	69	69	69	71	74
Sektor prywatny	2193	2139	2259	2137	2191	2230

ŹRÓDŁO: DANE GUS.

Analiza struktury ilościowej gospodarki w 2012 r. pokazuje, że dominował przemysł budowlany, a liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tysięcy ludności była wyższa niż wskaźnik dla powiatu.

Tabela 26. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2012 r.

Wyszczególnienie	Powiat	Gmina
Podmioty gospodarki narodowej ogółem, w tym:	4006	2262
– w sektorze rolniczym	103	14
– w sektorze przemysłowym	404	224
– w sektorze budowlanym	465	244
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności	807	1269
Osoby prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności	645	1010

ŹRÓDŁO: DANE GUS.

Na terenie miasta dominuje sektor małych i średnich przedsiębiorstw. Większość firm prowadzi działalność z zakresu handlu i usług.

Tabela 27. Zestawienie podmiotów gospodarczych według grup branżowych w latach 2009-2011

Grupa branżowa	Stan podmiotów gospodarczych na dzień 31.XII.			Liczba podmiotów nowo zorganizowanych w latach			Liczba podmiotów wykreślonych w latach		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Handel	819	819	749	51	78	27	96	85	104
Produkcja	84	83	82	6	8	6	9	8	8
Usługi	754	819	788	91	108	50	72	59	88
Gastronomia	86	88	81	10	7	3	8	10	10
Transport	53	59	58	7	10	3	5	4	5
Ogółem	1796	1868	1758	165	211	89	190	166	215

ŹRÓDŁO: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

Tabela 28. Podmioty gospodarcze wg grup branżowych 2012-2013r.

Grupa branżowa	Stan podmiotów gospodarczych na dzień 31.XII.		Liczba podmiotów nowo zorganizowanych w latach		Liczba podmiotów wykreślonych w latach	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Rolnictwo, leśnictwo łowiectwo i rybactwo	14	12	0	0	0	0
Górnictwo i wydobywanie	4	5	1	0	0	0
Przetwórstwo przemysłowe	208	200	17	8	11	18
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną	1	1	0	0	0	0
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	11	12	0	1	0	0
Budownictwo	244	235	20	16	18	19
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	811	816	50	59	41	61
Transport i gospodarka magazynowa	135	137	9	9	9	7
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	58	59	6	11	1	8
Informacja i komunikacja	42	49	10	8	0	1
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	67	77	4	12	2	5
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	73	75	1	5	1	1
Działalność profesjonalna,	153	166	19	25	9	10

naukowa i techniczna						
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	38	37	5	6	3	3
Administracja publiczna i obrona narodowa	15	15	0	0	1	0
Edukacja	97	106	25	12	5	3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	114	115	7	7	2	4
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	33	32	4	3	1	2
Pozostała działalność usługowa	143	154	8	16	3	9
Organizacje i zespoły eksterytorialne	1	1	0	0	0	0
Ogółem:	2262	2304	186	198	107	151

ŹRÓDŁO: GUS ŁÓDŹ

Analizując dane dotyczące stanu podmiotów gospodarczych można zauważyć utrzymujący się wzrost ilości przedsiębiorstw w mieście (ograniczony nieco trwającym w ostatnich latach kryzysem). Miasto charakteryzował ponadprzeciętny, zarówno w skali województwa, jak i kraju, wskaźnik przedsiębiorczości. Ilość firm prywatnych przypadających na tysiąc mieszkańców wynosił 177, podczas gdy średnia w grupie porównawczej wynosiła 131. Tak wysoki wskaźnik przedsiębiorczości, potwierdzał wysoki potencjał rozwojowy miasta i zainteresowanie jego mieszkańców tworzeniem nowych przedsiębiorstw i nowych miejsc pracy. W porównaniu z wartością dla całego miasta, na obszarze rewitalizowanym wskaźnik obrazujący aktywność gospodarczą jest niższy wynosi około 130 (liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców) i jest minimalnie niższy od wartości dla grupy porównawczej. Ze względu na standard zabudowy rozwój działalności gospodarczej, zwłaszcza tak potrzebnej w centrum miasta, drobnej działalności usługowej, jest utrudniony na obrzeżach centrum. Planowana w Programie rewaloryzacja przestrzeni publicznych głównych ulic miasta, powinna pozwolić na przezwyciężenie tych barier i wzmocnić możliwości wykorzystania potencjału wszystkich obszarów miasta do kreowania jego rozwoju.

3.4.4. GŁÓWNI PRACODAWCY

Tradycje gospodarcze miasta i regionu związane są z przemysłem spożywczym, zwłaszcza z przetwórstwem mięsa. Silnie reprezentowany jest też przemysł maszynowy oraz lekki. Istnieje ponadto duży potencjał produkcyjny, związany z wielohektarowymi gospodarstwami sadowniczymi, oraz uprawami warzyw, występującymi na terenie powiatu rawskiego. Do najbardziej znanych i aktywnych zakładów na terenie miasta zalicza się:

- FOOD SERVICE Sp. z o.o.,
- LOGIS S.A.,
- TABO,
- METALBUD,
- HAGMED,
- STANLEY,
- FAM Cynkowanie ogniowe,
- QUICK-MIX,
- DITTA-SERIA,
- ZUST.

Na terenie miasta preferowane są następujące rodzaje działalności gospodarczej:

- przemysł spożywczy,
- przemysł materiałów budowlanych,
- logistyka,
- przemysł metalowy i precyzyjny,
- przemysł środków transportu,
- przemysł lekki.

Władze miasta starają się aktywizować sferę gospodarczą na terenie Rawy Mazowieckiej tworząc dogodne warunki dla potencjalnych inwestorów.

3.4.4. PRZESTRZENNA ANALIZA PROBLEMÓW W SFERZE GOSPODARCZEJ

Na podstawie dostępnych baz danych przeprowadzono diagnostyczną analizę przestrzenną negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej przez pryzmat następujących wskaźników:

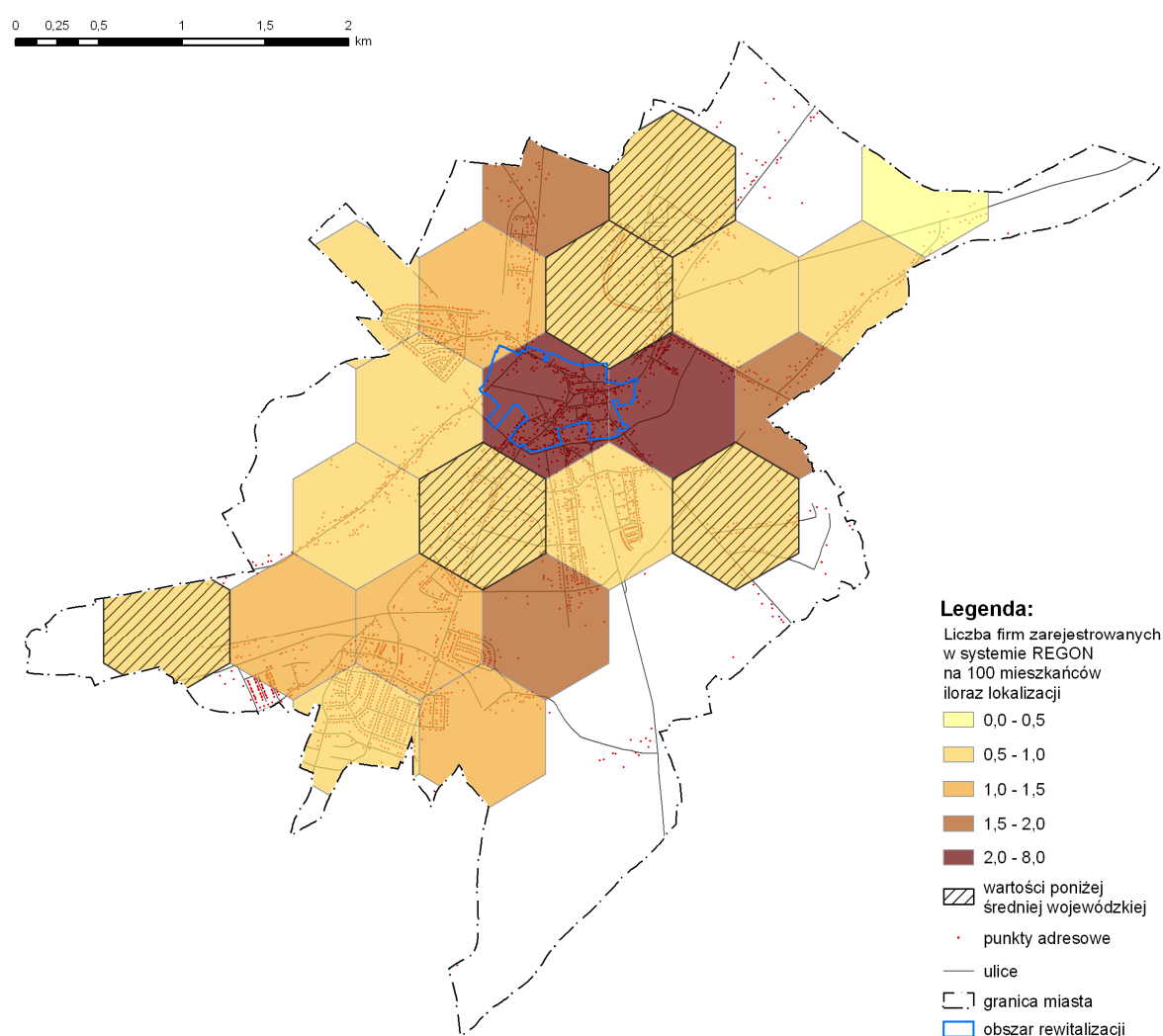
- liczba firm zarejestrowana w systemie Regon na 100 mieszkańców miasta;
- liczba firm wyrejestrowanych z systemu Regon na 100 mieszkańców miasta;

Analizując te wskaźniki, zidentyfikowano negatywne zjawiska przestrzennie na mapach z nałożonym heksagonalnym rastrem podziału na jednostki podstawowe i odniesiono do charakterystycznych wskaźników dla miasta i regionu. Dane pochodzą z następujących instytucji i źródeł:

- Urząd Miejski w Rawie Mazowieckiej,
- Główny Urząd Statystyczny (GUS),
- witryny internetowe poszczególnych instytucji,
- inne materiały.

Dane zbierane były w okresie sierpień-wrzesień 2015 r. i miały formę plików tekstowych, liczbowych i graficznych. Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że najsilniejsza koncentracja negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej występuje w ścisłym centrum miasta oraz jego bezpośrednim sąsiedztwie.

Rys. 20. Liczba firm zarejestrowanych w systemie REGON na 100 mieszkańców – iloraz lokalizacji

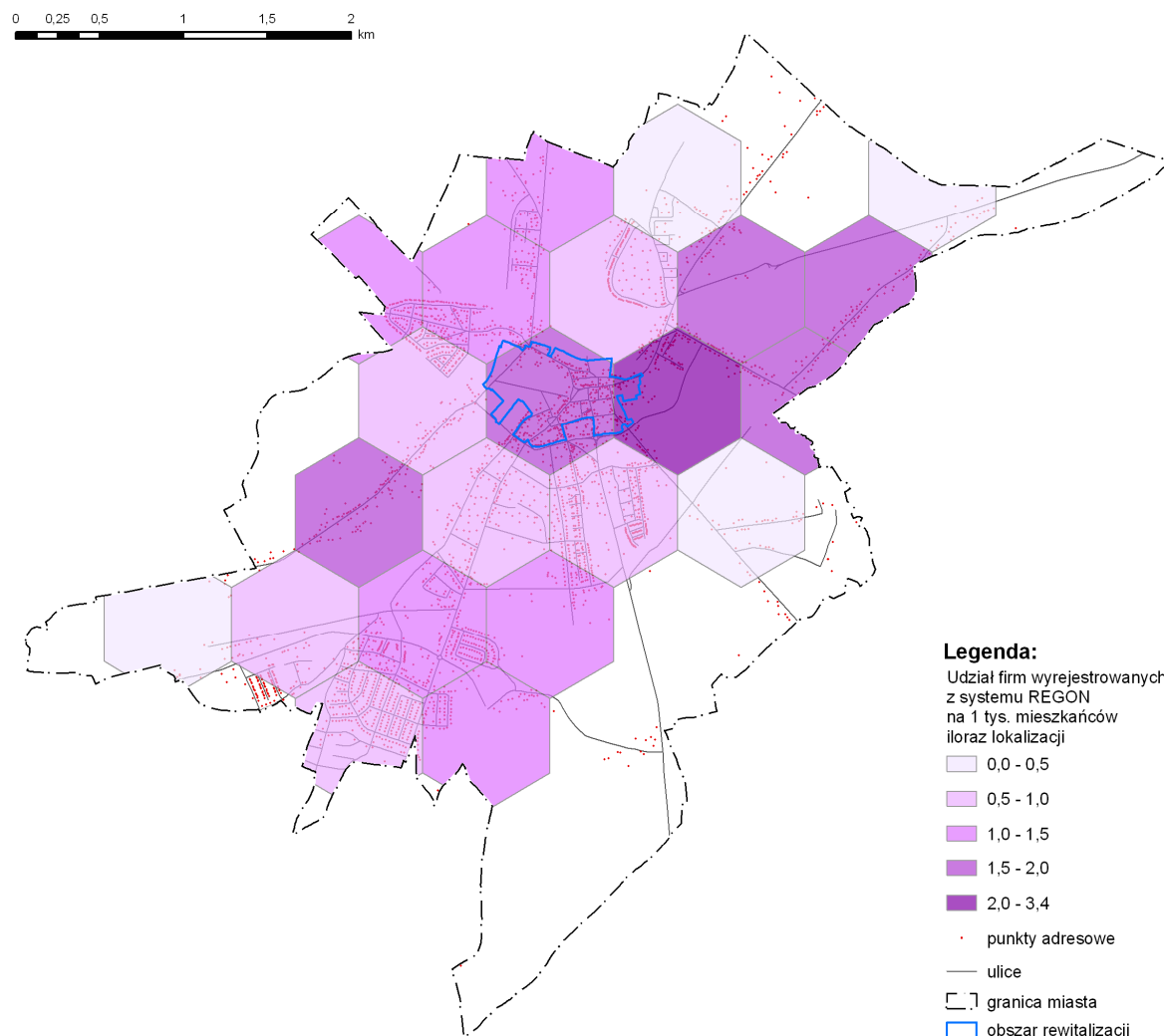

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

Na podstawie danych uzupełniających dotyczących upadających przedsiębiorstw w Rawie Mazowieckiej można stwierdzić, że największa koncentracja tego typu problemów występuje w bezpośrednim sąsiedztwie centrum, w rejonie ul. Miła i

Warszawska, gdzie obok centrum występuje największe nagromadzenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej i przestrzennej.

Rys. 21. Liczba firm wyrejestrowanych w systemie REGON na 1 tys. mieszkańców – iloraz lokalizacji

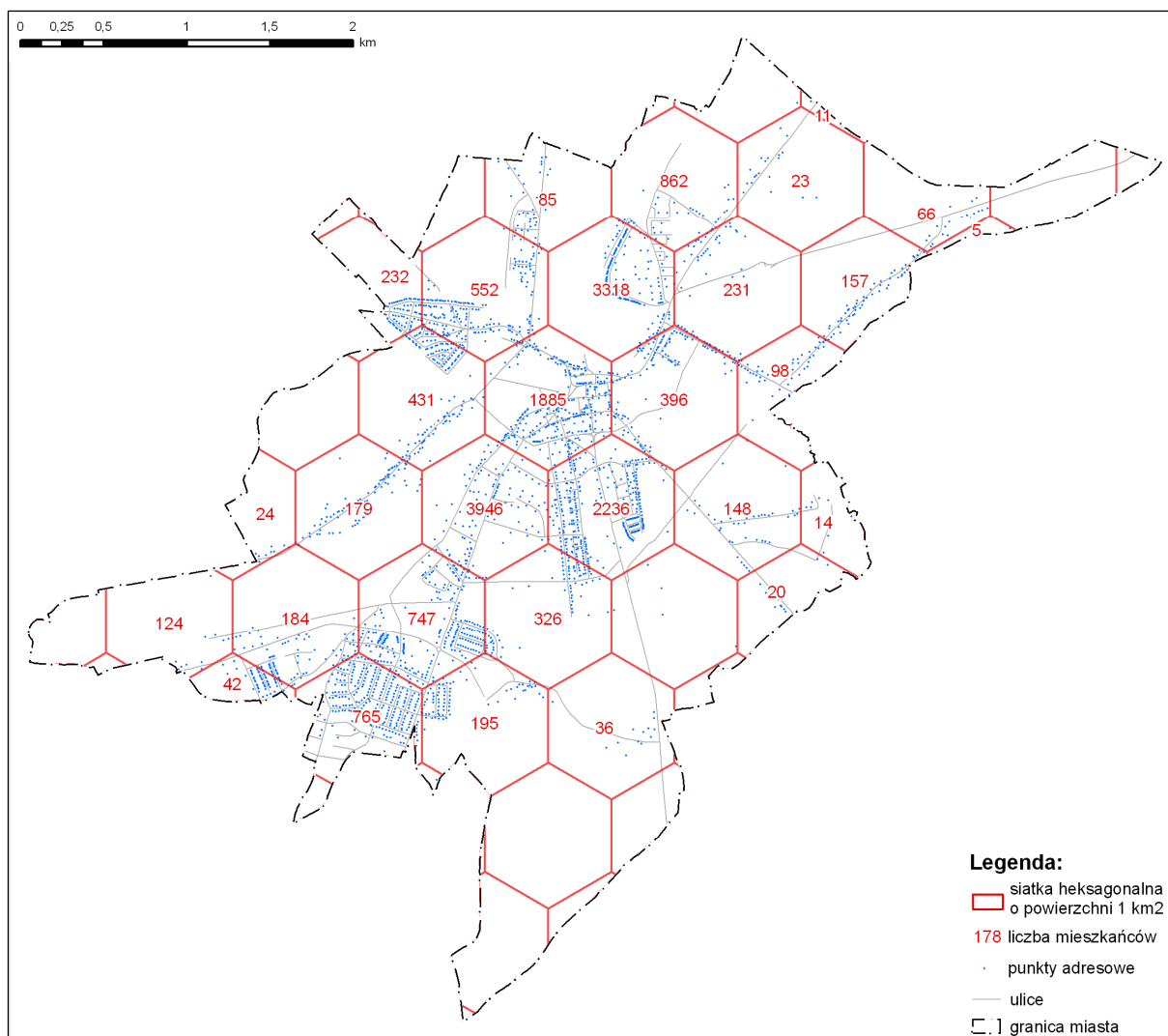

DANE: URZĄD MIASTA RAWA MAZOWIECKA.

3.5. PODSUMOWANIE DIAGNOZY CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH W RAWIE MAZOWIECKIEJ – OKREŚLENIE SKALI I CHARAKTERU POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Kluczowym czynnikiem przeprowadzenia skutecznych działań rewitalizacyjnych jest identyfikacja skali i charakteru zachodzących procesów degradacji. Przeprowadzona w tym zakresie diagnoza została wykonana w oparciu o tzw. audyt wewnętrzny (urban audit), którego najważniejszym elementem jest wielokryterialna analiza istniejących baz danych, w tym przypadku za pomocą narzędzi oprogramowania GIS. Najistotniejszą decyzją w takiej analizie jest zdefiniowanie jednostek odniesienia na potrzeby wykazania zróżnicowania wewnątrzmiastowego. Zdecydowano się na zastosowanie jednostek geometrycznych (modularnych), w których przetwarzano i analizowano zebrane dane statystyczne³⁴. Dobór kształtu i wielkości jednostki odniesienia dostosowano do specyfiki i wielkości badanego obszaru. Na potrzeby niniejszego opracowania dobrano heksagonalny kształt jednostki odniesienia i jej wielkość na poziomie 50 ha. Zarówno kształt, jak i wielkość przyjętych jednostek okazały się satysfakcjonujące i pozwoliły na uzyskanie pożądanego balansu pomiędzy liczbą jednostek, a pewnym, pożądanym poziomem generalizacji, który z kolei pozwolił na wyraźne uwypuklenie ogólnych tendencji z zakresu zróżnicowania wewnątrzmiastowego miasta. Jednostki większe obejmowały zróżnicowane pod względem funkcjonalnym i przestrzennym obszary miasta. Z kolei jednostki mniejsze dzieliły te obszary na mniejsze części. Ponadto, jakkolwiek ukazywały ciekawy i bardzo szczegółowy charakter procesów degradacji, to ze względu na dużo większą amplitudę prezentowanych zjawisk dawały mniej czytelny obraz poprzez eksponowanie wartości skrajnych. Jednocześnie, przy danych wejściowych zagregowanych, z kilkoma tylko wyjątkami, do poziomu całych ulic obraz zróżnicowania wewnątrzmiastowego mógłby ulec zafałszowaniu. Liczba ludności została bowiem udostępniona na poziomie punktów adresowych. W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych posłużono się wskaźnikami, które są stosowane w opracowanych już dokumentach z zakresu rewitalizacji w Polsce. Wskaźniki, które były możliwe do uzyskania na poziomie wojewódzkim odnoszono do tego właśnie poziomu. W przypadku braku wskaźników wojewódzkich, poziomem odniesienia była wartość dla całego miasta. Ostatecznie zdecydowano się na zastosowanie przekształcenia ilorazowego opartego o wartość dla miasta lub województwa.

³⁴ Alternatywną metodą jest metoda opierająca się o jednostki pseudonaturalne – jednostki urbanistyczne, konstruowane w dużej mierze w oparciu o podział miast na obwody spisowe GUS.

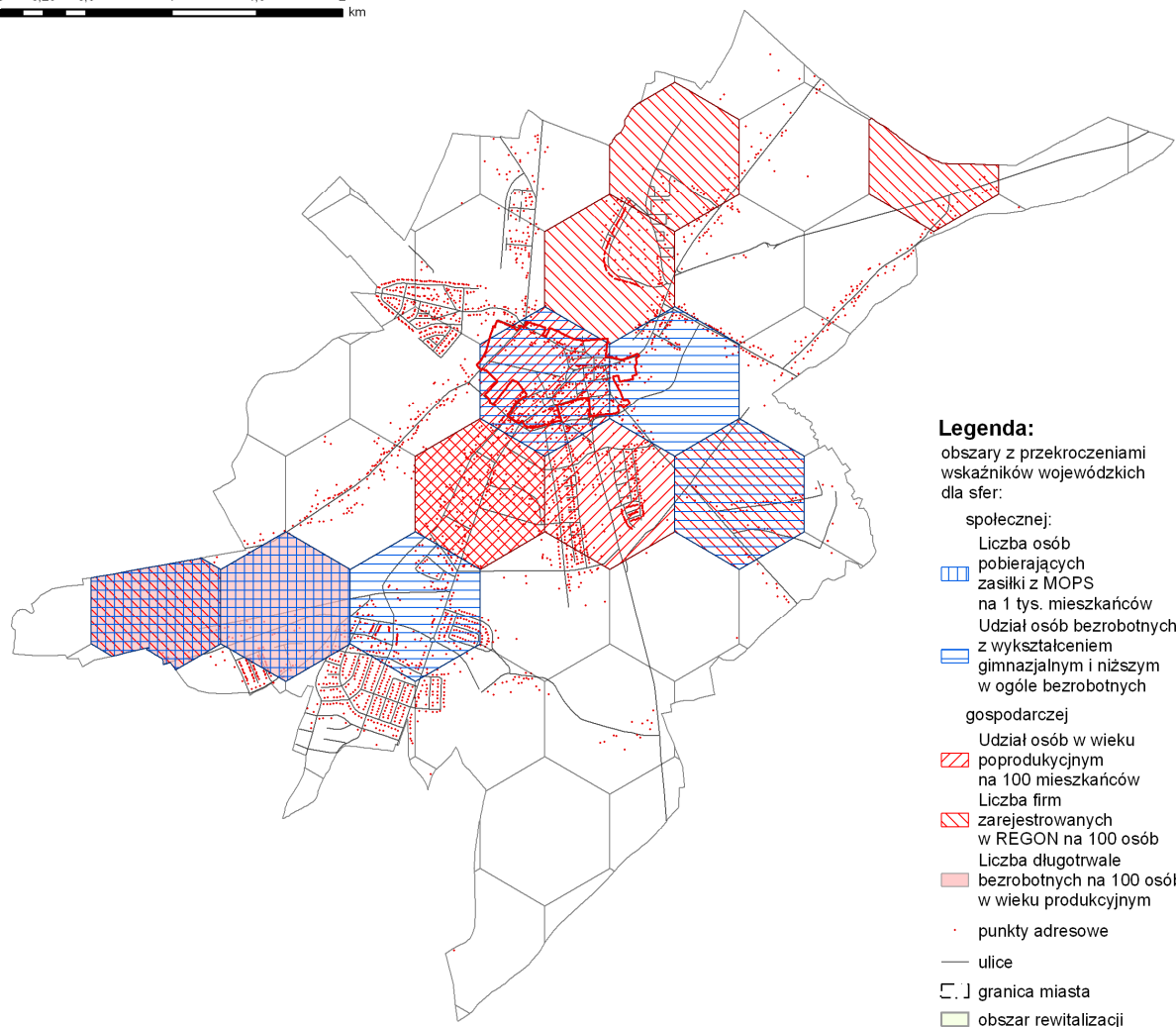
Przyjęta do analiz heksagonalna siatka jednostek odniesienia o wielkości 50 ha.

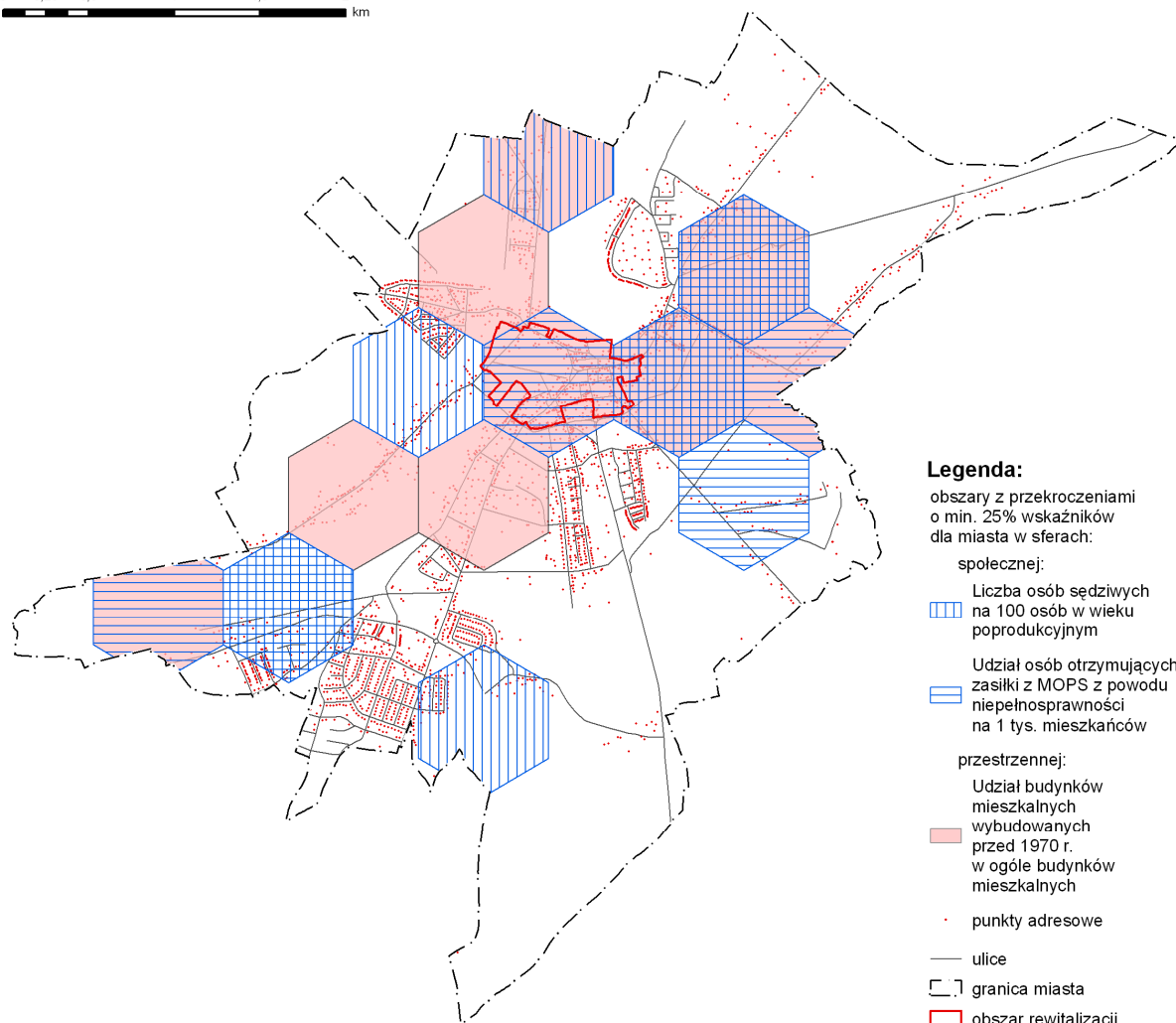
Wszystkie analizy na podstawie udostępnionych baz danych przeprowadzono na dobranym heksagonalnym rastrze jednostek odniesienia o wielkości 50 ha. Wyniki tych analiz posłużyły do wyznaczenia obszaru zdegradowanego³⁵ w Rawie Mazowieckiej.

³⁵ „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” MiR Warszawa, 3 lipca 2015 r. : „obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy . Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów”.

Wyniki analiz w poszczególnych sferach oraz ich agregacja pozwoliły na określenie obszarów dotkniętych degradacją, a w następnym kroku - delimitacją obszaru rewitalizacji.

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Legenda:

obszary z przekroczeniami
o min. 25% wskaźników
dla miasta w sferach:

społecznej:

 Liczba osób sędziwych
na 100 osób w wieku
poprodukcyjnym

 Udział osób otrzymujących
zasiłki z MOPS z powodu
niepełnosprawności
na 1 tys. mieszkańców

przestrzennej:

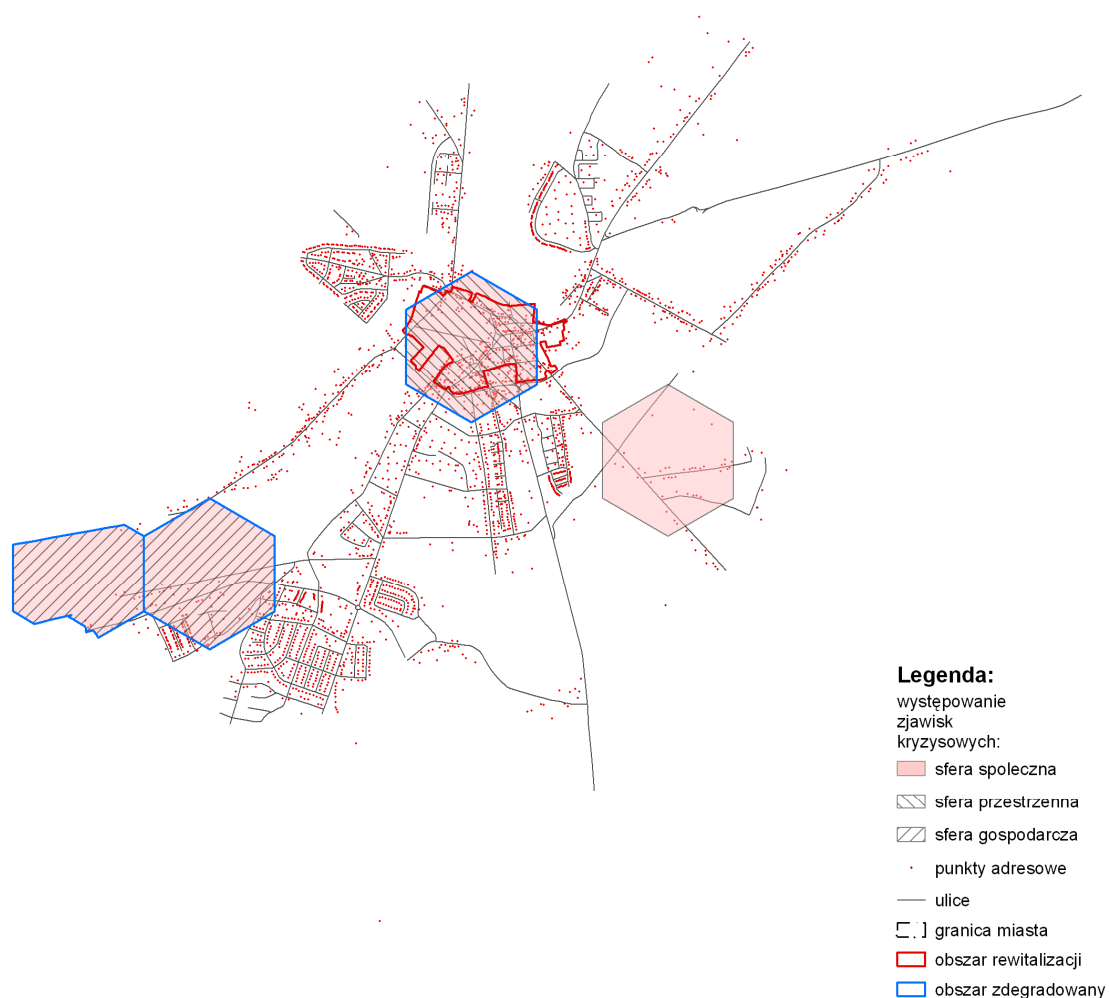
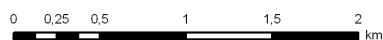
 Udział budynków
mieszkalnych
wybudowanych
przed 1970 r.
w ogóle budynków
mieszkalnych

 punkty adresowe

 ulice

 granica miasta

 obszar rewitalizacji

IV. ZASIĘG PRZESTRZENNY OBSZARU REWITALIZACJI

Podstawowym warunkiem przeprowadzenia skutecznego procesu rewitalizacji jest odpowiednia koncentracja działań w tym zakresie. Trwałe efekty działań są trudne do uzyskania w przypadku pojedynczych projektów rozproszonych na dużym obszarze, realizowanych z pominięciem kontekstu społecznego i gospodarczego. Niezbędne jest wskazanie kluczowych obszarów predysponowanych do kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zgodnie z wytycznymi MliR³⁶, rewitalizacja ma być procesem kompleksowych przemian o charakterze interdyscyplinarnym, ukierunkowanych na wyprowadzenie z kryzysu obszarów zdegradowanych. W latach 2015-2020 należy określić procesy rewitalizacji przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej problemowych (zdegradowanych) obszarach miast. W tym celu należało dokonać analizy wskaźnikowej miasta i wskazać obszary, które powinny zostać objęte procesem rewitalizacji. Ponadto rewitalizacja może być prowadzona wyłącznie na obszarach zdegradowanych wskazanych w Programie Rewitalizacji.

Występowanie zjawisk kryzysowych i stopień ich koncentracji został zbadany w trzech podstawowych sferach – przestrzennej, społecznej i gospodarczej. Do wskazania obszaru rewitalizacji skonstruowano zestaw kryteriów badawczych w każdej z wyżej wymienionych sfer. Należy dodać, że dostępne bazy danych ograniczyły pełną ocenę zjawisk kryzysowych w Rawie Mazowieckiej. W przeprowadzonym badaniu nie uwzględniono wszystkich wskaźników i analiz przestrzennych, pozwalających na uzyskanie pełnego obrazu degradacji obszaru miasta.

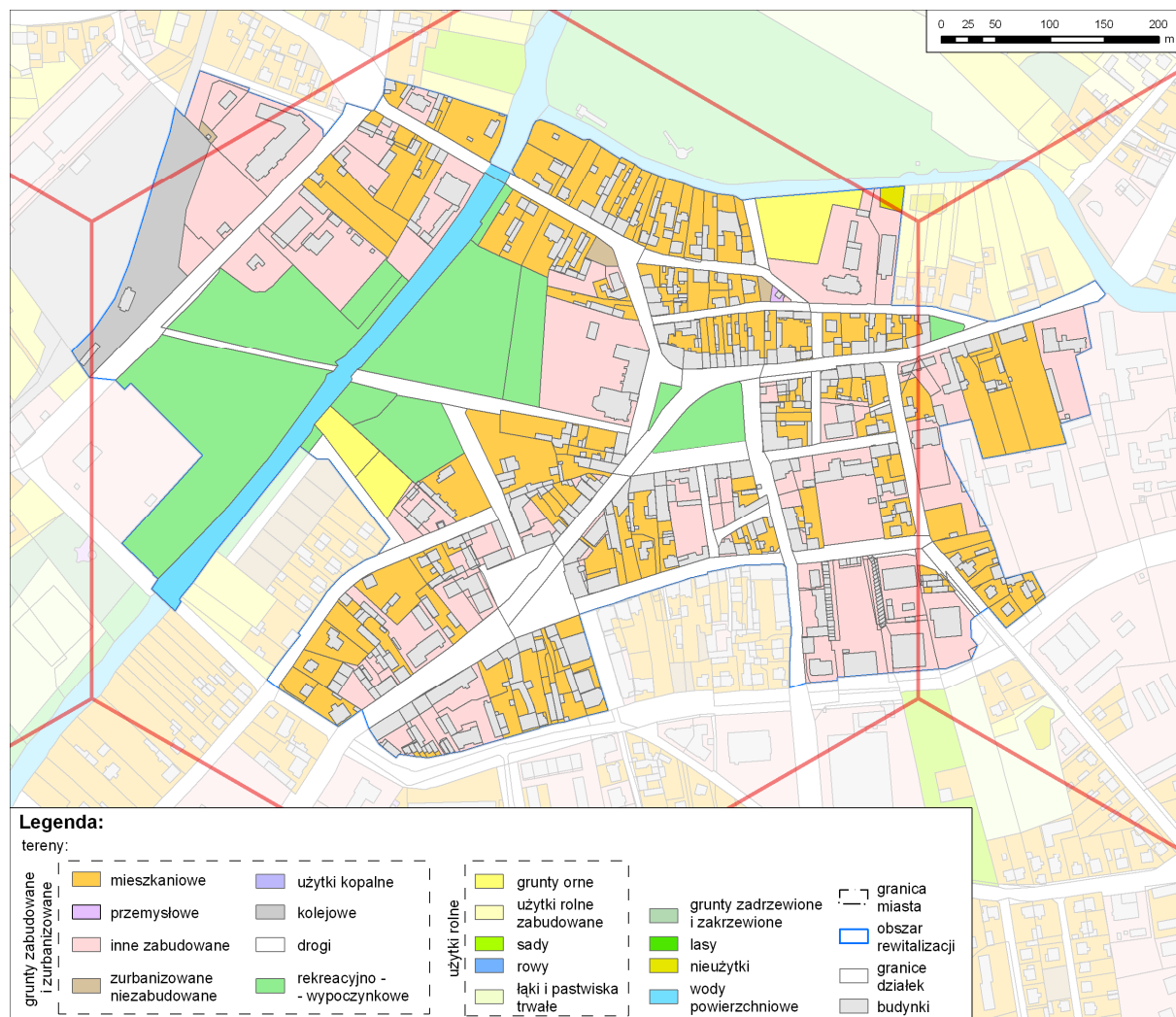
Istotnym czynnikiem wpływającym na wskazanie obszaru rewitalizacji były również planowane na obszarze kryzysowym w najbliższych latach inwestycje miasta Rawa Mazowiecka, a także wskazane przez potencjalnych beneficjentów w badaniu ankietowym. Obszar rewitalizacji, w myśl definicji³⁷, jest to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Podsumowując wszystkie przeprowadzone analizy, a także możliwości realizacji procesu rewitalizacji i jej dofinansowania w ramach programów regionalnych wybrano obszar, który najpełniej spełnia wyznaczone założenia dla zaplanowania tego procesu. W związku z powyższym na podstawie analizy rekomenduje się do objęcia Programem Rewitalizacji obszaru ścisłego centrum miasta we wskazanych graficznie granicach.

³⁶ 'Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020' MliR, Warszawa, 03.07.2015

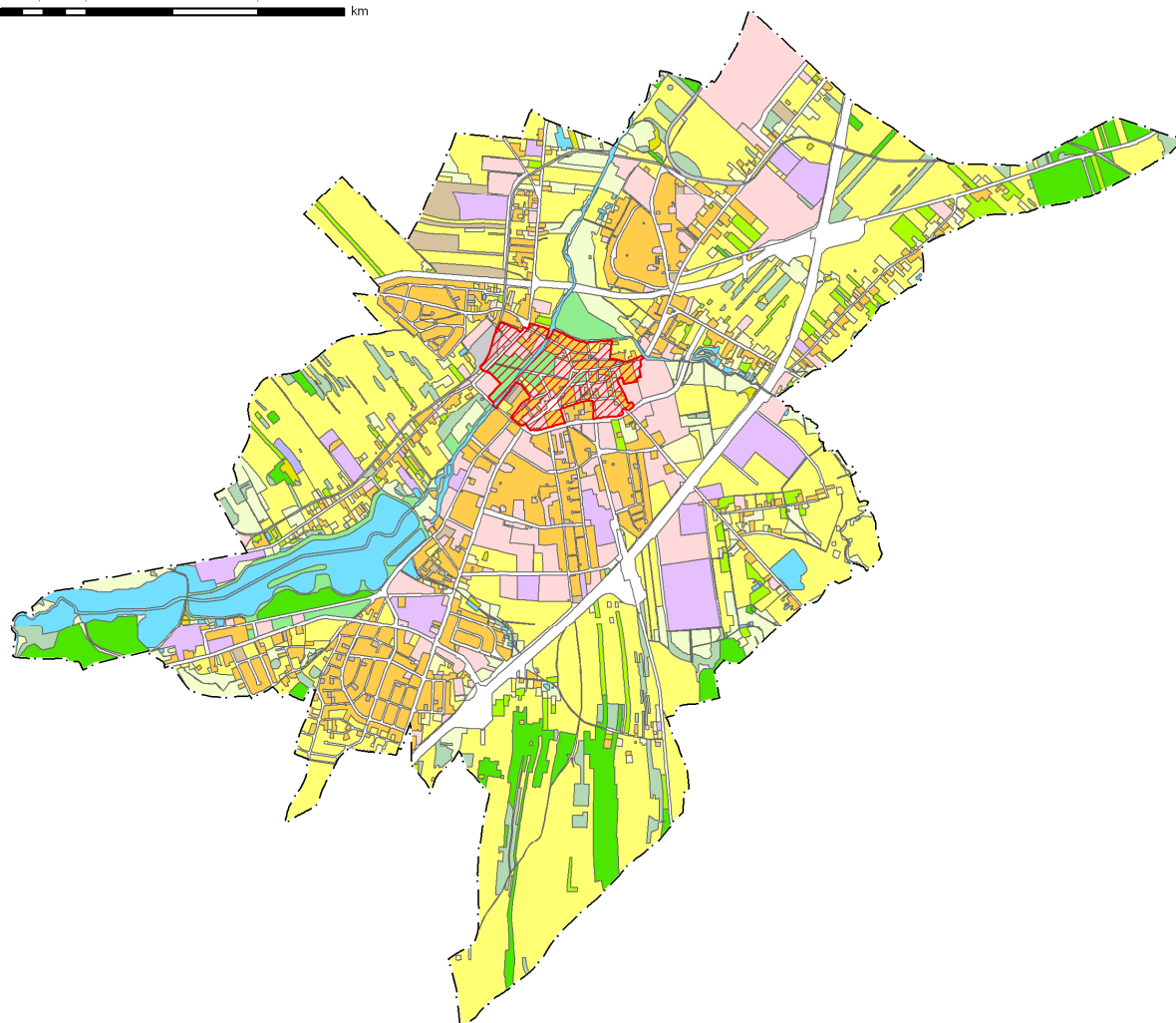
³⁷ 'Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020' MliR, Warszawa, 03.07.2015

Rekomendowany obszar rewitalizacji Rawy Mazowieckiej obejmuje 2,5 % powierzchni miasta zamieszkałego przez 5,5 % mieszkańców.

Zdelimitowany obszar rewitalizacji w centrum Rawy Mazowieckiej.

0 0,25 0,5 1 1,5 2 km

Legenda:

tereny:

grunty zabudowane i zurbanizowane	mieszkaniowe	użytki kopalne	użytki rolne	grunty orne	grunty zadrzewione i zakrzewione	granica miasta
	przemysłowe	kolejowe		użytki rolne zabudowane		
	inne zabudowane	drogi		sady		
	zurbanizowane niezabudowane	rekreacyjno - wypoczynkowe		rowy		
			łąki i pastwiska trwałe	nieużytki	wody powierzchniowe	obszar rewitalizacji

Zdelimitowany obszar rewitalizacji na tle całego miasta.

V. ZAKRES PROGRAMOWANYCH DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

5.1. DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA I OSIĄGNIĘCIA W ZAKRESIE REWITALIZACJI W RAWIE MAZOWIECKIEJ – MIĘDZYOKRESOWA I PROBLEMOWA KOMPLEMENTARNOŚĆ DZIAŁAŃ WRAZ Z LISTĄ DZIAŁAŃ UZUPEŁNIAJĄCYCH DZIAŁANIA INWESTYCYJNE

Działania związane z renowacją i rewitalizacją obszarów miejskich w Rawie Mazowieckiej rozpoczęły się na początku 2001 roku. Działania te dotyczyły obiektów mieszkaniowych zlokalizowanych na osiedlach mieszkaniowych wielorodzinnych rozproszonych na terenie miasta. Zakres prac renowacyjnych dotyczył głównie termomodernizacji budynków, w ramach której dokonano docieplenia ścian zewnętrznych, wymieniono pokrycia dachowe, wymieniono stolarkę okienną i drzwiową w częściach wspólnych budynków, wymieniono obróbki blacharskie. Przedsięwzięcia te wykonane były w przypadku osiedli komunalnych zarządzanych przez Spółkę miasta Rawskie TBS ze środków Wspólnot Mieszkaniowych oraz przy udziale kredytów zaciągniętych przez Wspólnoty w Banku Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych. Ogółem w ramach zadania renowacji, rewitalizacji do końca 2004 roku wykonano 10 termomodernizacji a w roku 2005 rozpoczęto prace termomodernizacyjne na 6 budynkach wielorodzinnych. Podobne działania w zakresie jw. podjęte były przez Rawsko Mazowiecką Spółdzielnię Mieszkaniową na jej zasobach. Proces termomodernizacyjny na osiedlach spółdzielczych rozpoczął się od roku 2003 i jest kontynuowany.

Renowacji poddane były również obiekty mieszkaniowo – użytkowe zlokalizowane w różnych umownie nazwanych kwartałach miasta, w tym obiektów znajdujących się w ścisłej strefie konserwatorskiej (byłych kamienic prywatno – czynszowych) z inicjatywy i środków ich właścicieli. Od roku 2000 na dużą skalę rozpoczęto proces wymiany stolarki okiennej u najemców użytkujących lokale komunalne. Realizacja tego zadania finansowana była w 100% ze środków budżetu miasta i wykonana przez zakład budżetowy, a po jego likwidacji przez Spółkę Miasta -Rawskie TBS, którą miasto utworzyło w celu realizacji strategii renowacji.

Podobne działania prowadzone były przez Rawsko Mazowiecką Spółdzielnię Mieszkaniową, w której proces wymiany stolarki okiennej rozpoczął się w roku 1996. Prowadzono również ulepszenia w budynkach komunalnych polegające na:

doprowadzeniu gazu przewodowego do tzw. starej substancji mieszkaniowej w budynkach przy ulicy Warszawskiej 4, Warszawskiej 2A i Warszawskiej 2. Budynek wielorodzinny przy ulicy Zamkowa Wola 1 podłączono do miejskiej sieci kanalizacyjnej, a budynek wielorodzinny przy ulicy Skierniewickiej 6 podłączono do miejskiej sieci wodno – kanalizacyjnej. Zmodernizowano część wspólną sieci energetycznej poprzez wymianę wewnętrznej linii zasilania w budynkach przy ulicy Zwolińskiego 1A i Warszawskiej 3. Kolejnym zadaniem związanym z podnoszeniem standardów obiektów mieszkalnych były wymiana instalacji centralnego ogrzewania (pionów i poziomów). Ulepszenia lokali prowadzone były przez najemców mieszkań i właścicieli.

W ostatnich latach poddano rewitalizacji budynki Miejskiego Domu Kultury, ratusza miejskiego. W chwili obecnej prowadzony jest kapitalny remont budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej. Na terenie Rawy Mazowieckiej zrealizowane zostały 2 duże projekty ze środków Unii Europejskiej- „Poprawa warunków bazy oświatowej na terenie miasta Rawa Mazowiecka”, „Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka”. Rewitalizacji poddano teren rawskiego zbiornika wodnego „Tatar”.

Program rewitalizacji daje możliwość podjęcia zdecydowanych działań w sferze rewitalizacji najbardziej zaniedbanych fragmentów miasta, kontynuacji dotychczasowych prac i zwieńczenia dotychczasowych sukcesów w tym zakresie. Proces rewitalizacji jest długotrwały i nie może zakończyć się w horyzoncie kilkuletnim. Przy dużym „zastrzyku” działań społecznych zwłaszcza (opisane poniżej) miasto potrzebuje czasu, aby efekty działań utrwaliły się. W czasie utrwalania pozytywnych efektów części działań potrzebna jest kontynuacja – budowanie i wzmacnianie zaufania mieszkańców do prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

Do tej pory działania rewitalizacyjne w Rawie Mazowieckiej nie były koncentrowane na ściśle wyznaczonym obszarze, korzystali z nich wszyscy mieszkańcy miasta. W obecnym okresie programowania dążeniem władz miasta jest wspieranie mieszkańców tego fragmentu miasta, gdzie społeczności lokalnej jest najtrudniej. Osią tych działań jest jednak nie tylko modernizacja przestrzeni, ale przede wszystkim aktywizacja gospodarcza i społeczna, która z tej modernizacji wyniknie dzięki przyciągnięciu nowych inwestorów i powstaniu nowych miejsc pracy.

AKTYWIZACJA ZAWODOWA

1. USŁUGI WSPIERAJĄCE

Doradztwo zawodowe

1. Cel działania:

- Udzielanie bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, polegającej w szczególności na:
 - a) udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach szkolenia i kształcenia,
 - b) udzielaniu porad ułatwiających wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia, w tym badaniu zainteresowań i uzdolnień zawodowych,
 - c) kierowaniu na specjalistyczne badania umożliwiające wydanie opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu lub kierunku kształcenia,
 - d) inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy.
- Udzielanie pracodawcom pomocy:
 - a) w doborze kandydatów do pracy spośród bezrobotnych i poszukujących pracy,
 - b) we wspieraniu rozwoju zawodowego pracodawcy i jego pracowników przez udzielanie porad zawodowych.

2. Grupy docelowe: osoby bezrobotne i poszukujące pracy.

Działania	Liczba uczestników z terenu miasta Rawa Mazowiecka				
	2009	2010	2011	2012	2013
Udzielanie usług poradnictwa indywidualnego	523	452	362	280	284
Efekty poradnictwa indywidualnego	39,4% (206 podjęć pracy)	27,7% (125 podjęć pracy)	28,5% (103 podjęcia pracy)	31,4% (88 podjęć pracy)	32,3% (92 podjęcia pracy)
Kierowanie na szkolenia zawodowe w wyniku usług poradnictwa indywidualnego	129	113	61	62	19
Kierowanie na szkolenie w zakresie umiejętności	68	165	78	46	48

poszukiwania pracy					
Kierowanie do Centrum informacji i planowania kariery zawodowej	0	0	0	1	10

Pośrednictwo pracy

1. Cel działania:

- Udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych,
- Pozyskiwanie ofert pracy.
- Upowszechnianie ofert pracy, w tym przez przekazywanie ofert pracy do internetowej bazy ofert pracy.
- Udzielanie pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku ze zgłoszoną ofertą pracy.
- Informowanie bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy.
- Inicjowanie i organizowanie kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami.
- Informowanie bezrobotnych o przysługujących im prawach i obowiązkach.

2. Grupy docelowe: osoby bezrobotne i poszukujące pracy.

Działania	2009	2010	2011	2012	2013
Pozyskiwanie ofert pracy przez PUP	1650 ofert	1623 ofert	1376 ofert	1293 ofert	1223 ofert
Wydawanie skierowań do pracy bezrobotnym z terenu miasta Rawa Mazowiecka	512 osób	517 osób	798 osób	828 osób	778 osób

Podjęcia pracy w wyniku wydanych skierowań	74 osoby	136 osób	124 osoby	121 osób	124 osoby
Kontakty z pracodawcami z terenu miasta Rawa Mazowiecka	145 pracodawców	273 pracodawców	379 pracodawców	716 pracodawców	507 pracodawców

Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy

1. Cel działania: Przygotowanie bezrobotnych i poszukujących pracy do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia, w szczególności przez:
 - uczestnictwo w szkoleniu z zakresu umiejętności poszukiwania pracy,
 - uczestnictwo w zajęciach aktywizacyjnych,
 - dostęp do informacji i elektronicznych baz danych służących uzyskaniu umiejętności poszukiwania pracy i samozatrudnienia.
2. Grupy docelowe: osoby bezrobotne i poszukujące pracy.

Działania	Liczba uczestników z terenu miasta Rawa Mazowiecka				
	2009	2010	2011	2012	2013
Uczestnictwo w szkoleniu w Klubie Pracy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy p.t. „Szukam pracy”	37	30	40	33	26
Uczestnictwo w zajęciach aktywizacyjnych	139	254	210	85	167

Tematyka zajęć aktywizacyjnych jest następująca:

- „Aktywne metody poszukiwania pracy”,
- „Umiejętności interpersonalne w poszukiwaniu pracy”,
- „Rozmowa kwalifikacyjna z pracodawcą”,
- „ Jak radzić sobie ze stresem?”

- „Asertywność w poszukiwaniu pracy”,
- „Samodzielność w poszukiwaniu pierwszej pracy”.

Szkolenia i przekwalifikowania osób bezrobotnych

1. Cel działania:

- Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb pracodawców – organizacja szkoleń grupowych i indywidualnych.
- Upowszechnianie kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami lokalnego rynku pracy. Wydawanie opinii przez Powiatową Radę Zatrudnienia w sprawach dotyczących kierunków kształcenia oraz szkolenia zawodowego zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy.
- Edukacja szkolna młodzieży ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych nt. sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz upowszechnianie wiedzy o zawodach deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy – spotkania doradców zawodowych i lidera klubu pracy z młodzieżą ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych.
- Promocja szkolnictwa zawodowego - upowszechnianie oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych wśród gimnazjalistów poprzez organizację Targów Edukacyjnych dla gimnazjalistów.

2. Grupy docelowe: osoby bezrobotne i poszukujące pracy oraz młodzież ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Rok	Ilość osób bezrobotnych skierowana na szkolenia	Efekty działania - % zatrudnienia uczestników szkolenia po zakończonej formie
2009	134	46,7%
2010	128	55,5%
2011	55	43,6%
2012	60	53,3%
2013	19	63,2%

Stáže

1. Cel działania: Aktywizacja osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy poprzez umożliwienie im nabywania umiejętności praktycznych do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy.
2. Grupy docelowe:
 - Bezrobotni do 25 roku życia.
 - Bezrobotni do 27 roku życia, którzy w okresie 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończyli szkołę wyższą.
 - Bezrobotni długotrwale albo po zakończeniu kontraktu socjalnego, albo kobiety, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia.
 - Bezrobotni powyżej 50 roku życia.
 - Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego.
 - Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia.
 - Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia.
 - Bezrobotni niepełnosprawni.

Rok	Ilość osób bezrobotnych skierowana	Efekty działania - % zatrudnienia uczestników stażu po zakończonej formie
2009	130	69,5%
2010	151	78,5%
2011	90	64,6%
2012	155	51,4%
2013	121	62,3%

Subsydiowane zatrudnienie – prace interwencyjne

1. Cel działania: Aktywizacja osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy poprzez wspieranie pracodawców w kosztach wynagrodzenia gwarantujących trwałe zatrudnienie.
2. Grupy docelowe:
 - Bezrobotni do 25 roku życia.

- Bezrobotni długotrwale albo po zakończeniu kontraktu socjalnego, albo kobiety, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia.
- Bezrobotni powyżej 50 roku życia.
- Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego.
- Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia.
- Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia.
- Bezrobotni niepełnosprawni.

Rok	Ilość osób bezrobotnych skierowana	Efekty działania - % zatrudnienia uczestników prac interwencyjnych po zakończonej formie
2009	8	77,8%
2010	15	64,3%
2011	7	70,0%
2012	13	75,0%
2013	23	88,5%

Subsydiowane zatrudnienie – roboty publiczne

1. Cel działania: Wspieranie zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - upowszechnianie i realizacja wśród samorządów gmin robót publicznych, w szczególności dla osób bezrobotnych korzystających z pomocy opieki społecznej lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Grupy docelowe:
 - Bezrobotni długotrwale albo po zakończeniu kontraktu socjalnego, albo kobiety, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia.
 - Bezrobotni powyżej 50 roku życia.
 - Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego.
 - Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia.
 - Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia.
 - Bezrobotni niepełnosprawni.

Rok	Ilość osób bezrobotnych skierowana	Efekty działania - % zatrudnienia uczestników robót publicznych po zakończonej formie
2009	13	53,9%
2010	14	76,9%
2011	12	50,0%
2012	22	33,3%
2013	9	80,0%

Subsydiowane zatrudnienie – refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy

1. Cel działania: Wspieranie przedsiębiorczości oraz zwiększanie skłonności do inwestowania w warunkach dynamicznych zmian gospodarczych. Stosowanie instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy poprzez udzielanie refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.
2. Grupy docelowe: osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP w Rawie Mazowieckiej spełniające warunki oferty pracy

Rok	Ilość osób bezrobotnych skierowana	Efekty działania - % zatrudnienia osób skierowanych na refundację kosztów wyposażenia
2009	14	100%
2010	20	100%
2011	4	100%
2012	10	100%
2013	11	100%

Subsydiowane zatrudnienie – udzielanie środków na podjęcie działalności gospodarczej

1. Cel działania: Wspieranie osób zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą poprzez działania informacyjne, szkoleniowe (dostęp do wiedzy o prowadzeniu działalności gospodarczej) i doradcze (dokonywanie diagnozy predyspozycji, wzmacnianie postaw przedsiębiorczych) oraz udzielanie środków finansowych – tzw. dotacji na uruchomienie mikroprzedsiębiorstw
2. Grupy docelowe: osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP w Rawie Mazowieckiej .

Rok	Ilość osób bezrobotnych skierowana	Efekty działania - % samozatrudnienia
2009	17	100%
2010	26	100%
2011	8	100%
2012	38	100%
2013	35	100%

AKTYWIZACJA SPOŁECZNA

Usługi wspierające osoby niepełnosprawne

1. Cel działania: Informowanie osób niepełnosprawnych o możliwości skorzystania ze środków PFRON na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej oraz możliwości skorzystania z usług i instrumentów rynku pracy.
2. Grupa docelowa: osoby niepełnosprawne bezrobotne i poszukujące pracy.

W trakcie wizyt pośrednicy pracy i doradcy zawodowi informują osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP o możliwości skorzystania ze szkolenia, stażu, wsparcia finansowego na podjęcie własnej działalności gospodarczej oraz uzyskania zatrudnienia w ramach wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej. Informacje na ten temat zamieszczane są również na tablicach ogłoszeń w PUP oraz na stronie internetowej PUP, Telebimie.

Finansowanie aktywnych form ze środków PFRON przebiegało następująco:

Rok	Zrealizowane działania
2009	1 osoba niepełnosprawna uzyskała środki finansowe PFRON na podjęcie działalności gospodarczej
2010	2 osoby niepełnosprawne uzyskały środki finansowe PFRON na podjęcie działalności gospodarczej: Sklep Wielobranżowy oraz Transport Drogowy TAXI w kwocie po 25.000 zł. Na indywidualny wniosek osoby niepełnosprawnej 2 osoby posiadający stopień niepełnosprawności zostały skierowane na szkolenia o tematyce: - pozycjonowanie stron internetowych - pracownik ochrony fizycznej osób i mienia. Jedna z tych osób po ukończonym szkoleniu podjęła pracę.

2011	2 osoby niepełnosprawne podjęły zatrudnienie w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy ze środków PFRON.
2012	1 osoba niepełnosprawna podjęła zatrudnienie w ramach uzupełnienia refundowanego stanowiska pracy, 2 osoby otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej, 1 osoba skierowana została na szkolenie indywidualne: Profesjonalna obsługa monitoringu wizyjnego.
2013	3 osoby niepełnosprawne poszukujące pracy otrzymały środki finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, w tym 2 z PFRON i 1 z Funduszu Pracy, 15 osób uczestniczyło w stażu, w tym 2 osoby ze środków PFRON, z FP dla 3 osób zorganizowano roboty publiczne, dla 2 osób prace interwencyjne oraz 2 osobom sfinansowano szkolenia.

AKTYWIZACJA EDUKACYJNA

Wsparcie w zdobywaniu uprawnień przydatnych na rynku pracy

Corocznie w marcu w Sali Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej odbywają się Targi Edukacyjne dla gimnazjalistów.

Organizatorami Targów są: Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej, Wydział Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej oraz Wydział Oświaty, Kultury, Zdrowia i Sportu Urzędu Miasta w Rawie Mazowieckiej.

Celem Targów jest zapoznanie uczniów III klas gimnazjów z powiatu rawskiego oraz sąsiednich powiatów z ofertą edukacyjną szkół ponadgimnazjalnych. Targi cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony uczniów, o czym świadczy liczba osób odwiedzających – szacuje się około 700 osób.

Doradca Zawodowy i Lider Klubu Pracy Powiatowego Urzędu Pracy w Rawie Mazowieckiej organizują i przeprowadzają spotkania z młodzieżą programowo najwyższych klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu rawskiego w celu zapoznania z aktualną sytuacją na rynku pracy, prawami i obowiązkami bezrobotnego, formami i sposobami aktywizacji bezrobotnych w ramach środków Funduszu Pracy i EFS. Uczniowie są również informowani o dokumentach niezbędnych do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy.

W poszczególnych latach 2009-2013 działanie to było realizowane w następujących szkołach ponadgimnazjalnych w powiecie rawskim:

W 2009r.:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Władysława Reymonta w Rawie Mazowieckiej,
- Zespół Szkół Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Rawie Mazowieckiej,
- Zespół Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej,
- Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Skłodowskiej Curie w Rawie Mazowieckiej.

Przeprowadzono również spotkania z uczniami szkół gimnazjalnych w Rawie Mazowieckiej, Białej Rawskiej, Starej Wojskiej i Sadkowicach.

W sumie odbyło się 14 spotkań z 252 osobami.

W 2010r.:

- Liceum Ogólnokształcące im. M.C. Skłodowskiej w Rawie Mazowieckiej
- Zespół Szkół Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Rawie Mazowieckiej
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej
- Zespół Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej
- Gimnazjum w Sadkowicach
- Gimnazjum w Lubaniu.

W sumie przeprowadzono 21 spotkań, w których udział wzięło 309 uczniów.

W 2011r.:

- Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej - Curie w Rawie Mazowieckiej
- Zespół Szkół Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Rawie Mazowieckiej
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej
- Zespół Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej

W sumie przeprowadzono 21 spotkań, w których udział wzięło 410 uczniów.

W 2012r.:

- Zespół Szkół Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Rawie Mazowieckiej
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej
- Zespół Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej

W sumie przeprowadzono 15 spotkań, w których udział wzięło 263 uczniów.

W 2013r.:

- Zespół Szkół Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Rawie Mazowieckiej
 - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej
 - Zespół Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej
 - Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rawie Mazowieckiej.
- W sumie przeprowadzono 22 spotkania, w których udział wzięło 401 uczniów.

Program jest kontynuacją dotychczasowych działań, zwłaszcza w zakresie projektów prospołecznych i aktywizacyjnych. Zakłada się wykorzystanie potencjału, który udało się wygenerować w ciągu ubiegłej perspektywy (2007-2013).

Program jest kompleksowym projektem obejmującym wszystkie działania zgłoszone przez Miasto i potencjalnych partnerów mieszczące się w kategorii działań rewitalizacyjnych wyznaczonych w sferze społecznej, technicznej, przestrzennej i gospodarczej, a także działania służące wdrażaniu działań rewitalizacyjnych.

Obok nowych projektów program obejmuje też już rozpoczęte i będące w trakcie realizacji działania, które wpływają na rewitalizację obszaru kryzysowego.

5.2. WIZJA WYPROWADZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ZE STANU KRYZYSOWEGO – ZAŁOŻENIA PROGRAMU (PLANOWANY EFEKT REWITALIZACJI)

Obszar centrum miasta i przylegający teren (rejon ul. Miłej i Warszawskiej) objęte działaniami rewitalizacyjnym po ich finalizacji został trwale odnowiony. Stworzono właściwe warunki dla rozwoju społeczno-ekonomicznego. Mieszkańcy chętnie korzystają z przestrzeni publicznej, zwiększyła się częstotliwość pieszych przemieszczeń, dzięki czemu poprawiło się bezpieczeństwo i warunki dla lokalnego handlu i usług. Użytkownikami przestrzeni centralnej są wszyscy mieszkańcy, korzystają z niej także ci, którzy wcześniej zagrożeni byli wykluczeniem społeczno-ekonomicznym. Dzięki poprawie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej utworzono w ramach projektów rewitalizacyjne trwałe miejsca pracy zarówno w sektorze prywatnym, jak i w ramach przedsięwzięć ekonomii społecznej. Mieszkańcy zaczęli ufać sobie i wspólnie podejmować inicjatywy na rzecz odnowy dalszych fragmentów przestrzeni miejskiej. Dzięki poprawie sytuacji ekonomicznej lokalnych przedsiębiorców i mieszkańców obniżył się poziom migracji zewnętrznych, przybywają nowe rodziny zainteresowane stałym osiedleniem się w Rawie Mazowieckiej.

5.3. CELE PROGRAMU REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁANIA

Program realizuje w sposób pośredni cel generalny „Strategii rozwoju Rawy Mazowieckiej na lata 2014-2020”, natomiast bezpośrednio jeden z jej celów operacyjnych, tj. rewitalizacja zaniedbanych fragmentów przestrzeni publicznych w mieście (w tym podniesienie rangi funkcji śródmiejskiej) oraz zespołów mieszkaniowych. Cel ten jest celem nadrzędnym Programu Rewitalizacji i realizowany jest w powiązaniu z innymi wymienionymi w części wskazującej powiązania programu ze „Strategią rozwoju Rawy Mazowieckiej”.

Misją Programu jest poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej i wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.

Cele operacyjne w pierwszej wersji Programu to:

1. Poprawa ładu przestrzennego na obszarze rewitalizowanym.
2. Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej.
3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społeczno-ekonomicznemu poprzez wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.

W trakcie debaty z mieszkańcami oraz w wyniku przeprowadzenia ankiety dotyczącej potrzebnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych otrzymano wyraźne wskazówki, że dwa cele związane z modernizacją przestrzeni nie są zgodne z oczekiwaniami lokalnej społeczności. W związku z tym zarówno wizję obszaru po rewitalizacji, jak i cele zmodyfikowano, aby odpowiadała potrzebom społecznym, które potwierdzają się także w wynikach diagnozy wskaźnikowej.

Określono trzy cele operacyjne, w których zaproponowano kolejne kierunki działania:

1. Stworzenie warunków do rozwoju społeczno-ekonomicznego na obszarze rewitalizacji.

Kierunki działania:

- Renowacja i modernizacja obiektów na obszarze rewitalizacji zmierzająca do przywrócenia lub nadania nowych funkcji społeczno-gospodarczych
- Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego
- Wspieranie efektywności energetycznej w infrastrukturze publicznej i mieszkalnictwie
- Tworzenie warunków do pracy na własny rachunek, rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia innowacyjnych firm w sektorze MSP

2. Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej.

Kierunki działania:

- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej funkcjonalnie powiązanej z obiektami poddawanych rewitalizacji, w tym rewaloryzacja terenów rekreacyjnych
- Promocja dziedzictwa przyrodniczego

3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społeczno-ekonomicznemu poprzez wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.

Kierunki działania:

- Tworzenie warunków do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych
- Promowanie równych szans i aktywnego uczestnictwa w rynku pracy
- Poprawa dostępu do trwałych i wysokiej jakości usług społecznych i opieki zdrowotnej
- Wspieranie przedsiębiorczości społecznej, integracji i reintegracji zawodowej

W celu wzmocnienia kompleksowości działań rewitalizacyjnych w Rawie Mazowieckiej za zgodne z założeniami Programu Rewitalizacji uznaje się jedynie te projekty, które łączą w sobie co najmniej 2 kierunki działania z różnych celów operacyjnych, przy czym przynajmniej jeden z tych kierunków działania musi odpowiadać sferze społecznej lub gospodarczej.

5.4. LISTA PLANOWANYCH GŁÓWNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH WRAZ Z INDYKATYWNymi RAMAMI FINANSOWYMI

Lp.	Nazwa projektu	Planowane rozpoczęcie robót	Szacunkowa wartość projektu [zł]
1.	Poprawa ładu przestrzennego w przestrzeni publicznej Rawy Mazowieckiej – Plac Piłsudskiego, Plac Wolności i ulice przyległe	2016	20 000 000
2.	Budowa Centrum Aktywizacji Rodziny	2017	12 000 000
	Rewitalizacja zespołu kościelnego parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Niepokalanego		

3.	Poczęcia NMP w Rawie Mazowieckiej	2016	19 500 000
4.	Rewaloryzacja zabytkowego parku miejskiego w stylu angielskim	2016	7 000 000
5.	Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkolnej na terenie Miasta Rawa Mazowiecka (Rozbudowa i remont Przedszkola nr 1)	2016	5 000 000
6.	Remont budynku Muzeum miejskiego	2017	1 000 000

5.5. MATRYCE LOGICZNE PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH

Matryca logiczna projektu nr 1 pn. „Poprawa ładu przestrzennego w przestrzeni publicznej Rawy Mazowieckiej – Plac Piłsudskiego, Plac Wolności i ulice przyległe”

	Logika interwencji	Wskaźniki realizacji	Źródło informacji o wskaźniku	Założenia
Cel nadrzędny (programowy, ogólny)	Poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej i wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.	–	–	–
Cel bezpośredni projektu (główny)	Zagospodarowanie rynku starego miasta i obszaru staromiejskiego w Rawie Mazowieckiej Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym dostępności przestrzeni publicznych dla osób niepełnosprawnych Wzmocnienie atrakcyjności i potencjału gminy	Realizacja inwestycji polegającej na uporządkowaniu przestrzeni publicznej Placu Piłsudskiego, Placu Wolności i przyległych ulic	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Cele projektu są zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Miasta, Studium Uwarunkowań i Kierunków Przestrzennego Zagospodarowania, Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego, Programie Rewitalizacji.
Rezultaty	– zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych i społecznych	– Liczba wydarzeń kulturalnych/społecznych zorganizowanych w	Dane statystyczne Urzędu Miasta.	Projektowana modernizacja przestrzeni publicznej przyczyni się do utworzenia w

	realizowanych w staromiejskiej przestrzeni publicznej; – zwiększenie liczby miejsc postojowych w okolicy przestrzeni publicznych	zmodernizowanej przestrzeni publicznej.		centrum Rawy Mazowieckiej przestrzeni do integracji i budowania więzi społecznych oraz pozytywnie wpłynie na rozwój społeczno-ekonomiczny poprzez zwiększenie atrakcyjności centralnej części miasta.
Produkty	Zostanie zrewaloryzowana przestrzeń publiczna – 2 place i przyległe ulice zgodnie z rysunkiem 6. Zmodernizowany układ komunikacyjny.	– Liczba zrewaloryzowanych placów – Długość zrewaloryzowanych ulic	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Analiza inwestycji wykazała że zrealizowany produkt projektu doprowadzi do planowanych rezultatów.
Działania	- Etap przedinwestycyjny – działania projektowe i przygotowawcze (studium wykonalności, pozwolenie na budowę, przetarg) - Etap wdrażania inwestycji – realizacja rzeczowego zakresu projektu - Etap zamknięcia inwestycji – odbiór techniczny i rozliczenie	Środki Zaangażowanie odpowiednich zasobów ludzkich, rzeczowych i finansowych	Koszty Inwestycyjne zgodne z harmonogramem i kosztorysem inwestorskim Okolo 20 mln zł Bieżące – uwzględnienie kosztów bieżącego utrzymania atrakcyjności i estetycznego wyglądu przestrzeni publicznej.	Uzasadnienie dla celowości przeprowadzenia projektu – analiza problemów i potrzeb interesariuszy projektu. Planowana aplikacja o współfinansowanie z RPO WŁ 2014-2020 w ramach kontraktu terytorialnego.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Matryca logiczna projektu nr 2 pn. „Budowa Centrum Aktywizacji Rodziny”

	Logika interwencji	Wskaźniki realizacji	Źródło informacji o wskaźniku	Założenia
Cel nadrzędny (programowy, ogólny)	Poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej i wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.	–	–	–
Cel bezpośredni projektu (główny)	Przeciwdziałanie wykluczeniu społeczno-ekonomicznemu poprzez wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców. Poprawa dostępności do instytucji pełniących funkcje społeczne i socjalne. Poprawa zaopatrzenia mieszkańców w wysokiej jakości usługi w zakresie pomocy społecznej Zwiększenie aktywności środowisk lokalnych i	Realizacja inwestycji polegającej na budowie wielofunkcyjnego budynku przeznaczonego na funkcje społeczne w połączeniu z adaptacją budynku zabytkowego (dawne jatki) na funkcje społeczne.	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Cele projektu są zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Miasta i Programie Rewitalizacji.

	organizacji pozarządowych			
Rezultaty	– Zmniejszenie liczby rodzin z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą; – Zwiększenie liczby osób, którym udało się wrócić z bezrobocia na rynek pracy w wyniku realizacji projektów społecznych (samozatrudnienie), – Zwiększenie liczby osób, którym udało się wrócić z bezrobocia na rynek pracy w wyniku realizacji projektów społecznych (umowa o pracę), – Zwiększenie liczby osób pracujących w podmiotach ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, ZAZy, itp.) – Zwiększenie liczby organizacji pozarządowych	– Liczba osób objętych wsparciem ze środków EFS na obszarze rewitalizowanym, – Liczba organizacji pozarządowych realizujących projekty społeczne na obszarze rewitalizowanym	Dane statystyczne Urzędu Miasta.	Projektowany wielofunkcyjny budynek przeznaczony na cele społeczne pozwoli skoncentrować w centrum miasta działania integrujące społeczność lokalną wokół wspólnych problemów oraz wzmacniać inicjatywy obywatelskie, m.in. na rzecz dzieci, młodzieży i osób starszych. Odpowie na potrzeby organizacji pozarządowych i części instytucji kultury w zakresie nowych pomieszczeń. Będzie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych.

	współpracujących przy realizacji projektów społecznych na obszarze rewitalizacji			
Produkty	– Budynek wielofunkcyjny z pomieszczeniami dostosowanymi do zakładanych funkcji (konsultacje społeczne), – Punkt informacji turystycznej, – Podjazdy dla osób niepełnosprawnych i infrastruktura ułatwiająca korzystanie z pomocy społecznej, – Co najmniej 2 projekty społeczne rocznie (m.in. aktywizacja zawodowa, społeczna, edukacyjna i zdrowotna) jednostek organizacyjnych miasta kontynuowane spośród	– Zrewaloryzowany budynek zabytkowy (jatk), – Liczba pomieszczeń dla podmiotów pełniących funkcje społeczne i socjalne, – Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej, – Liczba projektów społecznych zrealizowanych z wykorzystaniem wybudowanej infrastruktury.	Protokół odbioru technicznego inwestycji; przyjęte wnioski o dofinansowanie projektów; zrealizowane projekty społeczne.	Analiza inwestycji wykazała że zrealizowany produkt projektu doprowadzi do planowanych rezultatów.

	realizowanych dotychczas, – Co najmniej 2 projekty organizacji pozarządowych ukierunkowane na rozwiązywanie problemów na obszarze rewitalizowanym.			
Działania	- Etap przedinwestycyjny – działania projektowe i przygotowawcze (studium wykonalności, pozwolenie na budowę, przetarg) - Etap wdrażania inwestycji – realizacja rzeczowego zakresu projektu - Etap zamknięcia inwestycji – odbiór techniczny i rozliczenie	Środki Zaangażowanie odpowiednich zasobów ludzkich, rzeczowych i finansowych	Koszty Około 12 mln zł. Inwestycyjne zgodne z harmonogramem i kosztorysem inwestorskim Bieżące – uwzględnienie kosztów bieżącego utrzymania obiektu.	Uzasadnienie dla celowości przeprowadzenia projektu – analiza problemów i potrzeb interesariuszy projektu. Planowana aplikacja o współfinansowanie z RPO WŁ 2014-2020 w ramach kontraktu terytorialnego.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Matryca logiczna projektu nr 3 pn. „Rewitalizacja zespołu kościelnego parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Rawie Mazowieckiej”

	Logika interwencji	Wskaźniki realizacji	Źródło informacji o wskaźniku	Założenia
Cel nadrzędny (programowy, ogólny)	Poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej i wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.	–	–	–
Cel bezpośredni projektu (główny)	Wzrost atrakcyjności turystycznej Rawy Mazowieckiej Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców Zwiększenie aktywności środowisk lokalnych i organizacji pozarządowych	Realizacja inwestycji polegającej na kompleksowym remoncie i rewaloryzacji zespołu kościelnego parafii.	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Cele projektu są zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Miasta i Programie Rewitalizacji.
Rezultaty	– Zwiększenie liczby turystów w mieście,	– Liczba odwiedzin w objętych wsparciem miejscach	Dane statystyczne Urzędu Miasta, dane z monitorowania parafii na	Projektowana rewaloryzacja zespołu parafii ma wzmocnić

	– Zwiększenie zapotrzebowania na miejsca noclegowe, – Zwiększenie zainteresowania dzieci i młodzieży zespołem parafii,	należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne, – Liczba wydarzeń kulturalnych/społecznych dla dzieci i młodzieży organizowanych w zespole parafii.	potrzeby Programu	tożsamość lokalną mieszkańców i atrakcyjność turystyczną miasta poprzez uatrakcyjnienie przestrzeni wokół kościoła, poprawę dostępności m.in. do zbiorów biblioteki, włączenie przestrzeni parafii do przestrzeni publicznej miasta.
Produkty	– Zmodernizowany i zrewaloryzowany zespół parafii, – Nowoczesna infrastruktura turystyczno-edukacyjna, – Co najmniej 1 projekt społeczny (aktywizacja społeczna, edukacyjna) współrealizowany z jednostkami organizacyjnymi miasta, lub – Co najmniej 1 nowy	– Liczba wyremontowanych obiektów zabytkowych, – Liczba obiektów dziedzictwa kulturowego, instytucji kultury i instytucji paramuzealnych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych – Liczba utworzonych atrakcji turystycznych – Liczba projektów społecznych zrealizowanych z wykorzystaniem wybudowanej	Protokół odbioru technicznego inwestycji Zrealizowane projekty społeczne i edukacyjne	Analiza inwestycji wykazała że zrealizowany produkt projektu doprowadzi do planowanych rezultatów.

	projekt społeczny (aktywizacja społeczna, edukacyjna) realizowany przez parafię	infrastruktury		
Działania	- Etap przedinwestycyjny – działania projektowe i przygotowawcze (studium wykonalności, pozwolenie na budowę, przetarg) - Etap wdrażania inwestycji – realizacja rzeczowego zakresu projektu - Etap zamknięcia inwestycji – odbiór techniczny i rozliczenie	Środki Zaangażowanie odpowiednich zasobów ludzkich, rzeczowych i finansowych	Koszty Około 19,5 mln zł. Inwestycyjne – zgodnie z harmonogramem i kosztorysem inwestorskim Bieżące – uwzględnienie kosztów bieżącego utrzymania obiektu.	Uzasadnienie dla celowości przeprowadzenia projektu – analiza problemów i potrzeb interesariuszy projektu. Planowana aplikacja o współfinansowanie z RPO WŁ 2014-2020 w ramach kontraktu terytorialnego

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Matryca logiczna projektu nr 4 pn. „Rewaloryzacja zabytkowego parku miejskiego w stylu angielskim – OGRÓD MIEJSKI”

	Logika interwencji	Wskaźniki realizacji	Źródło informacji o wskaźniku	Założenia
Cel nadrzędny (programowy, ogólny)	Poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej i wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.	–	–	–
Cel bezpośredni projektu (główny)	Poprawa jakości przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej Odtworzenie zabytkowej struktury XIX-wiecznego parku Poprawa dostępności infrastruktury dla rowerzystów	Realizacja inwestycji polegającej na rewaloryzacji parku miejskiego, przywrócenia jego zabytkowego charakteru, wzmocnienie integrującego charakteru dla społeczności poprzez budowę ścieżek rowerowych i alei spacerowych.	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Cele projektu są zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Miasta i Programie Rewitalizacji.
Rezultaty	– Zwiększenie liczby rowerzystów w mieście, – Zwiększenie liczby mieszkańców odwiedzających park	– Liczba odwiedzin w miejscach objętych wsparciem należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	Dane statystyczne Urzędu Miasta, dane z monitorowania na potrzeby Programu	Projektowana rewaloryzacja parku ma wzmocnić tożsamość lokalną mieszkańców i atrakcyjność turystyczną miasta poprzez uatrakcyjnienie przestrzeni publicznej miasta oraz promocję

				aktywnych form spędzania wolnego czasu na powietrzu.
Produkty	– Zrewaloryzowany park – Nowe ścieżki rowerowe – Boisko rekreacyjne	– Długość ciągów spacerowych poddanych rewaloryzacji – Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Analiza inwestycji wykazała że zrealizowany produkt projektu doprowadzi do planowanych rezultatów.
Działania	- Etap przedinwestycyjny – działania projektowe i przygotowawcze (studium wykonalności, pozwolenie na budowę, przetarg) - Etap wdrażania inwestycji – realizacja rzeczowego zakresu projektu - Etap zamknięcia inwestycji – odbiór techniczny i rozliczenie	Środki Zaangażowanie odpowiednich zasobów ludzkich, rzeczowych i finansowych	Koszty Około 7 mln zł. Inwestycyjne zgodne z harmonogramem i kosztorysem inwestorskim Bieżące – uwzględnienie kosztów bieżącego utrzymania obiektu.	Uzasadnienie dla celowości przeprowadzenia projektu – analiza problemów i potrzeb interesariuszy projektu. Planowana aplikacja o współfinansowanie z WFOŚiGW. Ujęcie projektu w WPF.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Matryca logiczna projektu nr 5 pn. „Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkolnej na terenie Miasta Rawa Mazowiecka (Rozbudowa i remont Przedszkola nr 1)”

	Logika interwencji	Wskaźniki realizacji	Źródło informacji o wskaźniku	Założenia
Cel nadrzędny (programowy, ogólny)	Poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej i wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.	–	–	–
Cel bezpośredni projektu (główny)	Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkolnej na terenie miasta Wyrównanie dostępu do wysokiej jakości wychowania przedszkolnego Poprawa dostępności wychowania przedszkolnego dla dzieci niepełnosprawnych	Realizacja inwestycji polegającej na dobudowie sali gimnastycznej dla dzieci, rozbudowie i modernizacji kuchni i zaplecza kuchennego, przebudowa sal z uwzględnieniem sanitariatów i łazienek przy salach zajęć, wykonanie windy, wymiana instalacji mediów i wykonanie nagłośnienia w salach zajęć.	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Cele projektu są zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Miasta i Programie Rewitalizacji.
Rezultaty	– Zwiększenie liczby dzieci korzystających z placówki przedszkolnej, – Zwiększenie liczby	– Odsetek dzieci w wieku 3-4 lata objętych edukacją przedszkolną – Liczba dzieci	Dane statystyczne Urzędu Miasta, dane z monitorowania na potrzeby Programu	Projektowany remont budynku Przedszkola Miejskiego nr 1 ma poprawić dostęp do infrastruktury edukacyjnej

	zajęć ruchowych organizowanych w przedszkolu – Poprawa dostępności dla dzieci niepełnosprawnych	niepełnosprawnych korzystających z placówki		dzieciom z rejonu śródmieścia, zwiększając ich szanse edukacyjne i poprawiając szanse ich rodziców na podjęcie atrakcyjnej pracy.
Produkty	– Wyremontowany budynek przedszkola – dobudowana sala gimnastyczna dla dzieci, – rozbudowana i zmodernizowana kuchnia i zaplecze kuchenne, – przebudowane sale (także sanitariaty i łazienki przy salach zajęć), – winda, – wymiana instalacji mediów, – nagłośnienie w salach zajęć.	– Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Analiza inwestycji wykazała że zrealizowany produkt projektu doprowadzi do planowanych rezultatów.
Działania	- Etap przedinwestycyjny – działania projektowe i przygotowawcze (studium wykonalności, pozwolenie na budowę, przetarg) - Etap wdrażania inwestycji – realizacja rzeczowego zakresu	Środki Zaangażowanie odpowiednich zasobów ludzkich, rzeczowych i finansowych	Koszty Okolo 5 mln zł. Inwestycyjne zgodne z harmonogramem i kosztorysem inwestorskim Bieżące – uwzględnienie	Uzasadnienie dla celowości przeprowadzenia projektu – analiza problemów i potrzeb interesariuszy projektu. Planowana aplikacja o współfinansowanie z

	projektu - Etap zamknięcia inwestycji – odbiór techniczny i rozliczenie		kosztów bieżącego utrzymania obiektu.	RPO Wł 2014-2020 w ramach kontraktu terytorialnego
--	--	--	---------------------------------------	--

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Matryca logiczna projektu nr 6 pn. „Remont budynku Muzeum miejskiego”

	Logika interwencji	Wskaźniki realizacji	Źródło informacji o wskaźniku	Założenia
Cel nadrzędny (programowy, ogólny)	Poprawa ładu przestrzennego, wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Rawie Mazowieckiej i wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców.	–	–	–
Cel bezpośredni projektu (główny)	Wzrost atrakcyjności turystycznej Rawy Mazowieckiej Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców	Realizacja inwestycji polegającej na modernizacji muzeum i stworzeniu atrakcyjnej oferty wystawienniczej i turystycznej.	Protokół odbioru technicznego inwestycji	Cele projektu są zbieżne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Miasta, Strategii Promocji Miasta i Programie Rewitalizacji.
Rezultaty	– Zwiększenie liczby turystów w mieście, – Zwiększenie liczby trwałych miejsc pracy w sektorze kultury	– Liczba odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	Dane statystyczne Urzędu Miasta, dane z monitorowania ruchu w Muzeum na potrzeby Programu	Projektowana renowacja Muzeum ma wzmocnić tożsamość lokalną mieszkańców i atrakcyjność turystyczną miasta.
Produkty	– Stała wystawa	– Liczba	Protokół odbioru	Analiza inwestycji

	multimedialna	wyremontowanych budynków zabytkowych, – Liczba atrakcji turystycznych	technicznego inwestycji	wykazała że zrealizowany produkt projektu doprowadzi do planowanych rezultatów.
Działania	- Etap przedinwestycyjny – działania projektowe i przygotowawcze (studium wykonalności, pozwolenie na budowę, przetarg) - Etap wdrażania inwestycji – realizacja rzeczowego zakresu projektu - Etap zamknięcia inwestycji – odbiór techniczny i rozliczenie	Środki Zaangażowanie odpowiednich zasobów ludzkich, rzeczowych i finansowych	Koszty Około 1 mln zł. Inwestycyjne zgodne z harmonogramem i kosztorysem inwestorskim Bieżące – uwzględnienie kosztów bieżącego utrzymania obiektu.	Uzasadnienie dla celowości przeprowadzenia projektu – analiza problemów i potrzeb interesariuszy projektu.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

VI. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY DZIAŁANAMI - SYSTEM WDRAŻANIA I REALIZACJI PROGRAMU

Podstawą skuteczności realizacji celów i założeń Programu jest system jego wdrażania. Zakłada się, że wdrażanie Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Rawa Mazowiecka nastąpi w latach 2014-2020 i będzie się odbywać poprzez realizację zgłoszonych projektów, zgodnie z harmonogramem i planem finansowym dla poszczególnych zadań. Wdrażanie Programu będzie poprzedzone konsultacjami społecznymi, uzgodnieniami i zatwierdzeniem przez Radę Miasta Rawa Mazowiecka.

Nadzór nad realizacją projektów, dla których instytucją wdrażającą jest Urząd Miasta lub jego jednostka organizacyjna sprawuje Burmistrz Miasta. Nadzór nad kwestiami finansowymi w tych projektach sprawuje Skarbnik, który kontrasygnuje wszystkie dokumenty. System wdrażania osadzony będzie w strukturze Urzędu Miasta. Osobami odpowiedzialnymi za realizację zadań będą naczelnicy odpowiednich wydziałów, natomiast za stałe monitorowanie realizacji Programu odpowiada w imieniu Burmistrza Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji.

Podział zadań zgodnie z kryterium podmiotowym zakłada:

- zadania realizowane przez Gminę Miasto Rawa Mazowiecka,
- zadania zgłoszone przez miejskie jednostki organizacyjne,
- zadania zgłoszone przez pozostałe podmioty.

Zadania zgłoszone przez miasto i miejskie jednostki organizacyjne będą realizowane odpowiednio przez wydziały merytoryczne Urzędu Miasta lub jednostki organizacyjne – wnioskodawców zgłaszających projekty do Programu, we współpracy z wydziałem odpowiedzialnym za rozwój miasta.

Wydział odpowiedzialny za rozwój miasta będzie pełnić następujące funkcje:

- udział w zarządzaniu projektami,
- koordynacja prac i zapewnienie kompleksowości oraz komplementarności prowadzonych działań,
- udział w aplikowaniu o różnorodne zewnętrzne środki finansowe,
- monitoring realizacji projektów i celów Programu,

- raportowanie o postępach realizacji,
- współpraca przy wdrażaniu projektów realizowanych przez inne podmioty,
- informowanie o możliwościach pozyskania dofinansowania ze środków krajowych oraz środków UE,
- monitoring realizacji projektów w formie krótkich informacji zbieranych od beneficjentów, których zadania zostały uwzględnione w Programie.

Pozostałe podmioty zgłaszające projekty zachowują autonomię i prawo samodzielnej realizacji wdrażanych projektów, uczestniczą jednak w monitorowaniu ich efektów i ocenie ich wpływu na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizowanym.

Do zadań miasta należy natomiast inicjowanie i podtrzymywanie dialogu społecznego na temat wdrażania i skuteczności Programu Rewitalizacji.

VII. ZASADY PARTNERSTWA I WSPÓŁPRACY W REWITALIZACJI RAWY MAZOWIECKIEJ

Komunikacja społeczna związana z upowszechnieniem zamierzeń Programu pośród przyszłych beneficjentów, jednostek organizacyjnych miasta i innych podmiotów zakłada przeprowadzenie następujących działań:

- umieszczenie na stronie internetowej miasta oraz na tablicy ogłoszeniowej informacji o wytyczonym obszarze oraz zaproszenie do składania projektów, które mogą uzupełnić zadania inwestycyjne zamieszczone w Programie przy założeniu wskazania przez wnioskodawcę źródła finansowania projektu,
- spotkanie konsultacyjno-informacyjne z mieszkańcami i partnerami społeczno-ekonomicznymi Gminy służące prezentacji założeń Programu i ich dyskusji,
- bieżące informacje zamieszczane na stronie internetowej Urzędu Miasta,
- koncepcje architektoniczno-urbanistyczne terenów i obiektów poddawanych remontom i rewaloryzacji w czasie procesu rewitalizacji – prezentacje dla mieszkańców, konsultacje koncepcji przestrzeni publicznych z mieszkańcami,
- artykuły w prasie lokalnej,
- promocja Programu rewitalizacji – przedstawianie wyników jego realizacji (przynajmniej raz do roku aktualizacja informacji na stronie na temat osiągnięcia zakładanych wyników).

VIII. SYSTEM MONITOROWANIA, OCENY I AKTUALIZACJI PROGRAMU

Monitorowanie Programu Rewitalizacji obejmuje:

- rejestrowanie rezultatów realizacji celów,
- rejestrowanie procesów społecznych, gospodarczych i przestrzennych zachodzących w obszarze rewitalizacji,
- obserwację zewnętrznych uwarunkowań realizacji Programu, w tym zmian w kierunkach polityki regionalnej i krajowej, i dostępnych instrumentach wsparcia zadań planowanych do realizacji w Programie,
- rejestrowanie rezultatów projektów inwestycyjnych oraz społecznych, których realizacja wymaga przeprowadzenia wcześniejszych projektów inwestycyjnych oraz kontynuowanych projektów społecznych z poprzedniego okresu programowania.

Na podstawie danych z monitoringu przeprowadzana jest bieżąca i okresowa ocena programu rewitalizacji, zarówno w zakresie uzyskiwanych rezultatów i aktualności przyjętych założeń.

Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji opracowuje system monitorowania wspólnie z Zespołem ds. Rewitalizacji i Komisją ds. opiniowania Programu.

Właściwe wydziały Urzędu Miasta, jednostki organizacyjne i beneficjenci uczestniczący w Programie są odpowiedzialni za realizację i wdrażanie zadań założonych w Programie oraz ich monitorowanie.

Raz do roku Pełnomocnik Burmistrza ds. Rewitalizacji dokonuje oceny rezultatów realizacji zadań objętych programem, uwarunkowań zewnętrznych i rekomenduje ewentualne zmiany lub aktualizację Programu.

Tabela. Monitorowane wskaźniki rezultatu

LICZBA OSÓB OBJĘTYCH WSPARCIEM ZE ŚRODKÓW EFS NA OBSZARZE REWITALIZOWANYM
LICZBA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH OBJĘTYCH WSPARCIEM ZE ŚRODKÓW EFS NA OBSZARZE REWITALIZOWANYM
LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH REALIZUJĄCYCH PROJEKTY SPOŁECZNE NA OBSZARZE REWITALIZOWANYM
ODSETEK DZIECI W WIEKU 3-5 LAT OBJĘTYCH EDUKACJĄ PRZEDSZKOLNĄ
LICZBA DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH KORZYSTAJĄCYCH Z EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ

LICZBA OSÓB DOROSŁYCH W WIEKU 25-64 LATA UCZESTNICZĄCYCH W KSZTAŁCENIU I SZKOLENIU
LICZBA ODWIEDZIN W OBJĘTYCH WSPARCIEM MIEJSCACH NALEŻĄCYCH DO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO ORAZ STANOWIĄCYCH ATRAKCJE TURYSTYCZNE
LICZBA WYDARZEŃ KULTURALNYCH/SPOŁECZNYCH ZORGANIZOWANYCH W ZMODERNIZOWANEJ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Tabela. Monitorowane wskaźniki produktu

POWIERZCHNIA OBSZARÓW OBJĘTYCH REWITALIZACJĄ
LICZBA NOWYCH/PRZEBUDOWANYCH/PRZEKSZTAŁCONYCH OBIEKTÓW INFRASTRUKTURY ZLOKALIZOWANYCH NA REWITALIZOWANYCH OBSZARACH
LICZBA PROJEKTÓW SPOŁECZNYCH ZREALIZOWANYCH Z WYKORZYSTANIEM WYBUDOWANEJ INFRASTRUKTURY
LICZBA ZREWALORYZOWANYCH PLACÓW
DŁUGOŚĆ ZREWALORYZOWANYCH ULIC
DŁUGOŚĆ CIĄGÓW SPACEROWYCH PODDANYCH REWALORYZACJI
LICZBA WYBUDOWANYCH LUB ZMODERNIZOWANYCH OBIEKTÓW INFRASTRUKTURY JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH SYSTEMU OŚWIATY
LICZBA UŻYTKOWNIKÓW INFRASTRUKTURY OPIEKI NAD DZIEĆMI LUB EDUKACYJNEJ OBJĘTYCH WSPARCIEM
LICZBA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH OBJĘTYCH WSPARCIEM
LICZBA ZABYTKÓW RUCHOMYCH OBJĘTYCH WSPARCIEM
LICZBA OBIEKTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, INSTYTUCJI KULTURY I INSTYTUCJI PARAMUZEALNYCH PRZYSTOSOWANYCH DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
LICZBA UTWORZONYCH PUNKTÓW INFORMACJI TURYSTYCZNEJ I INFOKIOSKÓW
LICZBA UTWORZONYCH ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH
DŁUGOŚĆ ŚCIEŻEK ROWEROWYCH

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Aktualizacja Programu może być dokonywana:

- w odniesieniu do projektów i programów przewidzianych do realizacji w okresie programowania – raz do roku (z aktualizacją WPF w razie potrzeby),

- w odniesieniu do diagnozy stanu obszaru przeznaczonego do rewitalizacji – nie rzadziej niż raz na 4 lata,
- w zakresie pozostałych planowanych działań – w zależności od potrzeb.

Aktualizację Programu zatwierdza Rada Miasta na wniosek Burmistrza.

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Lokalizacja Rawy Mazowieckiej na mapie Polski

Rys. 2. Migracje ludności na pobyt stały

Rys. 3. Piramida wieku mieszkańców Rawy Mazowieckiej w 2013 r.

Rys. 4. Liczba urodzeń w Rawie Mazowieckiej w latach 1996-2013

Rys. 5. Poziom bezrobocie w Rawie Mazowieckiej na tle powiatu w latach 2010 – 2013 (liczba osób)

Rys. 6. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców” – iloraz lokalizacji

Rys. 7. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział osób sędziwych w ogóle mieszkańców w wieku poprodukcyjnym” – iloraz lokalizacji

Rys. 8. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba przestępstw na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

Rys. 9. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba czynów karalnych nieletnich na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

Rys. 10. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba niebieskich kart na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

Rys. 11. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym” – iloraz lokalizacji

Rys. 12. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym” – iloraz lokalizacji

Rys. 13. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogóle bezrobotnych” – iloraz lokalizacji

Rys. 14. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba osób otrzymujących zasiłki z MOPS na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

Rys. 15. Rozkład przestrzenny wskaźnika „Liczba osób otrzymujących zasiłki z MOPS ze względu na niepełnosprawność na 1 tysiąc mieszkańców” – iloraz lokalizacji

Rys. 16. Zielono-niebieski kręgosłup Rawy Mazowieckiej

Rys. 17. Budynki według okresu powstawania – analiza punktów adresowych

Rys. 18. Budynki według okresu powstawania – analiza struktury zasobu

Rys. 19. Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. w ogóle budynków mieszkalnych – iloraz lokalizacji

Rys. 20. Liczba firm zarejestrowanych w systemie REGON na 100 mieszkańców – iloraz lokalizacji

Rys. 21. Liczba firm wyrejestrowanych w systemie REGON na 1 tys. mieszkańców – iloraz lokalizacji

SPIS TABEL

Tabela 1. Priorytety rozwojowe i cele operacyjne realizowane przez działania rewitalizacyjne

Tabela 2. Wybrane dane demograficzne w 2013 r.

Tabela 3. Przestępstwa na obszarze Rawy Mazowieckiej i w wyznaczonym obszarze kryzysowym

Tabela 4. Wykroczenia na obszarze Rawy Mazowieckiej i w wyznaczonym obszarze kryzysowym

Tabela 5. Poziom bezrobocia wg kryterium płci

Tabela 6. Zarejestrowani bezrobotni z terenu miasta Rawa Mazowiecka wg wykształcenia (2010 – 2013)

Tabela 7. Struktura bezrobotnych wg wieku i płci

Tabela 8. Liczba osób zagrożonych wykluczeniem z powodu bezrobocia

Tabela 9. Najczęściej występujące przyczyny przyznania pomocy w latach 2006- 2012

Tabela 10. Najczęstsze formy udzielanej pomocy w latach 2006-2012

Tabela 11. Katalog świadczeń rodzinnych w latach 2006-2012

Tabela 12. Ludność gminy według grup edukacyjnych w 2012 r.

Tabela 13. Placówki edukacyjne w Rawie Mazowieckiej i liczba korzystających z nich w latach 2010/11-2012/13

Tabela 14. Wydatki na potrzeby aktywizacji zdrowotnej i przeciwdziałania uzależnieniom

Tabela 15. Środki finansowe wydatkowane na pozostałe działania profilaktyczne w latach 2004-2013

Tabela 16. Działania aktywizujące Stowarzyszenia Przymierze Rodzin

Tabela 17. Użytkowanie terenów (stan wrzesień 2010 r.)

Tabela 18. Rezerwy terenów pod zabudowę według przeznaczenia (stan wrzesień 2010 r.)

Tabela 19. Formy zagospodarowania terenu (stan wrzesień 2010 r.)

Tabela 20. Własność gruntów i budynków (stan na 31.12.2012 r.)

Tabela 21. Obiekty wpisane do rejestru zabytków (stan na wrzesień 2010 r.)

Tabela 22. Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej

Tabela 23. Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej

Tabela 24. Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej

Tabela 25. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w latach 2008-2013

Tabela 26. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2012 r.

Tabela 27. Zestawienie podmiotów gospodarczych według grup branżowych w latach 2009-2011

Tabela 28. Podmioty gospodarcze wg grup branżowych 2012-2013r.